

Täysistunto

Keskiviikko 4.4.2018 klo 14.00—18.19

Täysistunto alkoi klo 14.00. Täysistunto päättyi klo 18.19.

Puhetta johtivat puhemies Paula Risikko (14.00—15.59 ja 17.48—18.19) ja toinen varapuhemies Tuula Haatainen (15.59—17.48).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi maataloudessa käytettyjen eräiden energiatuotteiden valmisteveron palautuksesta annetun lain 4 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 7/2018 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 2/2018 vp

Toinen käsittely

Puhemies Paula Risikko: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 2. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. Keskustelu asiasta päättyi 3.4.2018 pidetyssä täysistunnossa.

Keskustelussa on Timo Harakka Pia Viitasen kannattamana ehdottanut, että eduskunta hyväksyy vastalauseen 1 mukaisen lausumaehdotuksen. Ozan Yanar on Kari Uotilan kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylätään ja että eduskunta hyväksyy vastalauseen 2 mukaisen lausumaehdotuksen.

Selonteko hyväksyttiin.

Puhemies Paula Risikko: Ensin äänestetään lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä.

Hyväksyminen "jaa", hylkääminen "ei". Äänestyksen tulos: jaa 159, ei 20; poissa 20 (äänestys 1).

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 7/2018 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi.

Puhemies Paula Risikko: Lopuksi on päätettävä keskustelussa tehdyistä lausumaehdotuksista.

Pöytäkirja PTK 29/2018 vp

Ensin äänestetään Timo Harakan ehdotuksesta mietintöä vastaan ja sitten Ozan Yanarin ehdotuksesta mietintöä vastaan.

Äänestysjärjestys hyväksyttiin.

Mietintö "jaa", Timo Harakan ehdotus "ei". Äänestyksen tulos: jaa 128, ei 55, tyhjiä 1; poissa 15 (äänestys 2). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö "jaa", Ozan Yanarin ehdotus "ei". Äänestyksen tulos: jaa 163, ei 22; poissa 14 (äänestys 3). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Asian käsittely päättyi.

3. Lex Malmi, Laki Helsinki-Malmin lentopaikasta

Kansalaisaloite KAA 1/2017 vp

Valiokunnan mietintö LiVM 4/2018 vp

Pöytäkirjan liite Lausumaehdotus 3.4.2018 Liite 3A

Toinen käsittely

Puhemies Paula Risikko: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Keskustelu asiasta päättyi 3.4.2018 pidetyssä täysistunnossa.

Keskustelussa on Mika Raatikainen Leena Meren kannattamana ehdottanut, että eduskunta hyväksyy lausumaehdotuksen, joka on monistettuna jaettu edustajille. (Pöytäkirjan liite 3A)

Selonteko hyväksyttiin.

Eduskunta pysyi ensimmäisessä käsittelyssä tekemässään päätöksessä kansalaisaloitteeseen KAA 1/2017 vp sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi.

Puhemies Paula Risikko: Lopuksi on päätettävä mietintöön sisältyvästä lausumaehdotuksesta ja keskustelussa tehdystä lausumaehdotuksesta.

Mika Raatikaisen tekemästä lausumaehdotuksesta äänestetään mietintöön sisältyvää lausumaehdotusta vastaan.

Äänestysjärjestys hyväksyttiin.

Mietintö "jaa", Mika Raatikaisen ehdotus "ei". Äänestyksen tulos: jaa 113, ei 68, tyhjiä 1; poissa 17 (äänestys 4).

Eduskunta hyväksyi mietintöön sisältyvän lausumaehdotuksen. Asian käsittely päättyi.

Pöytäkirja PTK 29/2018 vp

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Syyttäjälaitoksesta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 17/2018 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan.

Keskustelu

14.06 Oikeusministeri Antti Häkkänen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Hallituksen esityksessä ehdotetaan uudistettavaksi syyttäjälaitoksen organisatiota siten, että Valtakunnansyyttäjänvirastosta ja sen alaisuudessa toimivista syyttäjänvirastoista muodostettaisiin yksi yhtenäinen Syyttäjälaitos-niminen virasto. [Hälinää — Puhemies koputtaa]

Puhemies Paula Risikko: Pieni hetki. Pyydän rauhoittumaan. [Puhemies koputtaa] — Olkaa hyvä.

Syyttäjälaitoksella on suomalaisessa yhteiskunnassa äärimmäisen merkittävä rooli rikosvastuun toteuttamisessa. Poliisin tehtävänä on huolehtia esitutkinnasta, syyttäjien roolina on arvioida oikeudellisesti tutkinnan tuloksia, ja tuomioistuimet tekevät asiassa johtopäätökset ja tuomitsevat rangaistukset. Rikosvastuun toteutuminen tulee ajatellakin tällaisena ketjuna, joka alkaa esitutkinnasta ja päättyy lopulta rangaistusten täytäntöönpanotehtäviin. Jokaisen lenkin tässä ketjussa täytyy toimia parhaalla mahdollisella tavalla rikosvastuun toteutumiseksi.

Yhteiskunnan monimutkaistuessa myös rikollisuus muuttuaan muotoaan jatkuvasti. Syyttäjän työ vaikeutuu jatkuvasti vaatien yhä vahvempaa syyttäjän työn asiantuntemusta monimutkaisten ja vaikeiden kysymysten hoitamiseen. Erikoisosaamista tulee kyetä käyttämään mahdollisimman joustavasti siellä, missä sitä tarvitaan. Tarvitsemme siis Syyttäjälaitoksen, joka kykenee mahdollisimman joustavasti kohdistamaan tarvittavan osaamisen sinne, missä sitä tarvitaan kulloinkin eri puolilla Suomea.

Arvoisa puhemies! Nyt käsiteltävässä ehdotuksessa esitetään, että Syyttäjälaitos muodostuisi keskushallintoyksikkönä toimivasta valtakunnansyyttäjän toimistosta ja viidestä viraston osastoina toimivasta syyttäjälalueesta. Ahvenanmaa muodostaisi yhden oman syyttäjälueen. Tavoitteena on parantaa syyttäjälaitoksen toimintaedellytyksiä ja yhtenäistää ja tehostaa syyttäjän toimintaa siten, että resursseja voidaan suunnata vaativien rikosasioiden käsittelyyn. Tavoitteena on myös lisätä resurssien joustavaa käyttöä ja jakamista alueilla muuttuvissa tilanteissa. Samalla mahdollistetaan työmäärän tasaaminen eri alueiden välillä. Valtakunnallinen rakenne antaisi aiempaa paremmat edellytykset johtaa syyttäjälaitosta kokonaisuutena ja helpottaisi syyttäjän toiminnan kokonaisohjausta. Esityksellä pyritään edistämään yhdenmukaista valtakunnallista ratkaisutoimintaa ja yhdenmukaisia syyttäjäkäytäntöjä myös eri alueilla. Rakennemuutoksella varaudutaan myös tulevien tietotekniikkahankkeiden täysimääräiseen hyödyntämiseen, mikä lisäisi tuottavuutta ja mahdollisia kustannustehokkuutta lisääviä toimenpiteitä.

Pöytäkirja PTK 29/2018 vp

Syyttäjälalueet huolehtisivat syyttäjän tehtävistä pääasiassa omalla toimialueellaan. Rikosasioita voitaisiin kuitenkin käsitellä myös aluejaosta poiketen, jos se olisi tarpeen työn tasaamisen, käsittelyn joutuisuuden, erityisosaamisen tai muun vastaavan erityisen syyn vuoksi. Menettely edistäisi asioiden käsittelyn joutuisuutta, ja siten oikeusturva paranisi. Syyttäjälueen päällikkönä toimisi johtava aluesyyttäjä, joka nimitettäisiin virkaansa viiden vuoden määräajaksi. Nykyisin johtava kihlakunnansyyttäjä on vakituudessa virassa. Kihlakunnansyyttäjän virkanimike muuttuisi jatkossa aluesyyttäjäksi. Ahvenanmaalla säilytettäisiin maakunnansyyttäjän virkanimike. Uutena virkanimikkeenä olisi myös erikoissyyttäjä, joka olisi vakituinen virka nykyisen pelkän tehtävämääräyksen sijaan. Virat olisivat Syyttäjälaitoksen yhteisiä. Virkasyytteen käsittelyn osalta jatkossa myös valtiosyyttäjien virkarikosasiasiassa syyttäjänä toimisi oikeuskansleri tai oikeusasiamies, kuten valtakunnansyyttäjän ja apulaisvaltakunnansyyttäjän osalta on nykyisin säädetty.

Esityksellä ei ole merkittäviä taloudellisia vaikutuksia. Muihin lakeihin tehtäisiin lähinnä teknistyyppejä korjauksia.

Arvoisa puhemies! Rikollisuus ei katso rajoja eikä maantieteellisiä jaotuksia, vaan rikokset keskittyvät eri puolille maata jatkuvasti hyvin eri tavoin. Valtakunnallinen syyttäjälaitos vastaa juuri tähän tarpeeseen nykytilaa paremmin. Nykyinen syyttäjälaitos on loistava esimerkki monille muille maille, mutta meidän tulee pyrkiä tekemään siitä vielä parempi.

14.11 Matti Torvinen sin: Arvoisa rouva puhemies! Jos saan hiukan siteerata kirjailija Paavo Haavikko: ”Ennen kuin pyydät oikeutta, varmistu, ettei sitä vahingossa tule.” Näin sarkastisesti ja pessimistisesti oikeuslaitokseen suhtautui aikanaan akateemikko ja kirjailija Paavo Haavikko.

Olemme tällä uudella lakiesityksellä parhaillaan varmistamassa, että jokainen saa oikeutta ja kohtuutta elämänsä suurissa ja dramaattisissa käänteissä, sillä suurissa käänteissä ja elämän myrskyissä ihmiset ovat silloin, kun he päätyvät tekemisiin syyttäjien, poliisin ja oikeuslaitoksen kanssa. Haluamme varmistaa, että maamme oikeusistuimet jakavat oikeutta. Sen pitää perustua ammattitaitoon, asiantuntemukseen ja viisauteen.

Uudistusvuorossa on nyt syyttäjälaitos. Valtakunnansyyttäjänvirastosta ja sen alaisuudessa toimivista yhdestätoista syyttäjänvirastosta muodostetaan siis, kuten tuossa edellä kuulumme ministerin suulla, yksi Syyttäjälaitos-niminen virasto.

Mitä tavoitellaan, ja mitä saadaan? — Otsikoidaan näin. — Tietysti täällä eduskunnassa me lainsäätäjät haluamme, että toimintaa tehostetaan ja yhtenäistetään. Syyttäjälaitos työskentelee ihmisten asioiden parissa — niiden ihmisten, jotka ovat usein kaikkein heikoimmilla, joille on tehty vääryyttä tai jotka ovat itse tehneet väärin toiselle ihmiselle. Ihminen ei aina voi valita omia vastoinkäymisiään. Elämässä vain tulee joskus tyyntä ja joskus tulee myrskyä. Me lainlaatijat voimme kuitenkin varmistaa, että jokainen, joka päätyy tekemisiin syyttäjien kanssa tavalla taikka toisella, saa yhtäläistä oikeutta ja yhtäläisen kohtelun. Syyttäjä on valtion viranomainen, joka huolehtii objektiivisesti myös siitä, että rikoksesta seuraa lain tarkoittama seuraamus. Syyttäjät ovat ja heidän tulee olla oman alansa täydellisiä ammattilaisia. Samaan aikaan maailma vaatii heiltä yhä enemmän myös erikoisalojen osaamista ja asiantuntemusta.

Suomen turvallisuusympäristö ja sisäisen turvallisuuden haasteet ovat muuttuneet viime vuosina erittäin merkittävästi. Syyttäjälaitoksen organisoiminen yhdeksi virastoksi helpottaa ja yksinkertaistaa erikoissyyttäjien työtä. Työpanos voidaan suunnata erikoisosa-

Pöytäkirja PTK 29/2018 vp

misen mukaisiin, valtakunnallisesti tärkeimpiin tehtäviin. Erikoistumisjärjestelmää uudistetaan, ja sitä kautta syyttäjän työn oikeudellinen laatu — ja tietysti syyttäjien osaaminen — paranee. Samalla voidaan kehittää keskitetysti syyttäjien osaamista.

Uudistuksen jälkeen erillisistä syyttäjänvirastoista tulee yksi virasto: Syyttäjälaitos. Sen osastoina toimivat syyttäjälalueet ovat toimialueeltaan ja henkilöstöltään selvästi nykyisiä syyttäjänvirastoja suurempia ja — uskomme — tehokkaampia. Näin kansalaisten oikeus- turva ja yhdenvertaisuus lain edessä paranevat. Valtakunnalliset, keskitetyt toiminnot pyritään saamaan samanlaisiksi riippumatta siitä, missä rikos on tapahtunut, olipa se tapahtunut Kihniössä, Savukoskella tai sitten Turun saaristossa.

Yhtenäiset työprosessit taas lisäävät syyttämiskäytäntöjen yhdenmukaisuutta, mikä on myös Syyttäjälaitoksen keskeisiä tavoitteita. Uusien tietojärjestelmien mahdollisuuksia voitaisiin esityksen mukaan yhtenä virastona hyödyntää kaikkein tehokkaimmin. Syyttäjälaitoksen suurimpia ongelmia on ollut se, että syyttäjiä on, kas kummaa, liian vähän suhteessa rikosasioiden määrään. Uusi organisaatiomalli helpottaa ongelmaa ja tehostaa asioiden käsittelyä sekä arvioidusti lyhentää käsittelyaikoja: ihmisen ei tarvitse odottaa oikeut- ta vuosikausia. Se on myös jokaisen kansalaisen oikeusturvan kannalta erittäin tärkeä asia. Löysässä hirressä roikkuminen ei ole herkullista.

Lain valmistelussa on kuunneltu monenlaisia tahoja. Meidän sinisten mielestä on tärkeää käydä huolellisesti läpi myös Syyttäjähdistyksen kritiikki joitakin uudistuksen yksityiskohtia kohtaan. Tavoitteena on, että uusi organisaatio on hyvä kaikille, että syyttäjä voi tehdä työnsä mahdollisimman hyvin ja että ihminen saa oikeutta ja kohtuutta elämänsä suurissa mullistuksissa parhaalla mahdollisella ja oikeudenmukaisella tavalla.

14.16 Johanna Karimäki vihr: Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on syyttäjälaitoksen uudistus, joka on yksi osa hallituksen laajoista oikeuslaitosuudistuksista. Meillähän käräjäoikeuksia tullaan karsimaan, ja se laki oli juuri käsittelyssä. Toki se, että syyttäjälaitoksesta tulee yksi valtakunnallinen virasto, voi myös tuoda mukanaan vahvuuksia, kuten mahdollisuuksia erikoistua ja hoitaa asioita tehokkaammin. Syyttäjän työhön on äärimmäisen tärkeää oikeusvaltiossa ja oikeusturvan kannalta, että ihmiset saavat oikeutta, että uhrit saavat oikeutta ja että asiat tulevat nopeasti ja laadukkaasti käsittelyiksi.

Edustaja Torvinen piti äsken pitkän puheenvuoron, ja lopussa hän viittasikin Syyttäjähdistyksen esiin nostamaan kritiikkiin. Onkin tärkeää, että lakivaliokunta käy huolellisesti nämä esiin nostetut kysymykset läpi. Haluaisinkin ministeriltä tiedustella, mitä hän ajattelee näistä esiin nousseista, ihan varteenotettavista huolista, kuten siitä, että kun nyt koko syyttäjälaitos on sama yksikkö, niin syyttäjä voitaisiinkin siirtää ilman suostumusta koko valtakunnan alueella. Tämä voi merkitä satoja kilometrejä, ja näin ollen perheiden kannalta tietenkin on hankalaa, jos näin tulee käymään. Syyttäjähdistys onkin esittänyt ongelman poistamista säättämällä säännös, että virka voidaan siirtää työssäkäyntialueen ulkopuolelle vain virkamiehen suostumuksella, eli tähän tarkoittaa sitä, että työssäkäyntialue, tuo 80 kilometriä, ikään kuin olisi rajana ja vaatisi sitten myös työntekijän oman suostumuksen.

Kysyisin myös perusteita sille, miksi nyt ollaan esittämässä määräaikaista virkoja syyttäjille, sillä tässä työssähän jatkuvuus ja riippumattomuus ovat äärimmäisen keskeisiä.

14.19 Eeva-Maria Maijala kesk: Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksen mukaan syyttäjälaitoksen muodostaminen yhdeksi virastoksi helpottaa ja yksinkertaistaa tiettyihin

Pöytäkirja PTK 29/2018 vp

asioihin erikoistuneiden syyttäjien toimintaa. Tämä on todella hyvä asia. Haluan kiinnittää huomiota siihen, että tulevaisuudessa tämä erikoistumisjärjestelmä tulee entistä merkittävämmäksi. Hallituksen esityksessä todetaan, että ”Suomen turvallisuusympäristö ja sisäisen turvallisuuden haasteet ovat muuttuneet viime vuosina merkittävästi”. Tämä on surullinen ja valitettava tosiasia. Siksi on tehtävä kaikki voitava, että syyttäjien erikoistuminen ja työpanoksen oikea kohdentuminen toimivat todella tehokkaasti. Kansainväliset rikokset ja etenkin terrorismirikokset vaativat päättäväistä toimintaa, ja syyttäjälaitoksen joustavuutta tarvitaan näiden rikosten ulottaessa erilaisia muotojaan myös Suomeen.

Syyttäjälaitoksen ongelma on tällä hetkellä se, että syytteiden nostamiseen menee aivan liian paljon aikaa. Me tarvitsemme sinne lisää resursseja. Rahaa meillä ei niinkään paljon ole annettavissa, mutta toivottavasti tämä esitys auttaa siihen, että saamme todellakin lisää resursseja keskitettyä asioitten hoitamiseen ja saisimme nopeutettua syytteiden nostamista.

14.20 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Nyt käsillä oleva hallituksen esitys yhtenäistää syyttäjälaitoksen yhdeksi valtakunnalliseksi Syyttäjälaitokseksi, ja voimassa oleva laki kumotaan, ja uusi laki vie sitten meidät uuteen aikaan, jolloin maassa toimii yksi yksittäinen Syyttäjälaitos, joka on valtakunnallinen.

Tämä antaa sen mahdollisuuden, että syyttäjät voivat erikoistua. Pitää muistaa, että tämän maailman olosuhteissa esimerkiksi talousrikollisuus on mennyt jo niin monimutkaiseksi ja niin valtavan vaativaksi alaksi, että se vaatii ihan selkeästi sitä, että syyttäjä omassa toimessaan on huippuammattilainen ja pystyy asian, syytteen, nopeasti viemään tuomioistuimen käsiteltäväksi. Tässä on kysymys siitä, että jos ihminen saa syytteen jostakin rikoksesta, niin perustuslakimme mukaan hänellä on oikeus saada omassa asiassaan kohtuullisessa ajassa päätös, ja sitten siitä tarvittaessa voi vielä valittaa ylempään oikeusasteeseen.

Kysynkin ministeri Häkkäselältä: Kun nyt uusi laki on päätöksentekovaiheessa täällä eduskunnassa, niin miten te näette sen, että toteutuuko tässä tämä perustuslain tavoite, että tämä uusi syyttäjäuudistus nopeuttaa tätä tuomioistuimen käsittelyä, tätä prosessia, niin että syytetty henkilö saa sitten oman asiansa käsitellyksi nopeasti ja saa tuomioistuimesta päätöksen, josta hän sitten voi valittaa? Miten te näette, onko tämä nopeuttava menettely?

14.21 Leena Meri ps: Arvoisa puhemies! Itsekin perussuomalaisen edustajana tapasin näitä Syyttäjäyhdistyksen edustajia, ja he toivat näitä ongelmia esille.

Kysyn ministeriltä nyt tässä ja lähetän sitten valiokuntaan terveiset, että käykää tosi huolella läpi, nämä olivat tosi tärkeitä asioita, mitä tuli esille, erityisesti juuri tämä, että jos on yksi yksikkö ja nämä ovat yhteisiä virkoja, niin voidaanko henkilöä siirrellä ilman suostumusta. Tämä voi vaikuttaa myös epäpidettyyn henkilöön — tai sanotaan, että hän hyvinkin kärkevästi ajaa joitakin rikosasioita riippumattomuudellaan ja ehkä hänestä ei pidetä. Tämöisiäkin huolia tuli, että ei kai tässä käytetä tätä valtaa sitten väärin.

Toinen kysymys oli se, että kun aluesyyttäjät nimitetään valtakunnansyyttäjän toimesta eli esimiehen toimesta, niin vaikuttaako se siihen — kun he ovat johtavassa asemassa — uskaltavatko he esittää kritiikkiä ja olla itsenäisiä, ja jos vertaamme esimerkiksi tuomioistuimen tuomareihin, jotka nimittää taas presidentti, niin se on hyvin toisentyypistä, kun oma esimies ei niin sanotusti nimitä omia alaisiaan. Voi olla, että se ei välttämättä tuo parasta mahdollista eteenpäinmenoa ja kritiikkiä siellä viraston sisällä. Jos he ovat vielä määräaikaisessa virassa, niin voipa olla, että määräaikaisuus ei jatku.

Pöytäkirja PTK 29/2018 vp

Tämäntyyppisiä asioita tuli tässä tapaamisessa esille. Lakivaliokuntaa todella kehotan tätä pohtimaan.

Vielä yksi asia, johon haluan kiinnittää huomiota: he esittivät tätä, että jos syyttäjä on yksityishenkilönä asianosaisena, syytettynä, jossakin rikosasiassa, niin jos on yksi virasto, miten tämä esteellisyysasia on mietitty. Tämä oli yksi asia, joka siinä kritiikissä tuli esille.

14.24 Antero Laukkanen kd: Arvoisa rouva puhemies! Oikeuslaitoksen uudistusvauhti on aika hurja. Uudistus toisensa perään tulee, ja vaikutusten arvioinnit ovat jääneet aika heikolle hapelle. On näköjään lähdetty siitä liikkeelle, että tehdään näitä uudistuksia ja sitten katsotaan, miten ne toimivat, ja sitten tehdään parannuksia jälkikäteen. Täällä on paljon käyty keskustelua lainsäädännön tasosta ja siitä, kuinka huolellista pitäisi lainvalmistelun olla, ja toivoisin, että oikeusministeriö olisi tässä johtotähtenä näyttämässä mallia siitä, miten hyvä lainsäädäntötyö toteutetaan käytännössä. On käräjäoikeusuudistus, josta ei vielä tiedetä, mihin se johtaa. Sitten on ulosottoviraston uudistus — siitäkään ei tiedetä, miten se käytännössä tulee toimimaan. Sitten on valtion Aipa-hanke, tämä tietokone- ja ohjelmistouudistus, joka nyt viimeisimmän tiedon mukaan saadaan käyttöön vasta syksyllä 2019. Sitten on tuomioistuinviraston uudistus, jota pohditaan. On valtava määrä uudistuksia, ja olisin toivonut sitä, että nämä olisivat pikkasen kevyemmällä syklillä tulleet, jotta olisi nähty näitä vaikutuksia, mitä eri uudistuksilla on.

Nyt tässä kohtaa lähdetään siitä liikkeelle, että tämä tuo organisaation kautta lisää tehoa syyttäjäntoimeen, mutta siitäkin ovat aika ohuet nämä arviot. Ja niin kuin täällä on jo todettu, Syyttäjähdistys on tuonut painavia näkökulmia, ja uskon, että sitten valiokunnassa me käymme nämä vielä paremmin läpi.

14.26 Maria Tolppanen sd: Arvoisa puhemies! Tässä esityksessähän kyseessä on hallinnollinen muutos, joka nykyaikaistaa syyttäjälaitoksen rakennetta ja tuo muun muassa nimikkeet paremmin vastaamaan muun oikeuslaitoksen nimikkeistöä. Muutosten voidaan odottaa tehostavan toimintaa ja vapauttavan resursseja varsinaiseen syyttäjän työhön. Muutoksia on lausuntopalautteissa tuettu varsin laajasti. Tosin jotkut ovat arvostelleet sitä, että korkeammat virkamiehet nimitetään virkaansa määräajaksi. Tämä on tietenkin kysymys, joka saattaa parantaa asiaa tai heikentää asiaa, sen tulemme näkemään. Mutta se, mikä tässäkin asiassa tulee ilman muuta esille, on vanha sanonta, jossa sanotaan, että ”ei maassa oikeutta saa, ken ei itse sitä hanki”.

Tässä kohdassa, arvoisa oikeusministeri, kysynkin: kun nyt halutaan sitten lisätä resursseja, tarvitaan lisää resursseja, niin olisiko mahdollista tässä kohtaa puuttua myöskin summaaristen asioiden sivuvaikutuksiin siltä osin, miten ne lisäävät toimintaa? Ihan esimerkkinä tapaus, jossa henkilö joutuu, tai pääsee, terveyskeskukseen tai sairaalaan tai hammaslääkəriin ja tämä lasku jää maksamatta. Tämähän on täysin riidaton asia, laskut on maksettava, eikö vain? Mikäli henkilö ei pysty sitä maksamaan ja asia siirretään ulosottoon, se on ihan ok. Jos nyt sitten käy niin, että tämä asia on välillä ollut perintätoimiston perittävänä ja henkilö saa maksettua tämän maksunsa, siihen saakka kaikki on kunnossa, mutta sen jälkeen perintätoimiston perimiskulut lähtevät käräjäoikeuskierrokselle ja sitä kautta lisäävät tietysti myöskin syyttäjän työtaakkaa siellä. Jos tämä kierros estettäisiin, niin se parantaisi ahdingossa elävän ihmisen asemaa ja auttaisi häntä pääsemään veloistansa pois ja lisäksi oikeastaan vähän poistaisi ylimääräistä työtä syyttäjäntoimestakin. Tämä kuulostaa tässä yhteydessä pieneltä asialta, mutta niille puolelle miljoonalle ihmiselle, jotka tällä hetkellä

Pöytäkirja PTK 29/2018 vp

ovat ulosotossa, ja yli 400 000:lle, jotka maksavat näitä summaaristen asioiden lisäkuluja ulosoton kautta, tämä on iso asia. Ja todellakin nyt, kun uudistuksia tehdään, toivon, että tämä otettaisiin erityistarkasteluun ja että voisitte katsoa, voidaanko asialle tehdä jonkinlaista parannusta.

14.29 Ville Tavio ps: Arvoisa rouva puhemies! Melko usein, kun oikeuslaitoksesta keskustellaan, jää ikään kuin huomioimatta se, että syyttäjän rooli on myös olla puolueeton ja objektiivinen virkamies. Sitä ei voi liiaksi korostaa, vaikka se ei käytännössä sellaisena aina näyttäydy tai sellaiselta monista tunnu. Perussuomalaisissa on nyt herännyt edustaja Meren esiin tuoma vakava huoli siitä, että tällä hallituksen esityksellä vaarannetaan syyttäjänimitysten puolueettomuus ja luodaan sellainen mahdollisuus, että siellä sitten päällikkövirassa olevat pystyvät keskittymisen kautta siirtämään jollain tavalla epämieluisat tai hankalat syyttäjät syrjään kuin Turkin mallissa. Onko tässä tällainen ongelma, ja miten te olette oikeusministeriössä tätä keskittymistä päällikkövirkojen kannalta käsitelleet?

14.30 Matti Semi vas: Arvoisa puhemies! Tämä oikeuslaitoksen karsinta on ollut meillä aika tiivistä. Näitä vähennyspäätöksiä on jo monta kertaa tuotu tänne eduskuntaan päätettäväksi, ja viime vuoden päätöksillä vähennetään vielä tulevaisuudessa lisää oikeuslaitospaikkoja. Näitä uudistuksia on tehty uudistuksen perään ilman sellaista arviointia, mitkä ovat ne tulokset ja mitkä ovat ne yhteiskuntavaikutukset näistä päätöksistä. Siksi minä kysynkin, arvoisa ministeri, kun omaan pitkän ajan kokemuksen tämmöisistä organisaatiomuutoksista: Niillä on aina tarkoitus hakea tehostamista ja semmoisia toimenpiteitä, millä saadaan tuloksellista työtä aikaan, mutta käytännössä ne ovat osoittautuneet aina sellaisiksi, että on tapahtunut henkilötövuosien vähennyksiä. Onko tässä nyt takana tämmöinen henkilötövuosien vähentämistarve?

14.31 Markku Rossi kesk: Arvoisa rouva puhemies! Sekä syyttäjälaitoksen että koko oikeushallinnon puitteissa Suomessakin on toteutettu aika pitkää prosessia, jossa 90-luvun alussa perustettiin kihlakunnat, ja silloin myös purettiin järjestelmä, joka oli toimiva, vanha nimismiesjärjestelmä. Siinähan oli ongelmana tavallaan tällainen, voi sanoa, oikeusturvakysymys. Nimismies sekä toimi poliisien päällikkönä että johti tutkintaa, minkä jälkeen hän toimi syyttäjänä ja lopuksi vielä ulosottopuolenkin päällikkönä. Elikkä hänellä oli kolme hattua päässään, ja tämä järjestelmä purettiin, joka oli sinänsä toimiva ja varsinkin pienillä paikkakunnilla ja seuduilla varmasti aika hyväkin. Mutta tietysti oikeusturvanäkökulma tuli syytetyn tai tuomitun kohdalla vähän hankalaksi, koska tuttu kaveri tuli joka mutkassa vastaan.

Joka tapauksessa nyt ollaan tässä tilanteessa, jossa meidän koko tuomioistuinjärjestelmää, syyttäjälaitosta viedään eteenpäin. Tämän arvioiminen, miten hyvä tästä tulee: aikaahan sen tulee näyttämään. Mutta kysymys on myös resursseista ja niiden kohdistamisesta, ja kuten täälläkin on todettu, niin kyllä osaamisella on hyvin paljon merkitystä tämän päivän ajassa. Olosuhteet, oppiminen, tietotekniikka, lainsäädäntökin muuttuvat koko ajan, ja se vaatii ammattitaitoa myös syyttäjältä, jonka pitää pystyä tietämään tarkalleen, mistä milloinkin on kysymys, ja löytämään ne oikeat ratkaisut, joista tuomioistuin lopuksi tekee päätökset. Tässä vaiheessa ei voi varmaan muuta arvioida kuin sen, että ollaan aika pitkässä oikeuden kaaressa mukana ja Suomi omalta osaltaan vie kehitystä eteenpäin.

Pöytäkirja PTK 29/2018 vp

14.33 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa rouva puhemies! Ministeri, puheenvuoronne alussa totesitte, että on tärkeää, että tämä koko järjestelmä toimii niin, että esitutkinta, syyttäjä, tuomioistuin ja täytäntöönpano pelaavat yhteen eikä ole pullonkauloja. Ehkä meillä on niitä tässä ollut viime aikoina kuitenkin ja ehkä juuri syyttäjänkin kohdalla, ja siksi on tietysti hyvin tärkeää, että tätä katsotaan tämän kokonaisuuden kannalta, että asiat sujuvat ja voimavarat ovat riittävät siellä, missä niitä tarvitaan, eli koko ketjussa sinänsä. Tämä on siis hyvin tärkeää, ja toivon, että tämä puoli valiokunnassa käydään läpi, onko järjestelmä nyt sitten tämän uudistuksen ja mahdollisen tuomioistuinlaitoksen uudistuksen kautta saavutavissa sellaiseksi, että näin tapahtuu.

Toisaalta kiinnostaa tämä jako. Nyt valtakunnansyyttäjä on selvä asia, se on valtakunnallinen, sitten aluesyyttäjät, ja sitten siellä mainitaan myös maakuntasyyttäjät, ja vielä senkin alla taitaa olla joku yksikkö — minulla ei nyt tässä ole lakiesitystä. Käsitin niin, että aluesyyttäjät ovat hovioikeuspiirien mukaisia — ainakin ilmeisesti tasan niin — mutta mikä on sitten tämän maakuntasyyttäjän rooli, tulevatko ne säilymään nykyisissä maakunnissa ja koko Suomen kattavasti, vai keskitetäänkö niitäkin? Tässä järjestelmässä on kuitenkin mahdollisuus rajuunkin keskittämiseen, mitä nyt on tapahtunut, ja tietysti täytyy hyvin tarkkaan katsoa, että oikeusturva ei vaarannu sen tähden, että näitä oikeushallinnon palveluja ja tehtäviä keskitetään liikaa.

Puhemies Paula Risikko: Sitten ministeri Häkkäsen vastaus, enintään 3 minuuttia.

14.35 Oikeusministeri Antti Häkkänen: Arvoisa puhemies! Kiitoksia hyvistä kysymyksistä ja keskustelusta. Ensinnäkin yleisesti. On juuri niin kuin tässä useassa puheenvuorossa tuli esiin: jos halutaan, että rikosvastuu tehokkaasti toteutuu mutta toisaalta kaikki oikeusvaltion periaatteet ja oikeusturvan laadukkuus otetaan huomioon, niin silloin nimenomaan syyttäjätöiminta on avainkysymys. Poliisi kerää todisteita ja suorittaa esitutkintaa, syyttäjä oikeudellisesti arvioi, täytyvätkö tietyt tunnusmerkit oikeudellisesti, ja arvioi sitä kerättyä materiaalia itsenäisenä lainkäyttöviranomaisena irrallaan poliisista, ja sen jälkeen tuomioistuimessa kaksi asianosaispuolta, syytetty puolustajineen ja syyttäjä omine todisteineen, esittelee todisteita ja tuomioistuin riippumattomasti ratkaisee nämä asiat.

Jokaisen prosessivaiheen täytyy saada riittävästi resursseja, ja tarvitaan myös organisatorisia muutoksia, jotta kyetään erikoistumaan muuttuvan maailman yhä vaikeampiin ja monimutkaisempiin rikollisuuden ilmiöihin. Tämän takia pelkästään resurssit eivät aina ole avainkysymys, vaan se, miten kyetään johtamaan, lisäkouluttamaan henkilökuntaa, tarjoamaan mahdollisuutta erikoistua esimerkiksi vaikeisiin talousrikoksiin. Nyt jos katsotaan vaikka talousmaailman murrosta, että yhä useammat asiat tapahtuvat digitaalisessa ympäristössä, kenties keinovaluuttojen maailmassa, vaikean teknologian ja kansainvälisen ympäristön maailmassa, niin kyllä tämä edellyttää, että jokaisen rikosketjun toimijan täytyy kyetä resursseiltaan erikoistumaan ja toimintatavoiltaan erikoistumaan myös näihin asioihin. Tämän takia me joudumme tekemään salissa äsken peräänkuulutettuja uudistuksia jokaisella sektorilla. Meidän täytyy oikeusvaltiota kehittää niin, että yhä hanakammin meidän viranomaiskoneisto on siinä osaamisen aallonharjalla, missä muukin yhteiskunta menee. Sen takia näitä uudistuksia tehdään.

Syyttäjien viransiiroista: Nämä ovat ihan normaaleja, virkamieslain mukaisia kysymyksiä. Painostustarkoituksessa ei saa siirtää. Täytyy olla aivan asialliset perusteet, jos

Pöytäkirja PTK 29/2018 vp

joku siirto tulee. Nämä ovat aivan poikkeuksellisia tapauksia, jos joitain virkoja ruvetaan siirtämään.

Sitten, mitä tulee aluesyyttäjän eli aina tavallaan tietyn alueen johtajan rooliin, se on määräaikainen virka, viisi vuotta, kuten on nyt vaikkapa myös käräjäoikeuksien johtajilla. Eli kyse on hallinnollisesta johtajatehtävästä, ei lainkäyttötehtävästä. Lainkäyttötehtävässään he ovat itsenäisiä ja riippumattomia, mutta johtaja voidaan viiden vuoden päästä vaihtaa, jos eivät jostain syystä putiikissa hommat onnistu. Sen takia tavallaan tämä määräaikaisuus on tässä mukana.

Lainvalmistelun taso: Oikeusministeriö tulee jatkossakin olemaan lippulaiva tässä, ei huolta siitä. Nämä uudistukset ovat huolella mietittyjä. Kaikista uudistuksista ei voi sanoa eksaktisti, mitkä ovat vaikutukset, mutta tiedetään jo nyt, että pääpiirteittäin tällaiset rakenneuudistukset tulevat johtamaan hyviin lopputuloksiin.

Yleisellä tasolla tavoitteena tämän hankkeen osalta on sinänsä pitkällä aikavälillä saada ehkä jonkin verran säästöjä mutta ennen kaikkea parantaa osaamisen tasoa nykyisten niukkojen resurssien kehityksessä.

14.39 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Olisin vielä tarkentanut tätä. Ministeri vastasi aluepäällikköjen määräaikaisuuksista, että ne ovat viisivuotisia — sen johtajan paikka, sen johtajan pesti, on määräaikainen — mutta onko ajatus, että näillä toimijoilla on siis siellä olemassa virka ja sitten he vain viisi vuotta toimivat johtajina ja sitten tämän määräaikaisuuden jälkeen palaavat siihen vakituiseen virkaan, vai ymmärsinkö oikein, mitä ministeri sanoi?

Puhemies Paula Risikko: Haluaako ministeri vielä vastata? Minuutti.

14.39 Oikeusministeri Antti Häkkänen: Arvoisa puhemies! Mikäli henkilö on hakeutunut normaalisti virkaan esimerkiksi jostain kihlakunnansyyttäjän normaalista virasta, niin nämä menevät normaalin virkamieslain puitteissa, eli sellaisessa tapauksessa saattaa olla virka tallella. En tiedä, nämä menevät normaalin virkamieslain mukaisesti. Korostan sitä, että kyse näissä aluejohtajaviroissa on — samalla lailla kuin kaikissa valtionhallinnon viroissa myös käräjäoikeuden puolella — johtamistehtävästä ja hallinnon organisoinnin johtajan paikasta, ei lainkäyttötehtävistä niinkään. Tässä turvataan nimenomaan, että lainkäyttötehtävät ovat itsenäisiä ja riippumattomia, mutta jos toimit organisaation johtajana, niin ne tehtävät eivät ole lähtökohtaisesti elinikäisiä.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi pelastuslain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta sekä eräiksi muiksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 18/2018 vp

Pöytäkirja PTK 29/2018 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan, jolle ympäristövaliokunnan on annettava lausunto.

Keskustelu

14.40 Sisäministeri Kai Mykkänen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kysymys on siis muutoksista pelastuslakiin, Pelastusopistosta annettuun lakiin ja palosuojelurahastolakiin. Pääkysymyksenä on tietysti maakuntauudistuksen toimeenpano pelastustoiminnan osalta ja myöskin valtion lupa- ja valvontatehtävien uudelleenjärjestely, ja näiltä osin lakiuudistukset tulisivat siis voimaan 1.1.2020. Samalla pelastuslakiin hallitus esittää tehtäväksi muutoksia liittyen öljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjuntaan niin, että niiden torjuntatehtävä keskitettäisiin nimenomaan pelastustoimintana Rajavartiolaitokselle meripelastustoimintaan, pelastuksen sivu- ja sopimushenkilöstön koulutukseen liittyviä täsmennyksiä ja toisaalta myös väestönsuojeluvetoisiin liittyviä täsmennyksiä.

Pelastusopistosta annettuun lakiin tehtäisiin siis muutoksia niin, että erityisesti alueelliset maanpuolustuskurssit, maakuntien yhteiset valmius- ja häiriötilanneharjoitukset ja sivutoimisen henkilöstön ja sopimushenkilöstön pelastusalan koulutus täsmennettäisiin nimenomaan Pelastusopiston tehtäviin ja maakuntien koordinoimaksi alueelliseksi sovitustehtäväksi. Palosuojelurahastoon tehtäisiin erityisesti sen tulosoajasta koskevaa täsmennystä ja lisättäisiin mahdollisuus avustaa maakuntia. Myös kuntia edelleen Palosuojelurahastosta voitaisiin jatkossakin avustaa.

Samalla lukuisia voimassa olevia säännöksiä kumotaan teknisistä syistä. En käy niitä tässä luettelemaan uudelleen.

Mitä tulee näihin sisällöllisiin täsmennyksiin, muutoksiin, joita luettelin pelastuslain osalta, väestönsuojarakentamisen osalta se peruslinjaus, joka tässä otetaan, on se, että edelleen Suomessa taataan väestönsuojat kattavasti koko väestölle siten, että rakentamisen yhteydessä on velvoite ennen kaikkea rakennuslupaviranomaisella, kunnalla, huolehtia siitä, että väestönsuojia on kaikilla alueilla riittävästi. Samalla pyritään rakentamisen kustannuksia helpottamaan siten, että maanpäällinen väestönsuoja luetaan jatkossa kerrosalan, siis rakennusoikeuden kerrosalan, ulkopuolelle ja myös poistetaan väestönsuojan rakentamisen velvoite rakennuskohtaisesti tietyiltä tiloilta, joissa se on ollut suhteellisen kallista ja vähemmän välttämätöntä, kuten urheilun harjoitusrakennuksilta, varastorakennuksilta, ratsastusmaneeseilta ja peltirakenteisilta halleilta.

Samalla myös mahdollistetaan ja edistetään yhteisten väestönsuojien toteuttamista osaltaan pidentämällä niin sanottua suojautumismatkaa 250 metristä 500 metriin ja helpottamalla niitä ehtoja, joilla voidaan aluerakentamisessa kaavoittaa ja sopia yhteinen väestönsuoja silloin, kun nämä edellytykset pelastumiseen joka tapauksessa säilyvät. Tältä osin kunnan rakennuslupaviranomaisen rooli entisestään vahvistuu sen osalta, että mietitään, miten sen kyseisen rakentamisalueen ja kohteen osalta nämä edellytykset täyttyvät. Sisäministeriö luonnollisesti ohjaa tätä toimintaa sitten osaltaan, mutta päävastuu tässä siirtyy sinänsä kunnille, jotka sitten turvallisuusviranomaisten lausuntojen pohjalta näitä ratkaisuja ja kunkin asuinalueen osalta tekevät.

Pöytäkirja PTK 29/2018 vp

Lausuntokierroksella lakiesitys on pääosin nähty tarkkaan harkituksi myös näiden toimivaltasiirtojen osalta, ja luonnollisesti on joitain yksityiskohtia, joissa varmasti sitten toimenpanovaiheessa täytäntöönpanon yksityiskohdat täydentyvät. Minusta on hyvä, että myös eduskunta keskustelee valiokunnissa ja täysistunnossa tarkennuksista, jotta tällä alalla, jolla Suomessa meillä kansalaiset voivat hyvin luottaa siihen, että pelastustehtävät ovat laajasti ymmärrettyinä hyvin ja myöskin tasavertaisesti hoidetut tässä maassa, tämä jatkosakin täyttyy.

Puhemies Paula Risikko: Sitten keskustelua.

14.45 Kari Kulmala sin: Arvoisa puhemies! Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi muun muassa pelastuslakia. Pelastuslakiin tehtäisiin tarkistuksia pelastustoimeen kuuluvan ulkomaille annettavan avun ja kansainvälisen avun vastaanottamisesta. Pidän tältäkin osin hallituksen esitystä erittäin tärkeänä.

Pelastuslain 38 §:ssä on säädetty päätöksenteosta kansainvälisen avun antamisesta tai pyytämisestä. Avun antamiseen osallistuvan henkilöstön asemasta on säädetty laissa siviilihenkilöstön osallistumisesta kriisinhallintaan. Voimassa oleva lainsäädäntö ei tällä hetkellä sisällä säännöksiä kuntien, maakuntien, alueen pelastustoimen tai pelastuslaitosten tehtävistä ja vastuista kansainvälisessä pelastustoiminnassa. Mahdollisuus hyödyntää kansainvälisen avun antamiseen hankittua erityiskalustoa ja -varusteita sekä tehtävään koulutettua ja harjoitettua henkilöstöä kotimaisissa onnettomuustilanteissa onkin osoittautunut epäselväksi. Pidän hyvänä, että tältä osin lakia täsmennetään.

Maakuntalain 6 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaan maakunnan tehtävälään kuuluu pelastustoimi. Saman lain 2 momentin 5 kohdan mukaan maakunta voi lisäksi hoitaa maakunnan tehtäviin liittyviä kansainvälisiä ja Euroopan unionin asioita ja yhteyksiä. Tällainen toiminta edellyttäisi sitä, että maakunnalla olisi käytettävissään toiminnan edellyttämät taloudelliset resurssit. Tällä hetkellä näin ei välttämättä ole.

Maakunnan velvoitteet kansainväliseen pelastustoimintaan osallistumisessa rajoittuvat maakunnan kotimaisen tehtävälään mukaisiin tehtäviin ja vastuisiin. Valmius ulkomaille annettavaan pelastustoimintaan kuuluvaan apuun perustuisi esityksen mukaan maakuntien kotimaiseen riskien mukaiseen osaamiseen, valmiuteen ja palvelutasoon.

Arvoisa puhemies! Sain olla viime vuonna mukana seuraamassa Venäjän Ruskealassa sekä Petroskoin ympäristössä neljän Barentsin maan yhteistä pelastusharjoitusta. Tämä osoitti jälleen kerran, että maiden väliselle yhteistyölle on jatkossakin tarvetta. Harjoituksessa oli lähes 900 pelastusalan ammattilaista neljästä arktisesta maasta sekä tarkkailijoita muun muassa Iranista. Pelastusharjoitus oli erinomainen esimerkki Suomen, Ruotsin, Norjan sekä Venäjän välisestä yhteistyöstä, joka juhlapuheiden lisäksi myös toimii. Toki harjoitukseen oli jokaisessa osallistujamaassa myös panostettu tavanomaista enemmän, eivätkä kaikki harjoituksen osat täyttäneet esimerkiksi suomalaisia työturvallisuusvaatimuksia. Harjoituksissa testattiin palo- ja pelastustoimen ja ensihoidon yhteistoimintaa useissa erilaisissa onnettomuustilanteissa. Harjoituksissa oli perinteisten sammutuskalusteiden lisäksi venäläisillä käytössä myös moottoripyöriä sekä pelastushelikoptereita. Toiminta oli mielestäni erittäin tehokasta ja vaati eri maiden viranomaisilta roolitusta sekä saumatonta yhteistyötä. Harjoituksia seuranneena voin hyvillä mielin todeta, että suomalainen palo- ja pelastustoimi ja ensihoito ovat edelleen maailmalla huipputasolla. Meistä voidaan ottaa naapurimaissakin oppia.

Pöytäkirja PTK 29/2018 vp

Pelastusalan yhteistyö mahdollistaa onnettomuustapauksissa Suomen ja Venäjän välisen yhteistoiminnan. Yhteistyö maiden välillä pohjautuu Suomen ja Venäjän väliseen valtiosopimukseen yhteistyöstä onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja niiden seurausten torjumiseksi. Paikallis- ja aluetason viranomaiset ovat vuosien kuluessa solmineet rajat ylittävät, hyvät yhteistyösuhteet, joiden ylläpitäminen on tärkeää. Suomalaiset matkustavat ulkomaille vuosi vuodelta entistä enemmän ja saattavat tarvita yllättäen apua suuronnettomuudessa. Pidänkin tärkeänä, että arjen turvallisuutta tuottavat viranomaiset pystyvät harjoittelemaan yhdessä yli rajojen, kehittämään sekä kehittämään kalustoaan meidän jokaisen hyväksi.

Arvoisa puhemies! Toiminnan rahoituksen suhteen näen uhkakuvia. Suomessa valtakunnallinen yhteistoiminta Suomen ja Venäjän välillä sekä sisäministeriön päättämä kansainvälinen pelastustoimen avunantotoiminta rahoitetaan valtion tulo- ja menoarvioista. Määrärahan käytön perusteita ja käytäntöjä on suunniteltu yhteistyössä raja-alueiden pelastuslaitosten ja aluehallintovirastojen edustajien kanssa. Paikallisen tason Venäjä-yhteistyön rahoittamiseen ei enää ole olemassa erityisiä valtion talousarviossa olevia rahoitusjärjestelmiä, koska lähialueyhteistyörahoitus on lopetettu. Rajat ylittävän, paikallistason yhteistyön rahoitus perustuu tältä osin pelastuslaitosten omaan rahoitukseen. Itä- ja Pohjois-Suomen pelastuslaitosten yhteistoiminnan jatkaminen Venäjän puolella olevien toimijoiden kanssa on kaikin puolin perusteltua ja kannatettavaa. Samalla arktisten alueiden maiden pelastusyhteistoiminta sekä lähialueyhteistyön rahoitus tulee turvata jatkossakin. Yhteistoiminta näiden välillä ei saa loppua.

Ulkomaille annettavaa apua varten valtion toimesta ja kustannuksilla luodut ja hankitut erityisvalmiudet, kalusto ja varusteet ovat myös maakuntien käytettävissä onnettomuustilanteiden vaatimassa pelastustoiminnassa samoin perustein kuin maakuntien omat resurssit. Kansainvälisen pelastustoiminnan erityisvalmius tulee näin maakuntien pelastustoimen kotimaan valmiuksiin.

14.51 Reijo Hongisto sin: Arvoisa rouva puhemies! Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi useita pelastustoimeen liittyviä lakeja. Pääosa muutoksista johtuu maakuntien perustamisesta sekä maakuntaudistuksen täytäntöönpanoa ja valtion lupa-, ohjaus- ja valvonta-tehtävien uudelleenorganisointia koskevasta lainsäädännöstä.

Laki päivittää ja selkiyttää koko pelastusalan kokonaisuutta, ja siinä on otettu huomioon myös maamme kansainväliset velvoitteet antaa ja ottaa vastaan pelastusapua. Lakiesitys huomioi myös alan koulutukseen liittyvät seikat sopimus- ja sivutoimihenkilöstöstä aina vakituiseen pelastusalan henkilöstöön saakka. Lisäksi väestönsuojeluun liittyviä säännöksiä selkiytetään mukaan lukien väestönsuojien rakentaminen.

Arvoisa puhemies! Lakiesitys on kannatettava.

14.52 Mirja Vehkaperä kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tervehdin ilolla kyseistä hallituksen esitystä erityisesti väestönsuojien rakentamisvelvollisuuden keventämisestä. Tämä edesauttaa sitä, että Juha Sipilän hallituksen norminpurkutyö etenee ja toteutuu, ja tässä on kyseessä aivan aidosti ja oikeasti normien purkua ja byrokratian vähentämistä.

Suomi on yksi harvoista maailman maista, joissa edelleenkin väestönsuojia rakennetaan. Meillä rakennetaan noin 600 rakennukseen vuodessa väestönsuoja. On tarpeellista siis kysyä, ylimitoitammeko me väestötilojen rakentamisen rakennuksiin tänä päivänä. Siksi tervehdin ilolla sitä, että nyt pyritään miettimään sitä, mihin rakennuksiin rakenne-

Pöytäkirja PTK 29/2018 vp

taan ja millä perusteella voitaisiin olla velvoittamatta näitten väestönsuojatilojen rakentamiseen. Mutta silti meillä tullaan edelleen rakentamaan väestönsuojia omien mitoitustemme mukaisesti ja näihin uhkatekijöihin, siviiliväestöön kohdistuviin uhkiin, voidaan siis varautua.

Väestönsuojarakentamisen normien purkamiseen nyt otetaan etenkin kolme asiakohtaa: poistetaan suhteellisen kalliiden väestönsuojatilojen rakentamisvelvoite, esimerkiksi juuri peltirakenteisilta halleilta, ratsastusmaneeseilta ja varastorakennuksilta, ja yhteisten suojien toteuttaminen nyt mahdollistuu. Meillä on pelisääntönä ollut, että jokaiseen rakennukseen erikseen on pitänyt väestönsuojatila rakentaa. Tämäkin on tervetullut uudistus.

14.54 Ari Torniainen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Kuten ministeri omassa esittelypuheenvuorossaan totesi, tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi muun muassa pelastuslakia, Pelastusopistosta annettua lakia ja myös palosuojelurahastolakia.

Jo useammassa puheenvuorossa on käyty läpi tätä hallituksen esitystä. Itse haluaisin myöskin todeta tämän väestönsuoja-asian. On erittäin hyvä, että meillä kevennetään väestönsuojarakentamisvelvoitteita. Tervehdin ilolla etenkin sitä, että nyt pystytään helpommin rakentamaan keskitettyjä väestönsuojia, ei niitä jokaiseen rakennukseen erikseen tulevia väestönsuojia. Tällä saadaan mahdollisesti myöskin liikuntapaikkoja lisää ja muita vastaavia tiloja hyötykäyttöön. Ja erittäin hyvä on se, että nyt nämä poikkeukset, mitä väestönsuojien rakentamiseen on ollut tähän asti — nimenomaan aluehallintovirasto on voinut myöntää — tulevat myöskin kuntien päätettäväksi. Siis käytännössä kunnan rakennuslupaviranomainen voi päättää poikkeuksista väestönsuojarakentamiseen.

Toinen asia, minkä haluan nostaa, on palosuojelurahastolakiuudistus. Nythän on hyvä, että tässä hallituksen esityksessä maakunnat lisätään Palosuojelurahastosta myönnettävien avustusten saajien joukkoon. Mutta, arvoisa ministeri, haluaisin kysyä teiltä vielä: Tällä hetkellä kunta voi saada avustusta esimerkiksi pelastuslaitoksen rakentamiseen, kun kunta omistaa sen. Mutta kun nyt monet kunnat ovat käytännössä jo menneet siihen käytäntöön, että kuntien sataprosenttisesti omistamat yhtiöt omistavat rakennuksia, niin voitaisiinko mennä jo siihen pisteeseen ja siihen tilanteeseen, että nämä kuntien sataprosenttisesti omistamat yhtiöt voisivat myöskin saada avustuksia kyseisiin rakennuksiin ja samoin, kun ollaan myöskin kalustossa jo menty nykyaikaan, että on liisattuja kalustohankintoja ja vastaavia, näihinkin voisi saada tukea?

14.56 Timo Heinonen kok: Arvoisa rouva puhemies! Meillä Suomessa palo- ja pelastustoimi on huippuluokkaa, ja turvallisuus on tällä hetkellä ehkä enempi kuin pitkään aikaan esillä ja keskusteluissa ja myös ihmisten mielessä: sisäinen turvallisuus, arjen turvallisuus, mutta myös ulkoinen turvallisuus, ja tänä päivänä nämä jo usein menevät tietyllä tavalla vähän lomitustenkin, ja on hyvä, että tästä kokonaisuudesta kannetaan huolta.

Haluan antaa ministeri Mykkäselä kiitosta, ja myös hänen edeltäjälleen, tästä väestönsuoja-asian eteenpäinviemisestä. Tämä on kysymys, joka on enempi sitä omaa rootelia asumisen ja rakentamisen puolelta. Vaikka väestönsuojien vaikutukset asumisen kustannuksiin eivät tutkimusten mukaan ole kovin merkittävät, niin tässä tehdään nimenomaan järjeistämistyötä: kevennetään velvoitteita, poistetaan tiettyjä kohteita, joissa väestönsuojat eivät ole tarpeen, ja sitten on tämä yhteisten väestönsuojien rakentaminen. Eli jatkossa voidaan rakentaa hieman pidemmän matkan päähän yhteisiä väestönsuojia isomman väkijoukon käyttöön, ja siinä nimenomaan tulee järkevällä tavalla esille tämä, minkä edustaja

Pöytäkirja PTK 29/2018 vp

Torniainen nosti esille, eli toimivuus ja niiden paikkojen hyödyntäminen. Tällä hetkellä hän ne usein ovat varastoina ja muina, mutta nyt voidaan yhdistää esimerkiksi liikunnan taikka erilaisen harrastamisen tiloja näihin, ja tämä antaa nimenomaan paljon jouston mahdollisuuksia kuntiin, eli kunnat ja esimerkiksi taloyhtiöt voivat tehdä tällaisia yhteisiä kokonaisuuksia.

Arvoisa puhemies! Itse toivon, että jatkossa kiinnitetään suurempaa huomiota myös väestönsuojien sisäilmaongelmiin. Niitä on havaittu useissa eri paikoissa, erityisesti näissä, jotka on rakennettu maan alle.

14.58 Sari Essayah kd: Arvoisa rouva puhemies! Nämä lakimuutokset pohjautuvat pitkälti siihen, että maakuntahallintoa ollaan rakentamassa ja sitä myöten sitten myöskin pelastustoimeen on tulossa rakenteellisia muutoksia. Tietysti äärimmäisen tärkeää on tämä yhteistyö sosiaali- ja terveydenhuollon kanssa — ensihoito, sairaankuljetukset — mutta myöskin sitten, niin kuin tässä lainsäädännössä on paljon otettu esille näitä ympäristönsuojeluun liittyviä kysymyksiä, tätä yhteistyötä maakuntatasolla tulisi tehdä paljon, koska jos ajatellaan, että siellä on esimerkiksi ympäristövahinkojen torjunta ja näitten rajaaminen, niin tarvitaan yhteistyötä myöskin ympäristönsuojeluviranomaisten kanssa.

Olisin kysynyt ministeriltä, kun täällä pelastuslaitoksen toiminnassa myöskin nämä palokunnat ovat hyvin keskeisessä roolissa: Millä tavalla huolehditaan siitä, että myöskin tulevaisuudessa näiden sopimuspalokuntien ja sopimuspalokuntamiehistön asema ympäri Suomea tulee kattavasti huomioitua ja että meillä on myöskin saatavuus ja taso vähintään se, mitä tänä päivänä on? Ja onko niin, että sitten tässä maakuntahallinnossa maakuntatasolla tarkastellaan esimerkiksi näitten sopimuspalokuntien jäsenten riittävyttä alueellisesti, vai millä tavalla tämä aiotaan tulevaisuudessa sitten heidän osaltaan ratkaista? Monilla pienillä paikkakunnilla näitä ammattipalomiehiä loppujen lopuksi on vain kourallinen ja näitten sopimuspalokuntien osuus on varsin merkittävä. Toivoisinkin, että tässä yhteydessä kiinnitettäisiin erityistä huomiota siihen.

15.00 Ari Jalonen sin: Arvoisa puhemies! Tässä on tosiaan takana tämä maakuntauudistus, monet muutokset liittyvät siihen. Tämä maakuntauudistus tuo tullessaan myös sen, että ensihoidossa pelastustoimella on entistäkin suurempi rooli ja kiireinen sairaankuljetus siirtyy sinne entistäkin enemmän. Tämä johtunee myös siitä, että EU vaatii tämän kiireettömän kilpailutusta. Ja tähän liittyen: Esittelypuheenvuorossa mainitsitte, että se toiminta tulee turvata jatkossakin ja kansan pitää luottaa siihen. Koulutus uudistus on semmoinen, mikä on myös hallitusohjelmassa mainittu, ja tämä ensihoidon kasvava osuus pelastustoimesta mielestäni vaatii sen, että pelastajan ammattitutkinnon rinnastaminen sairaanhoitajan pätevyksiin ja sosiaali- ja terveydenhuollon ammattinimikkeeksi tuo sen vaadittavan askeleen, että tämä on toimiva järjestelmä tulevaisuudessakin. Eli missä vaiheessa on odotettavissa hallitusohjelmassa mainittu pelastustoiminnan koulutuksen uudistus?

15.02 Sirpa Paatero sd: Arvoisa rouva puhemies! Tämä on muistaakseni vuoden sisään kolmas osa pelastuspuolen muutoksista, jotka liittyvät tähän niin sanottuun maakuntahallintoon elikkä siihen entiseen sote-uudistukseen. Voi olla, että tässä jossain kohtaa tulee kysymys siitä, miten tämä pysyy sitten hallinnassa tuolla valiokuntakäsittelyssä, kun pelastuspuolelle on useampi eri paketti.

Pöytäkirja PTK 29/2018 vp

Ehkä ensimmäinen kysymykseni on se, että kun tässä eittämättä on erittäin hyviä kohtia, muun muassa tämä väestönsuojien rakentamisen helpottaminen niin, että näitä yhteissuojia voi olla tai että niitten käyttötarkoitusta voi muuttaa muuten, niin miksi se on sidottu vuoteen 2020. Vai onko niin, että nämä väestönsuojaratkaisut voisivat olla voimassa jo vaikka tästä kesästä, [Timo Heinosen välihuuto] jolloinkin se helpottaisi rakennesuunnittelun ja hintojen osalta ynnä muuta, ettei tätä asiaa olisi sidottu tähän maakuntauudistukseen? Minulla on huoli, että jos ja kun — voi olla, että tapahtuu niin — tämä maakuntauudistus ei tällä aikataululla mene, niin tämäkin hyvä asia, joka liittyy näihin väestönsuojoihin, jäisi sitten toteutumatta. Sen haluaisin kyllä etenevän tässä hankkeessa.

15.03 Mika Kari sd: Arvoisa rouva puhemies! Itse laitan näihin valtiopäiväasioiden aika-kirjoihin sellaisen näkemyksen, että sinänsä tuen kyllä tällaisia norminpurkuja ja ajatusta siitä, että puretaan sitä turhaa normia, turhaa lainsäädäntöä, vuosikymmenien aikana tarpeettomaksi käynyttä lainsäädäntöä, mutta haluan kuitenkin muistuttaa siitä väestönsuojatilojen ensiarvoisesta käytöstä. Eli silloin kun jotain odottamatonta, ikävää ja yllättävää ja kansalaisten turvallisuutta vaarantavaa yhteiskunnassa tapahtuu, nämä väestönsuojatilat ovat äärimmäisen tarpeellisia tiloja. Eivätkä tuollaiset tapahtumat katso aikaa ja paikkaa eivätkä välttämättä edes sitä tilaa, jossa kansalaiset ovat ja tarvitsisivat väestönsuojatiloja. On sitten vaikkapa teollisuuspalo lähellä tai joku muu vastaava tapahtuma, joka voi vahingoittaa ihmisiä, niin tällaisia tilanteita varten meillä väestönsuojia on. Niin kuin tuossa edustaja Heinonen aikaisemmin sanoi, myöskään asumisen kustannuksiin väestönsuojien rakentaminen ei merkittävää lisää tuo. Mutta varmasti tarpeellinen asia on pohtia ja katsoa, mitä tässä asiassa on tehtävissä vaarantamatta kansalaisten turvallisuutta.

Mutta sitten oikeastaan se peruskysymys liittyy tähän kansainväliseen pelastustoiminnan harjoitustyöhön, ja kun tiedän ministeri Mykkäsen olevan esimerkiksi Venäjä-asioista hyvin perillä, niin miten te näette tässä EU-pakoteilmastossa, jossa elämme, tämän kansainvälisen harjoitustoiminnan merkityksen? Meillä on pitkä itäraja ja kesä tulossa metsäpaloineen ja kaikkine muineen. Onko tämä kansainvälinen harjoitustoiminta Venäjän kanssa riittävällä tasolla, ja onko yhteistoiminta tältä osalta viritetty siihen malliin kuin pitäisi?

15.05 Juho Eerola ps: Arvoisa puhemies! Pyysin puheenvuoroa ja pitkään pelkäsin, kun kuuntelin muita puheenvuoroja, että olen varmaan ainoa, joka on eri mieltä tässä salissa, mutta onneksi sitten edustaja Kari tässä juuri minua ennen puhui liittyen just näihin väestönsuoja-asioihin. Ymmärrän toki sen, että joissain tapauksissa saattaa jonkun verran kustannuksia halpuuttaa, kun ei tarvitse rakentaa näitä väestönsuojia. Varmaan löytyy sellaisia rakennuksia, mihin ei näitä väestönsuojia tarvitse rakentaa. Mutta olen itse kerran elämässäni päässyt viettämään yön tällaisessa väestönsuojassa, ja ei siellä tarvitse montaa ihmistä olla, kun yhden yön aikana alkaa happi loppumaan ja jotain toista ainetta kertyä sitten enemmän ja tällainen paniikkimieliala ja tällainen. Siinä tilanteessa, että tulee tällainen laajamittainen katastrofi, kymmenilletuhansille ihmisille kaupungissa tarvitaan väestönsuojaa määräämättömän pitkäksi ajaksi, ja toivon, että tätä mietitään vielä nyt uudestaan. Varmaan löytyy tästäkin jotain sellaista, missä voidaan höllentää, mutta ei mielestäni kovin helposti.

Tässä on sitten vielä sekin puoli, että Suomessa on paljon vientiteollisuutta, joka vie väestönsuojia ja siihen liittyvää teknologiaa ympäri maailmaa, muun muassa Etelä-Ko-

Pöytäkirja PTK 29/2018 vp

rean, Japaniin, Lähi-itään ja niinpäin pois. Mitkä olisivat sitten vaikutukset tälle sektorille, jos kovin paljon helpotetaan näitä väestönsuojakriteereitä?

15.06 Antero Laukkanen kd: Arvoisa rouva puhemies! Tähän väestönsuojarakentamiseen minäkin kiinnitän hieman huomiota. On erittäin hyvä, että tätä nyt järkeistetään sillä tavalla, että pienemmät, alle 1 500 neliön toimitilat esimerkiksi voivat yhtyä alueella olevien väestönsuojien käyttöön.

Toisaalta sitten tässä on myös sellainen asia, josta toivoisin, että sitä voitaisiin valiokunnassa paremmin käsitellä. On paljon sellaisia toimitiloja, jotka ovat kooltaan 2 000—3 000 neliötä, ja niissä on tilapäistä käyttöä, eli ne eivät ole koko ajan täynnä, vaan käyttäjämäärät vaihtelevat hyvinkin paljon, ja näiden osalta toivoisin, että tähän voisi valiokunnassa jotta joustoa syntyä. Voi olla esimerkiksi seurakuntarakennuksia, joissa voi olla tilaisuuksia 100 hengelle tai 500 hengelle. Heille tulee nyt aika kova rasite tässä jäämään, jos he joutuvat sitten erikseen rakentamaan omat väestönsuojat.

Sitten täällä todetaan näistä poikkeuksista, joita voi hakea. Olisin ministeriltä kysellyt vähän tarkennusta: tarkoittaako tämä poikkeus poikkeusta tähän 1 500 neliömetriin vai muuhun säädäntöön nähden, koskeeko tämä poikkeuslupa myös näitä rakennuksia?

15.08 Maria Tolppanen sd: Arvoisa puhemies! Nyt kun mahdollisuus on kysyä, niin kysyn. Olin maanpuolustuskurssilla, ja kävimme täällä Helsingin väestönsuojatiloissa, jotka oli tarkoitettu ihan tavallisille ihmisille, ilman että ovat missään julkisessa tilassa, kotoaan-kin sinne pääsevät — nehan olivat aivan loistavat. Nyt kysyisin sitten, miten tässä väestönsuoja-asiaa ylipäätään on ajateltu pikkukaupunkeja, kuten esimerkiksi Vaasaa, Seinäjokea, Kemiä, joissa yksinkertaisesti ei ole väestönsuojia ihmisille — sieltä ehkä joittenkin julkisten rakennusten alakerrasta saattaa löytyä väestönsuoja. Mihin nämä ihmiset laitetaan silloin, jos jotakin tapahtuu? Jos ei juuri ole ollut sitä seurakunnan yhteistä juhlaa, missä koko kansan väki olisi ollut, niin mihinkä ne ihmiset työnnetään, miten heidät hoidetaan? Tämä on asia, jota olen oikeasti pohtinut, ja nyt kun on mahdollisuus kysyä tästä, niin ajattelin kysyä, mikä heidän kohtalonsa on. Onko se niin, että täytyy naamari ostaa kotiin ja liimapaperia tai roudarinteippiä, millä saadaan ikkunanraot sitten pantua kiinni, vai mikä on se tilanne?

15.09 Eero Reijonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tämä väestönsuojia koskeva uusi määräys on tietysti erittäin hyvä asia. Puolisenkymmentä vuotta sitten väestönsuojamääräyksiä muutettiin, jolloin ne neliöpinta-alat muuttuivat, joiden jälkeen niitä vasta tarvitaan. Muistaakseni se oli 600 neliötä silloin, jos en väärin muista, ja se oli hyvä uudistus silloinkin, että aivan pieniin, joihinkin rivitalokohteisiin, niitä ei tarvinnut rakentaa. Hintalappu väestönsuojarakentamisessa on neliölle 60—100 euroa melko tarkkaan, ja silläkin on tietysti iso merkitys. Tällä hetkellä väestönsuojia voidaan siviiliaikana käyttää irtaimistovarastoina ja niin edelleen, niin että niillä taloyhtiöissä on kuitenkin ihan selkeä käyttö olemassa, että eivät ne turhan panttina ole.

Haluan korostaa kuitenkin sitä, että kun tässä on keskustelussa noussut esille ensihoidon merkitys ja sen koulutuksen varmistaminen — muistaakseni edustaja Jalonen nosti tämän esille — niin se on iso asia. Ainakin omassa maakunnassani, kun Siun sotea rakennettiin, ensihoito nousi oikeastaan hyvin keskeiseen rooliin. Toivon, että myöskin tämä koulutus nyt varmistetaan tässä uudistuksessa. [Ari Jalonen: Hallitusohjelman mukaisesti!]

Pöytäkirja PTK 29/2018 vp

15.11 Matti Semi vas: Arvoisa puhemies! Kun luin öljyntorjuntaosuutta, niin koetin tarkkaan katsoa, mistä löytyisivät sisämaata koskevat säännökset. Nyt ei sattunut silmään. Meillä on sisämaassa erittäin paljon suuria polttoainevarastoja — tietenkin niiden öljyntorjuntamääräykset menevät suurten polttoainevarastojen sisälle — ja niihin kuljetetaan yleensä VR:n kautta rautateitse, mutta en löytänyt tällaisen kuljetusliikkeen tai VR:n varautumista siihen, kuinka rataosuuksilla tapahtuva öljyntorjunta toimii ja miten se hoidetaan kuntoon.

15.11 Mika Kari sd: Arvoisa rouva puhemies! Tähän väestönsuoja-asiaan vielä. Norminpurku näitten väestönsuojatilojen osalta on vähän samanlaista kuin silloin, kun puhutaan autopaikkavelvoitteiden vähentämisestä. Niillekin on oma koulukuntansa, joka mielellään vähentäisi autopaikkoja kaupungissa. Tiedän, että löytyy varmasti ihan perusteltuja alueita tai rakennuskomplekseja, joihinkä ei tarvittaisi ihan nykylainsäädännön mukaisia väestönsuojatiloja, ne voitaisiin järjestää mielekkäämmällä tavalla jotenkin toisin, mutta vaikkapa oman kotikaupunkini Lahden läpi kulkee yksi valtakunnan isoimmista maanteistä, vierestä kaupungin läpi kulkee käytännössä yksi Suomen isoimmista rautatieyhteyksistä ja sitä kautta valtavat määrät erilaisia kemikaaleja, myrkyjä ja muita vastaavia. Ja tässä kun edustaja Tolppanen mainitsi sitten toisenlaisia paikkakuntia, joissa ehkä ei välttämättä ole tarvetta, niin en ota kantaa, onko näissä kaupungeissa sitä, mutta Suomesta löytyy tietenkin alueita, joilla ehkä ihan samalla lailla ei olisi tarvetta väestönsuojatiloille ikään kuin riskiarvion näkökulmasta. Sen takia haluan tuoda esiin myös sen näkökulman, että pidän tällaisista kategorista näkemystä siitä, että näistä väestönsuojatiloista voitaisiin pikkuhiljaa luopua ikään kuin luentamalla, vähentämällä pikkuhiljaa, antamalla valtuudet tästä kaavoittajalle, kyllä hieman sellaisella haulikolla ammutulla politiikalla tehdyksi. Mieluummin pitäisi keskittyä siihen, että ne väestönsuojelliset tarpeet tyydytetään eikä niitä tarpeita, jotka liittyvät esimerkiksi gryndereiden haluun rakentaa nämäkin väestönsuojatilat suoraan kovan rahan asunnoiksi.

Puhemies Paula Risikko: Ja sitten ministeri Mykkänen, olkaa hyvä, 3 minuuttia. — Jaa, siellä oli vielä Adlercreutz, olkaa hyvä. Jos teillä on tähän kysymyksiä, ministeri pystyy vastaamaan niihin heti suoraan. Olkaa hyvä, edustaja Adlercreutz, ja sitten 3 minuuttia, ministeri Mykkänen.

15.13 Anders Adlercreutz r: Ärade talman! Edustaja Kari nosti esille hyvän näkökulman tähän problematiikkaan. Kaiken kaikkiaan pitäisi olla varovainen sen kanssa, mitä ikään kuin rakennushanketta raskauttavia tekijöitä siihen ympäteen mukaan. Edustaja Kari nosti esille tämän autopaikka-asian. Tällä hetkellä asuntoja rakentava velvoitetaan rakentamaan autopaikkoja kiinteästi rakennuksen yhteyteen, rakennuksen alle, ja tiedetään, että ne ovat varsinkin alkuvaiheessa usein ylimitoitettuja normeja. Se tarkoittaa, että jää käyttämättömiä autopaikkoja, joista kuitenkin joudutaan maksamaan, joita joudutaan lunastamaan. Se nostaa asunnon hintaa useilla kymmenillä tuhansilla. Tällaisen väestönsuojan kohdalla se toimii pitkälti samalla tavalla, ja siitä näkökulmasta tämä muutos on hyvin tervetullut lainsäädäntöön.

Kysyisin vielä: olisiko syytä pohtia tätä ehkä vapaammin vielä, niin että irrottaisi väestönsuojavelvoitteen asuntorakentamisesta kokonaan, niin että se kaavoituksessa olisi kyläkin mukana — se on julkinen yhteistila, jota voidaan käyttää johonkin muuhun — mutta

Pöytäkirja PTK 29/2018 vp

sitä ei enää pidettäisi elimellisenä osana asuntorakentamista? Silloin sen kustannukset eivät myöskään tulisi suoraan asuntojen kustannuksiksi.

Puhemies Paula Risikko: Ja sitten ministeri Mykkänen, olkaa hyvä.

15.15 Sisäministeri Kai Mykkänen: Arvoisa puhemies! Kiitos laajasta keskustelusta. Tässä edustajat alkoivat käymään aika pitkällekin menevää, eri suuntiin menevää keskustelua erityisesti tästä väestönsuojelusta, ja sanoisin, että tässä hallituksen esityksessä kuitenkin kirkko on vahvasti keskellä kylää ja vankoin perustuksin. Eli niin kuin sanoin tuossa alussakin, lähtökohta edelleen on se, että se 4 miljoonaa väestönsuojapaikkaa on se perussuunta, jota ylläpidämme tässä maassa, ja asui sitten Vaasassa tai Seinäjoella tai Iisalmessa, niin väestönsuoja pitää löytyä. Sitten kunnalla on hieman enemmän harkintavaltaa siinä: jos aluerakentamisessa pystytään osoittamaan, että rakennetaan yhteinen väestönsuoja 500 metrin etäisyydelle maksimissaan, niin siinä on laajemmat poikkeamismahdollisuudet. Mutta edelleen lähtökohta on se, että jokaisessa rakennuksessa on väestönsuoja, ja kunta voi siitä rakennuslupavaiheessa poiketa. Jos se tehtäisiin pääsäännöksi, niin silloin se voisi tulla sitten vaikeammaksi, että yksi rakennushanke ikään kuin pääsee eri ehdoin ja toinen toisessa vaiheessa. Sen täytyy liittyä siihen alueen kokonaissuunnitteluun. Jos siinä pystytään kattavasti ottamaan se huomioon, niin silloin tämä mahdollisuus on sitten toisentyyppinen. Nykyiset väestönsuojat tietysti pitää ja kannattaakin ylläpitää.

Tästä kansainvälisestä pelastusyhteistyöstä, mistä täällä edustajat Kulmala ja Kari erityisesti kysivät ansiokkaasti: Sinänsähän nykyisinkin — ja jatkossakin — rahoituksesta vastaa sisäministeriö, ja pelastajat toimivat pääsääntöisesti Pelastusopiston komennuksella silloin näissä kansainvälisissä tehtävissä. Tosin pelastuslaitokset ovat olleet sitten kahdenvälisessä yhteistyössä lähialueyhteistyövaroilla erityisesti Venäjän kanssa, ja se puoli kuuluu sitten jatkossakin maakuntien välisen yhteistyön puolelle, sikäli kuin siihen mahdollisuuksia on. Venäjän kanssa toivottavasti pystytään jatkossakin yhteistyöhön, ja sinänsä meillä — esimerkiksi Rajavartioston komentajien keskusteluissa viime viikolla tuli esiin — yhteistyösuhteet ovat tässäkin tilanteessa hyvät ja toimivat. Kannustan kyllä etsimään niitä yhteistyömahdollisuuksia tällä sektorilla jatkossakin.

Mitä tulee sitten sopimuspalokuntien tulevaisuuteen, jonka edustaja Essayah ja muutamat muutkin tässä ottivat esiin, niin se on erittäin olennainen kysymys, jota tämä laki ei sinänsä ratkaise. Meillä on osassa maakuntia, vaikkapa Kymenlaaksossa, erittäin valoisa tilanne sikäli, että jopa enemmän kuin aikaisemmin on harrastajia ja kiinnostuneita, jotka ovat sopimusperusteisesti mukana. Sitten on valitettavasti maakuntia, joissa selvästi on sukupolvenvaihdon jälkeen tilanne, jossa näyttää siltä, että ei riitä vapaaehtoisia. Me etsimme nyt malleja, joilla tässä voitaisiin luoda porkkanoita, mutta se on viime kädessä sitten maakunnissa innovoitava. Sitten taas vaikkapa Helsingissä tämä toimii taas hyvin vahvasti ammattilaislähtöisesti. Eli mallit ovat hyvin erilaisia, ja niin ne varmasti jatkossakin ovat, mutta tässä suhteessa ei ole periaatteellista muutosta nykyiseen.

Pelastusalan ammattitutkinnosta tärkeitä kysymyksiä esittivät edustaja Jalonen ja muut. Tässä nyt parhaillaan tehdään työtä, kun mietitään tämän pelastuskoulutuksen uudistumista maakuntaudistuksen yhteydessä, sitä miten pitkälle voidaan vahvistaa tätä puolta. Se on tietysti myös resurssikysymys. Mutta siihen varmasti tämän vuoden aikana palataan.

Pöytäkirja PTK 29/2018 vp

Edustaja Paateron toiveen hallitus on jo ennakkoinut, elikkä ajatus on se, että nämä väestönsuojelua koskevat muutokset tulisivat voimaan jo ensi vuoden alusta. [Sirpa Paatero: Kiitos! — Timo Heinonen: Nopeaa vaikuttamista!]

15.18 Ari Torniainen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Kiitos ministerille vastauksista. Itse kylläkin kysyin erästä asiaa, johon ministeri ei ehtinyt vastaamaan. Voin kysyä sen uudesta: miten ministeri näkee sen, voisiko jatkossa Palosuojelurahastosta saada rakentamisavustuksen esimerkiksi kunnan tai maakunnan kokonaan omistaman yhtiön rakennus- tai kalustohankkeeseen, ja miten ministeri suhtautuu tähän jo käytännössä olevaan leasing-rahoitukseen, jolla hankitaan kalustoa?

Kun sitten ministeri sanoi tästä väestönsuojien rakentamisesta, niin varmaan ministeri ei tarkoittanut ihan sitä, että jokaiseen rakennukseen tulee rakentaa väestönsuoja. Sehän perustuu nimenomaan kerrosneliöihin, milloin pitää rakentaa, ja käytännössä niihin on myös voinut saada poikkeuksia jo tähänkin asti.

15.19 Timo Heinonen kok: Arvoisa rouva puhemies! Aika monesta asiasta meitä kansanedustajia ja eduskuntalaitosta voi syyttää, mutta autopaikkavelvoitteesta ei voi. [Mika Kari: Aika moni kansanedustaja on kuntapäättäjä!] Autopaikkavelvoite on kuntien itsensä päättämä asia, ja siitä voi jokainen kaupunki tehdä itse päätöksiä, halutaanko kalliita autopaikkoja velvoittaa jokaiselle asunnolle ja jopa useita. Toisaalla oma auto on välttämättömyys, ja silloin tällainen velvoite rakentamisessa on ihan hyvä pitää paikallaan. Ja toisaalta siellä, missä oma auto on ehdoton välttämättömyys, yleensä se autopaikka ei myöskään niin paljon maksa, sillä maakaan ei siinä tapauksessa ole niin kallista.

Mutta hivenen hämmästelini edustaja Tolppasen puhetta Vaasasta. Onko siellä jätetty kaikkiin taloihin rakentamatta nämä väestönsuojat? Vaikka Vaasa onkin lähempänä Ruotsia kuin toista naapuriamme, niin sielläkin tietysti on vaarana joku uhka tulla. Toivottavasti myös siellä rakentamisesta on pidetty kiinni eikä poikkeamista ole annettu joka ainoaan kiinteistöön ja näin laiminlyöty lainsäädännön velvoitteita väestönsuojista.

Edustaja Adlercreutz nosti minun mielestäni hyvän ajatuksen jatkojalostamiseen, että voitaisiin kaavoituksessa tarkastella isompaa aluetta, mikä idea itse asiassa tässäkin on tavallaan mukana, ja silloin yhdistyisi myös tämä edustaja Torniaisen ajattelu siitä, että tiloja voitaisiin hyödyntää entistä monipuolisemmin ja helpommin. Silloin tietysti nämä tilat rakennettaisiin jossain vaiheessa tämän kaavan toteuttamisen yhteydessä, ja se tuntuisi jotenkin järkevältä varsinkin uusilla asuinalueilla.

15.21 Maria Tolppanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Todellakin ihan hyvä kysymys sinänsä, mikä täältä tuli. Mutta asun itse idyllisellä puukaupunkialueella, missä on hirsitaloja. Meidän kellarissamme ei ole väestönsuojaa eikä ole naapurissakaan. Meillä on erittäin paljon sellaisia asuma-alueita, missä on vanhoja niin sanottuja rintamamiestaloja. Nämä ovat niitä ongelmakohtia silloin, jos jotakin sattuu. Se, mikä tulee, saattaa tulla idästä Tšernobylistä, se saattaa tulla lännestä Forsmarkista, se saattaa tulla ihan vaikkapa meille rakennettavasta, Raahesta. Näitä paikkoja meillä on paljon. Tämä on se kysymys: mitä näille ihmisille tehdään.

Saman tien heitän vielä lisäkysymyksen. Ihmiset kysyvät, mitä on tämä — 78 tunninko se nytten oli — paketti. Siihen ei löydy vastausta mistään, kukaan ei kerro sitä, mitä siihen kuuluu.

Pöytäkirja PTK 29/2018 vp

15.22 Eero Reijonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Minusta on täysin selvää, että sata-prosenttista suojaa harvaan asutussa Suomessa on lähes mahdoton rakentaa. Ei semmoista järjestelmää voi ollakaan. Mutta minusta edustaja Karin huoli oli ihan oikea, enkä minä vastusta missään tapauksessa. Se on selvä asia.

Mutta tietysti lainsäädäntö menee eteenpäin, ja tässä on jo viitattu siihen, että tänä päivänä kaavassa voidaan autopaikat määritellä, mutta ennen tätä lakia väestönsuojia ei kaavoissa kyllä määrätä. Se tulee ihan rakennuslupavaiheessa — alaa hieman tunnen — eli rakennuslupavaiheessa tulee sitten näitten neliömäärien mukaisesti, mitkä lait ovat tähän mennessä voimassa. Tämä järjestelmä on tällä hetkellä ollut. Mutta minusta ihan hyvää keskustelua, ja ministeri avasi oivallisesti nämä asiat.

Puhemies Paula Risikko: Oliko ministerillä vielä joku vastaus johonkin, mitä täällä kysyttiin? Minuutti aikaa, saa puhua paikalta.

15.23 Sisäministeri Kai Mykkänen: Arvoisa puhemies! Ihan lyhyesti itse asiassa tässä oleellisista asioista sinänsä, mihin tässä edustaja Semi erityisesti puuttuu: logistiikan öljyntorjunnasta. Itse asiassa meillä on tällä hetkellä juuri se tilanne, että Vainikkalassa yksi säiliö on voinut vuotaa. Näissä siis se vastuu on silloin sillä operaattorilla, eli esimerkiksi VR torjuu itse. Tämä on kyllä ihan selkeästi sinänsä tällä puolella määritelty.

Muilta osin minusta tässä kyllä keskustelu menee siihen suuntaan, että ymmärretään samalla tavalla nämä pelastuksen ja väestönsuojelun vaatimukset. Todella kiitän hyvistä evästyksistä jo tässä vaiheessa.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan, jolle ympäristövaliokunnan on annettava lausunto.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 21/2018 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan.

Keskustelu

15.24 Sisäministeri Kai Mykkänen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä koskee siis laillista maahanmuuttoa koskevan direktiivin toimeenpanoa, jossa sisällöllisesti oleellista on se, että jatkossa tutkijoille ja opiskelijoille myönnettäisiin oleskeluluvat kahdeksi vuodeksi yhden vuoden sijaan — edellyttää tietysti, että luvan myöntämisen kriteerit täyttyvät, erityisesti turvattu toimeentulo tältä osin — ja tämän jälkeen samalla pyritään siihen, että meillä on hyvin helppokäyttöinen sähköinen uusintamenettely, siis esimerkiksi kokonaisen tutkinnon Suomessa opiskeleville, johon liitetään opintorekisteriote ja

Pöytäkirja PTK 29/2018 vp

toimeentulo-ote pankin kautta, ja tämän jälkeen se voidaan uusaa. Eli käytännössä pystytään markkinoimaan Suomea koulutusviennin näkökulmasta myöskin luvituksen mielessä sujuvana kokonaisuutena.

Tutkijoiden lupaharkinta selkiytyy erityisesti sitä kautta, että jakoa tutkijoiden ja jatko-opiskelijoiden välillä ei enää tehtäisi. Täällä on ollut hieman semmoista harmaata vyöhykettä, joka on aiheuttanut mutkia matkaan. Esitys lähtee myös siitä, että tutkijat jatkossa saisivat tutkimushankkeensa jälkeen oikeuden työnhakuun vuoden ajaksi, saisivat työperusteisen oleskeluluvan työnhakuun, kuten tälläkin hetkellä ulkomaalaisille opiskelijoille, jotka Suomessa valmistuvat, on mahdollista myöntää.

Yhdenvertaisen kohtelun osalta ulkomaisten tutkijoiden osalta asema paranisi siten, että heidät rinnastettaisiin Suomen kansalaisiin sosiaaliturvaa ja terveydenhoitoa koskevassa lainsäädännössä riippumatta heidän oikeussuhteestaan tutkimusorganisaatioon, eli jälleen pyritään siihen, että Suomi on houkutteleva kansainvälisten tutkijoiden vierailuvaihtoon, työvaihtoon ja tältä osin avoin ja kansainvälinen maa.

Samalla ehdotetaan lisättäväksi ulkomaalaislakiin säädökset au pair -sijoituksen perusteella myönnettävästä oleskeluluvasta. Tätä lupatyyppiä ei ole aikaisemmin ollenkaan säännelty, vaan se on perustunut vain vakiintuneeseen käytäntöön, ja tässä samalla pyritään siihen, että au pairin asema selkeytyy, kun laissa määrätään tarkemmin, mitä au pairilta edellytetään isäntäperheessä ja mitkä ovat hänen oikeutensa. Tällaisen luvan voisi saada aina vuodeksi kerrallaan.

15.27 Antero Laukkanen kd: Arvoisa rouva puhemies! Tämä esitys, jossa maahantuloa järjeistetään niiden osalta, jotka eivät hae kansainvälistä suojelua, on erittäin tervetullut. Olin hiljattain tilaisuudessa, jossa olivat kasvuyritysten nuoret toimitusjohtajat läsnä, ja kun heiltä kysyttiin, mikä on suurin este heidän toiminnalleen Suomessa, niin he kaikki katsoivat toisiaan ja hymyilivät ja sanoivat yhteen ääneen: Suomen valtio. Tänne on niin vaikea saada osaavaa henkilöstöä, heille työlupia, opiskelulupia ynnä muuta ja niin edelleen. Tervehdin tätä muutosta, joka tässä nyt tulee, selkeänä parannuksena, ja pidän sitä perusteltuna ja myös erittäin hyvin kirjoitettuna.

15.27 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Tässähän nyt laitetaan kansalliseen lainsäädäntöön, täytäntöönpannaan, tätä EU-direktiiviä, mikä nimenomaisesti — niin kuin ministeri hyvin avauspuheenvuorossaan tämän kävi läpi — koskee lähinnä opiskelijoita ja harjoittelijoita, ja on myös tämä au pariin uusi sääntely, mitä meillä aikaisemmin ei ollut. Suurimmat muutoksethan koskevat näitä lupien pituuksia: kun tänä päivänä lupa on annettu vuodeksi, niin tulevaisuudessa annettaisiin kahdeksi vuodeksi. Ja tässä myös omalta osaltaan helpotettaisiin oleskelulupakäytänteitä ja sujuvoitettaisiin nykyistä järjestelmää. Tämä on siinä mielessä oikein perusteltu uudistus, jolla toivon mukaan osittain pystytään myös helpottamaan sitä, että varsinkin ne opiskelijat, jotka meillä korkeakouluissa tällä hetkellä opiskelevat ja valmistuvat, pystyisivät myös työllistymään Suomeen, koska heitä todella tarvitsemme.

Tässä myös on ehkä hyvä todeta tällainen nyanssi, että on hyvä, että tämä muuttuu tutkijoiden osalta myös siten, että enää ei ole merkitystä sillä, onko tutkija työsuhteessa vai tutkiiko hän apurahalla. Tämä sidos tämän lainsäädännön myötä poistetaan ja saadaan tämäkin järkevämmälle pohjalle.

Pöytäkirja PTK 29/2018 vp

Mutta ehkä kaiken kaikkiaan tästä kokonaisuudesta voisi vielä näin loppuun kysyä ministeriltä — tässähän myös hallituksen oma tavoite on ollut selvittää, millä tavalla me pystyisimme houkuttelemaan nimenomaan osaavaa työvoimaa Suomeen, ja tästä hallitus omia papereitaan on julkaissutkin viime vuoden puolella. Olisin kysynyt: onko tässä nyt tapahtumassa joitain uusia hankkeita sen suhteen, millä Suomi olisi toisaalta houkuttelevampi kohde tulla tekemään töitä, mutta myös niin, että yhä enenevässä määrin pystyisimme joustavoittamaan joitakin näitä meidän lupakäytäntöjämme ja tehostamaan näitä prosesseja, joita meillä edelleen on?

15.29 Sari Essayah kd: Arvoisa rouva puhemies! Niin kuin tuossa edellinen puhuja toteusi, tässä todellakin on kysymys EU-direktiivin toimeenpanemisesta, ja itse asiassa tämän direktiivin käsittely alkoi silloin, kun itsekin tuolla Euroopan parlamentissa työ- ja sosiaaliosaston valiokunnassa istuin, ja silloin jälleen kerran, tämänkin direktiivin kohdalla, tämä Suomen asumisperusteinen sosiaaliturva oli sellainen kysymys, jota jouduttiin sitten pohtimaan. Sinällensä kun tässä katsotaan näitä tutkimukseen ja opiskeluun suuntautuvia kolmansien maitten kansalaisten maahantuloon ja oleskeluun liittyviä edellytyksiä, niin näissä ei varmaankaan ole mitään erityistä huomautettavaa, mutta sitten muistan sitä keskustelua, että työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan kohdalla oli kyllä pieniä duubioita, eikä ainoastaan Suomella vaan muutamilla muillakin mailla, että pelättiin, että saattaa olla mahdollista, että siitä tulee sitten jonkunlainen houkutteleva reitti kuitenkin hakeutua joihinkin muihin tehtäviin kuin varsinaisesti siihen työharjoitteluun ja vapaaehtoistoimintaan. Tästä olisinkin halunnut kysyä ministeriltä: voidaanko jollakin tavalla sitten varmistua, että nämä sopimukset, mitä työharjoitteluun ja myöskin vapaaehtoistoimintaan tehdään, tosiasiallisesti koskevat juuri sitä toimintaa eivätkä kenties sitten mahdollisesti nämä ihmiset päädy joillekin harmaille työmarkkinoille, niin että tämä on ikään kuin se reitti tulla sinne?

Tietysti näiden au pairien kohdalla Suomi tässä nyt tekee omaa lainsäädäntöään. Jos nyt oikein muistan, tämä au pair -asiakin oli alun perin siinä direktiivissä, mutta se oli todellakin niin ristiriitainen, että se jäi sitten käsittääkseni siitä loppukahinoissa kokonaan pois, koska näitä käytäntöjä on niin valtavan paljon eri puolilla Eurooppaa. Sitten todellakin on se, miten au pairia kohdellaan työntekijänä ja minkälainen välimuoto hänestä helposti työmarkkinoilla tulee, ja siihen sisältyy ihmiskauppaa ja naiskauppaa ja monenlaisia riskejä. Että sinällensä tietysti hyvä, että Suomessa tätä säädellään omalla lainsäädännöllä, koska siihen ei Eurooppa-tasolla kyllä pystytty.

15.32 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tämä hallituksen esitys panee täytäntöön Euroopan unionin direktiivin, joka on koko Euroopan kannalta varsin olennainen. Pitää muistaa, että Euroopan valtioista Suomi lienee valtio, jossa on ikääntyneiden väestöosuus erittäin suuri, ja se ikävä kyllä koskee montaa muutakin Euroopan valtiota, ja jos me haluamme varsinkin erityisaloiille työvoimaa, niin yksi vaihtoehto ja ihan varteenotettava vaihtoehto on, että saadaan tänne opiskelijoita, jotka suorittavat täällä tutkinnon, jonka jälkeen sitten jäävät hyödyntämään suomalaista yhteiskuntaa tekemällä työtä Suomessa ja maksamalla veronsa Suomeen.

On hyvä, että Euroopassa yhtenäistetään nämä menettelyt. Tästä varmaan ollaan monen mielestä eri puolilla Suomea, miten tämä tulisi hoitaa, mutta kylmä tosiasia on tänä päivänä se, että esimerkiksi atk-alalla, esimerkiksi ohjelmointityössä, jossa tietokoneohjel-

Pöytäkirja PTK 29/2018 vp

mia suunnitellaan... Sanotaan nyt vaikka, että tätä sote-hanketta kun viedään eteenpäin, se vaatii valtavasti tietokonetyötä, jotta saadaan nämä ohjelmat synkkaamaan yhteen ja saadaan se kansallinen tietokanta pelaamaan oivallisesti. Se vaatii valtavasti ohjelmointia, tietokonehuippuosaamista. Meillä on monta muuta yritysalueita Suomessa, jotka vaativat huippuosaajia, tutkimusta, tiedettä, ja monta muuta huippuosaamisen alaa me tässä maassa tarvitsemme, ja ikävä kyllä oma työvoima ei tällä hetkellä taida ihan riittää siihen. Niiden henkilöiden kohdallahan, jotka Suomessa sitten opiskelevat, suurin vahinko tehdään silloin, kun huippuunsa opiskellut opiskelija tekee vaikka väitöskirjan Suomessa, sanotaan nyt vaikka sähköalalla, ja sen jälkeen lähtee töihin vaikka nyt Englantiin. Siinä tapahtuu kyllä melkoinen aivovuoto, kun hänet on täällä koulutettu ja sitten hän poistuu maasta, ja on varmaan meidän kaikkien suomalaisten puolesta hyvä, että tällainen erikoisosaaja jää hyödyntämään Suomea, tekee täällä työtä ja antaa sen oman panoksensa yhteiskunnan rakentamiseen.

15.33 Jari Ronkainen ps: Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä ehdotetaan säädettäväksi ulkomaalaislaista erillinen laki, joka koskisi kolmansista maista tulevien tutkijoiden, opiskelijoiden, työharjoittelijoiden ja vapaaehtoistyöntekijöiden maahantulon ja oleskelun edellytyksiä. Mielestäni erillislain säätäminen ei ole toivottava ratkaisu ja kaikenlaiset maahantulosäädökset tulisi sisällyttää ulkomaalaislakiin. Lisäksi oleskelulupia koskevia säännöksiä ja käytäntöjä olisi tärkeää jatkuvasti kehittää siten, että ne palvelisivat Suomen etua.

Olen huolissani siitä, olemmeko säätämässä uutta sosiaalisen maahantulon ja harmaan talouden kanavaa. Harjoittelijoiden, au-pairien ja vapaaehtoistyöntekijöiden sisällyttäminen direktiivin toimeenpanoon saattaa synnyttää mahdollisen työlainsäädännön kiertämisen. Lisäksi kolmansien maiden korkeakoulujärjestelmät ovat kirjavia ja osin hankalasti yhteensovitettavissa suomalaisen järjestelmän kanssa. On mahdollista, että myönnettyä oleskelulupaa käytetään vain EU-alueelle pääsemiseen.

Oleskeluluvan myöntäminen opiskeluoikeuden perusteella suoraan kahdeksi vuodeksi on mielestäni huono asia. Ensimmäisen vuoden jälkeen on mahdollista seurata maahantulijan opintomenestystä. Ne, jotka väärinkäyttävät tämän lain perusteella myönnettyä oleskelulupaa, tuskin edes ilmaantuvat oppilaitokseen, saati suorittavat yhtäkään opintopistettä. Tämän nykykäytännön mukaan päästäisiin nopeammin kiinni ja päästäisiin perumaan sitten tarpeettomat oleskeluluvat.

15.35 Mari-Leena Talvitie kok: Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys on hyvin tarpeellinen, ja meillä on, niin kuin tässä on tullut useassa muussakin puheenvuorossa jo esiin, työvoimapula.

Kerron yhden esimerkin pari vuotta sitten Oulusta: Yritys haki ohjelmistoalan työntekijää avoimella haulla, haastatteli monta mutta ei löytänyt juuri oikeanlaista osaajaa. Löysi osaajan, joka oli korkeakoulussa opiskelemassa, mutta tulikin ilmi, että hän on kotoisin kolmannesta maasta ja hänellä oli työlupa ainoastaan siivousalan töihin. Ja kuinka ollakaan, kun yritys haki tälle opiskelijalle työlupaa ICT-alan töihin, siinä vaiheessa Oulussa oli vielä aika paljon muitakin ICT-alan osaajia työttömänä ja todettiin, että hän ei saa työlupaa. Yritys oli hyvin pettynyt siinä vaiheessa, koska oli löytänyt kotikaupungista osaajan, joka oli korkeakouluopiskelija ja jolla oli siis lupa olla Oulussa ja Suomessa, mutta hän ei saanut kuitenkaan sitten arvioinnin jälkeen sitä työlupaa.

Pöytäkirja PTK 29/2018 vp

Tässä on kyse siis kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella ja eräistä siihen liittyvistä laeista. Tämä kokonaisuus on iso. Hallintovaliokunnassa sitä tullaan sitten vielä kevään aikana tarkastelemaan, ja jos nähdään, että siellä on vielä jotain, jota pitää tarkentaa, niin se sitten on eduskunnan käsissä, että se tehdään, mutta lain tavoite ja myöskin sen aika on hyvä. Eli kannatettava asia.

15.37 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Vielä sen haluan sanoa tässä tämän hallituksen esityksen kohdalta, että on syytä muistaa Suomi esimerkiksi Nokian aikana, silloin kun Nokia eli suuruuden päiviä puhelinteknologian alalla — ja tokihan se elää verkkojen rakentajana tässä maailmassa huippuosaajana edelleen, elikkä silläkin alalla me tarvitsemme huippuosaajia, nimenomaan matemaatikkoja ja tietokoneohjelmoijia ja yleensä huipputeknologian osaajia, mikroelektroniikan, juuri sen tekniikan, mitä me käytämme, kun tartumme esimerkiksi tämmöiseen älypuhelimien. Suomalaiset nuorethan ovat monessa tapauksessa menneet tuonne Euroopan eri yliopistoihin opiskelemaan, lähimmillään Viroon, kauimmillaan jonnekin Espanjaan taikka Italiaan taikka Kreikkaan, minne nyt menevätkään, mutta joka tapauksessa opiskelijavaihto on ollut vilkasta. Me olemme hyötäneet siitä, että suomalaiset nuoret ovat päässeet opiskelemaan eri puolille maailmaa, joten sen verran pitää meilläkin toki olla solidaarisuutta, että me annamme sitten mahdollisuuden toisille kansallisuuksille tulla Suomeen opiskelemaan.

Ja uskallan väittää, että henkilö, joka vaikka jonkin korkean, hienon tutkinnon suorittaa vaikka nyt tällä uudella älyteknologian alalla... Tämä keinoälyhän tekee tuloaan kaikkialla maailmalla hurjaa vauhtia, ja siinä monet osaajat tänä päivänä, monen yliopiston rehtorit, huippuosaajat, ovat kaikki liikuttavan yhtä mieltä siitä, että suomalaisten kannattaa pysyä tässä kehityksessä mukana. Jos me jäämme siitä jälkeen, se johtaa siihen, että työpaikat pikku hiljaa siirtyvät täältä pois. Me olemme täällä Pohjolan kauimmaisessa nurkassa eräänlaisena saarekkeena Euroopan pohjoisinta osaa, ja meidän ei kannata eristäytyä. Kyllä meidän kannattaa tämän muun maailman mukana kulkea ja pyrkiä myymään niitä huipputeknologian tuotteita muualle maailmaan ja sitä kautta luoda uutta elintasoja. Työllä on tämä maa ennenkin rakennettu, ja uskon vakaasti, että niin tehdään tulevaisuudessakin.

15.39 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! On ihan ymmärrettävää, että aina, kun varsinkin näistä ulkomaalaislain pykälistä ja oleskeluluvan edellytyksistä puhutaan, keskusteluun nousevat myös nämä tietynlaiset uhkakuvat ja kysymykset siitä, voidaanko näitä järjestelmiä käyttää väärin. Oleskelulupalainsäädäntöhän on aina tasapainoilua oikeastaan kahden asian välillä: toisaalta sen kanssa, että pystymme vastaamaan akuuttiin tarpeeseen, luomaan väyliä lailliseen maahantuloon, mutta toisaalta sen kanssa, että pystymme myös ehkäisemään näitä väärinkäytöksiä. Olisi hyvä, että ministeri, kun varmaan vielä puheenvuoron tähän loppuun saa, kävisi myös läpi, mitkä ovat niitä keinoja, joilla pystymme esimerkiksi tällaisen kahden vuoden luvan osalta myös näitä välitarkasteluja tekemään ja puuttumaan selviin väärinkäytöksiin, koska kyllähän meillä lainsäädäntö antaa myöden myös siihen, että jos oleskeluluvan edellytykset eivät jossain vaiheessa enää täytyy, niin sitten siinä vaiheessa voidaan peruuttaa ja lähteä toisenlaisiin toimenpiteisiin. Ehkä tämä olisi hyvä käydä tässä läpi, ettei jää sellaista kuvaa, että tässä olisi hirveästi erilaisia sudenkuoppia.

Pöytäkirja PTK 29/2018 vp

15.40 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Edustaja Ronkainen toi tuossa esiin minunkin mielestäni merkittävän huolen sosiaaliturvan väärinkäytön suhteen, joka näihin asioihin voi aina sisältyä. Kun tuodaan tänne saliin esityksiä, joissa pyritään tuomaan enemmän tai vähemmän työperäistä maahanmuuttoa Suomeen, niin siinä on aina se pelko, että joku — elleivät nyt kaikki, niin ainakin joku — yrittäisi väärinkäyttää tätä meidän oleskelulupajärjestelmäämme. Kuitenkin meidän pitäisi ensin keskittyä siihen, että saataisiin suomalaiset työllistettyä ja koulutettua ja estettyä heidän syrjäytymisensä, eikä tarjota niinkään niitä opiskelu- ja työpaikkoja ulkomaalaisille. Minäkin siis kuulisin mielelläni ministeriltä keinoista, joita hallitus on ajatellut, siihen, ettei tällaista oleskelulupakäytäntöä ainakaan väärinkäytettäisi ja hankittaisi perusteettomasti sosiaaliturvaa Suomesta.

Puhemies Paula Risikko: Ja sitten ministeri Mykkänen. Enintään 3 minuuttia, kiitos.

15.41 Sisäministeri Kai Mykkänen: Arvoisa puhemies! Kiitos kysymyksistä.

Tähän edustaja Räsänen ja Hoskosenkin painottamaan aivan oikeaan kysymykseen, miten käytännössä myös houkutellaan osajia Suomeen, opiskelijoita, tutkijoita, työharjoittelijoitakin. Hallituksen Talent Boost -ohjelma tähtää tähän. Ehkä niitä muita toimia on lupahallinnon puolella oleellinen englanninkielisten viranomaispalveluiden lisääminen ja sitten toki myös esimerkiksi enterfinland.fi, sähköiset palvelut maahantulomenettelyiden osalta. Tätä työtä tehdään työ- ja elinkeinoministeriön kanssa kovasti. Olen samaa mieltä, että se on olennainen osa, että Suomi on pidettävä maailman turvallisimpana maana mutta samalla avoimena, kansainvälisenä, houkuttelevana, se on meidän tulevaisuutemme kannalta ehdottomasti etu.

Edustaja Essayah otti esiin työharjoittelusopimukset. Näiden osaltahan nyt tällä hallituksen esityksellä mahdollisesta vain työsuhteesta tapahtuva työharjoittelu, ja koko direktiivikin koskee vain korkeintaan kaksi vuotta sitten suoritettua korkeakoulututkinnon omaavien työharjoittelua, eli ei mitään laajamittaista työharjoittelumaahanmuuttoa tämän pohjalta kyllä voi oikein helposti nähdä.

Vapaaehtoistyön osalta tässä täytäntöönpannaan ainoastaan EU:n vapaaehtoisohjelmiin, siis tiettyihin EU:n määrittelemiін ohjelmiin, liittyvä vapaaehtoistyö. Ei mikään laajempi, ikään kuin paikallisesti järjestetty vapaaehtoistyöjärjestely mahdollista tämän HE:n puitteissa annettavien oleskelulupien myöntämistä. Tältä osin sinänsä, kun on pelkoja väärinkäytöksistä, aika tarkkaan on minusta pystytty tässä kansallisessa toimeenpanossa tätä rajaamaan, ja kokonaisuus on ehdottomasti Suomen edun mukainen.

Opiskelijoiden osalta tietysti se pääsääntö on se, että nyt pyrkimyksenä on, että lupa myönnetään kerralla kahdeksi vuodeksi silloin kun opiskelija pystyy osoittamaan kahden vuoden toimeentulon, mutta jos opiskelija ei pysty sitä osoittamaan, niin on mahdollista edelleen myöntää vain yhdeksi vuodeksi tämä lupa. Toki sitten, jos syyllistyy merkittäviin rikkomuksiin, törkeisiin rikoksiin, aivan normaalisti oleskelulupia voidaan purkaa. Tänäkin on tähän liittyvä kiirettömisenmenettely meillä täällä eduskunnassa esillä.

Tältä osin nämä riskit ovat minusta kyllä hyvin kohtuulliset verrattuna siihen, että — niin kuin täällä useat edustajat ovat todenneet — avainkysymys Suomelle on, että me olemme houkutteleva paikka lahjakkaille nuorille opiskeluun, tutkijavaihtoon ja myöskin työharjoitteluun.

Keskustelu päättyi.

Pöytäkirja PTK 29/2018 vp

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain 7 luvun 1 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 23/2018 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan.

Keskustelu

15.44 Sisäministeri Kai Mykkänen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä lakiesitys on sinänsä varsin tekninen kysymys: toimivaltaisen valvontaviranomaisen nimeäminen näissä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain kysymyksissä myös Ahvenanmaan osalta on edellytyksenä sille, että seuraavassa vaiheessa voidaan sopimusasetuksella siirtää Ahvenanmaan omille viranomaisille tämä vastaava toimivalta. Silloin kun tätä itse pohjalla olevaa lainsäädäntöä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä säädettiin toimeenpantavaksi, tätä asiaa ei siinä yhteydessä pystytty kerralla järjestämään, ja sen takia tämä tekninen lakimuutos tarvitsee tässä vaiheessa eduskunnalle tuoda esitettäväksi, ja tältä osin perusteet ovat ilmeiset. Tämä säädös tarvitaan siis, jotta me voimme laillisesti valvoa tätä tärkeää asiaa myös Ahvenanmaan osalta.

15.45 Reijo Hongisto sin: Arvoisa puhemies! Tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä viime kesänä voimaan tullutta lakia siten, että valvontaviranomaisten toimivalta kattaa nimenomaisesti myös Ahvenanmaan maakuntalainsäädännössä tarkoitetut Ahvenanmaalla toimivat rahapeliyhteisöt sekä kiinteistönvälittäjät ja vuokrahuoneistojen välitysliikkeet. Rahapeliyhteisöjen valvonnasta vastaisi Poliisihallitus, ja kiinteistönvälittäjien ja vuokrahuoneistojen välitysliikkeiden valvonnasta vastaisi Etelä-Suomen aluehallintovirasto. Lain tavoitteena on estää sellainen rikollinen toiminta, esimerkiksi rahanpesu, jota voisi Ahvenanmaalla harjoittaa Suomen lain ulottumattomissa, ja tällä pestyllä rahalla voitaisiin sitten tukea esimerkiksi terrorismia ja terroristisia hankkeita taikka sillä voitaisiin ylläpitää vaikkapa järjestäytyntä rikollista toimintaa.

Aivan kuten ministeri tuossa totesi, niin korjataan vuoden vanhaa lakia. Voinkin todeta, että ei ole kunniaksi eduskunnalle, että näin pian joudutaan vajaan vuoden vanhaa lakia päivittämään, mutta toisaalta on hyvä, kun hallitus jossain laissa valuvian todettuaan kykenee reagoimaan ongelmaan nopeasti ja korjaa sen lakimuutoksella. Jotta vastaavilta korjaustoimilta vältytään jatkossa, meidän on syytä katsoa tarkemmin peiliin täällä eduskunnassa mutta myös valmistelevien viranhaltijoiden tuolla ministeriössä.

Arvoisa puhemies! Kannatan tätä lakiesitystä.

15.46 Sari Essayah kd: Arvoisa rouva puhemies! On todella tärkeää, että tässä on otettu huomioon myöskin Ahvenanmaalla toimivat rahapeliyhteisöt ja kiinteistönvälittäjät ja vuokrahuoneistojen välitysliikkeet. Erityisesti urheilumaailman liepeillä oleva vedonlyön-

Pöytäkirja PTK 29/2018 vp

tibisnes on tällä hetkellä, voisi sanoa, maailman laajinta ja hyväksikäytetyintä rahanpesubisnestä. Suomessa meillä on Veikkaus-monopoli, mutta sitten Ahvenanmaalla toimivat rahapeliyhtiöt toimivat siitä irrallaan. Siinä mielessä on äärimmäisen tärkeää, että meillä kansallisesti ja kansallisessa lainsäädännössä huomioidaan kaikki mahdolliset ikään kuin porsaanreiät, missä tämäntyyppisiä toimintoja voitaisiin harjoittaa, ja ulotetaan myöskin tämä lainsäädäntö koskemaan kaikkia näitä tahoja. Siinä mielessä täytyy sanoa, että hyvä, että lakia tällä tavoin kiireesti paikataan.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 24/2018 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Keskustelu

15.48 Sisäministeri Kai Mykkänen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä kyseessä on siis hallitusohjelmaankin kirjattu tavoite, että törkeisiin rikoksiin syyllistyneiden, rikoksen uusijoiden ja yleiselle järjestykselle vaarallisten henkilöiden maasta poistamista nopeutetaan. Päähaasteenahan tässä kysymyksessä sinänsä ei ole ollut se, ettemmekö me oleskelulupia tänäkin päivänä voi näillä perusteilla tarkastella. Siihen ei sinänsä ole tulossa muutosta, vaan näitä jo myönnetyn oleskeluluvan omaavien henkilöiden karkottamispäätöksiä ei ole voitu panna täytäntöön ennen kuin karkottamispäätös on lainvoimainen ja siis tuomioistuinkäsittelyn läpikäynyt. Tällaisissa vaarallisissa tai erityisen painavissa tilanteissa tämä on tietysti saattanut olla kohtuutonkin ajanjakso ja aiheuttaa yleisen kansallisen turvallisuudenkin kannalta vaarantumisen, kun ei voida toimeenpanna tätä nopeammin, kun on voinut odottaa hallinto-oikeuden päätöstä ja edelleen hakea valituslupaa korkeimmalta hallinto-oikeudelta. Jos on tullut täytäntöönpanokielto sieltä, niin helposti vuosiakin on voinut yksittäistapauksissa kulu.

Nyt tämän esityksen perusteella lähtökohta on se, että päätökset voidaan panna täytäntöön 30 päivän kuluttua oleskeluluvan perumispäätöksestä, ellei sitten hallinto-oikeus ole sinä aikana kieltänyt täytäntöönpanoa, ja siis vastaavasti oleskeluluvan perumisen kohteeksi joutuneella henkilöllä on oikeus 30 päivän kuluessa vaatia täytäntöönpanon keskeyttämistä tai kieltämistä hallinto-oikeudelta. Samalla säädetään, että hallinto-oikeuksien tulee käsitellä tämä valitus kiireellisenä, eli käsittelyä ei tässäkään suhteessa nykyisessä määrin voida tällä täytäntöönpanon keskeyttämisen- tai kieltämishakemuksella pitkittää.

Haasteena täytyy toki tässä vaiheessa todeta, että meillä on aika monia asioita tällä hetkellä hallinto-oikeuksissa kiireellisinä, ja sikäli varmasti pulmaksi muodostuu se, että aina hallinto-oikeus ei kiireelliseksi määriteltyjäkään asioita pysty kovin nopeassa ajassa käsit-

Pöytäkirja PTK 29/2018 vp

telemään. Tämä on kysymys, joka varmasti monissa asioissa lähivuosina myöskin on esillä.

Todetaan vielä, että lakiehdotus ei siis koske ulkomaalaisen käännättämistä eli ulkomaalaista, jolla ei vielä ole oleskelulupaa Suomessa, eli esimerkiksi turvapaikanhakijoita, joiden osalta siis käännätyspäätökset voidaan nykyäänkin panna täytäntöön sinänsä välittömästi. Turvapaikanhakijoiden osalta kuitenkin EU:n turvapaikkamenettelydirektiivin ja kansainvälisten sopimusten mukaisesti heillä on mahdollisuus täytäntöönpanokieltoa hakea, mutta joka tapauksessa menettely on nopeampi kuin näissä oleskeluluvan peruuttamiseen liittyvissä karkottamispäätöksissä, joista tässä hallituksen esityksessä on siis kysymys.

Itse karkottamisen perusteisiin tässä ei siis puututa, vaan ulkomaalaisen karkottaminen tämän hallituksen esityksen pohjalta tarkoittaisi edelleen henkilöä, joka on tehnyt rikoksen, josta voi saada vuoden tai enemmän vankeutta tai joka on tehnyt toistuvasti rikoksia. Henkilö voidaan karkottaa myös, jos hän on käytöksellään osoittanut olevansa vaaraksi muiden turvallisuudelle tai ryhtynyt tai hänen voidaan aikaisemman toimintansa perusteella tai muutoin perustellusta syystä epäillä ryhtyvän Suomen kansallista turvallisuutta vaarantavaan toimintaan.

Samalla lisätään ulkomaalaislakiin säännös eurooppalaisen matkustusasiakirjan myöntävästä viranomaisesta, joka liittyy Euroopan parlamentin ja neuvoston tätä koskevaan asetukseen teknisenä kysymyksenä.

15.51 Antero Laukkanen kd: Arvoisa rouva puhemies! Tämä esitys on vastaus kansalaisten mieltä askarruttaneeseen kysymykseen, miksi rikollisuuteen syyllistyneitä henkilöitä ei voi heti palauttaa lähtömaahansa tai kotimaahansa. Uskon, että jos kansalaiset tätä keskustelua nyt seuraavat ja herkästi kuuntelevat, niin he näkevät tässä sen edun, jota lähdetään hakemaan, että tunnistetaan henkilön mahdollinen toistuva käyttäytymismalli, jossa hän syyllistyy rikoksiin, ja sen pohjalta hänen palautustaan voidaan nopeuttaa. Tämä on erittäin tervetullut uudistus.

Tietysti iso kysymys on tässä se, niin kuin ministerikin mainitsi, että vaikka tässä on tämä hallinto-oikeuksia velvoittava kiireellisyyspykälä, niin onko sitten resursseja asioiden hoitamiseen kiireellisenä. Toivon, että tässä sitten hallituksen sisällä voitaisiin käydä sellaista keskustelua, että oikeusministeriön alalle selkeästi osoitettaisiin lisäresursseja näihin käsittelyihin — tai jopa sillä tavalla, että voitaisiin keskittää muutamiin hallinto-oikeuksiin tällaiset asiat, jolloin niihin saataisiin asiantuntemusta. Se toisi myös nopeutta tähän käsittelyyn. En usko, että tässä hirveän suurista rahoista on kysymys, mutta hallituksen ministereiden välinen yhteistyöhän ei tule toimimaan, jos näitä resursseja ei synny: vaikka olisi hyvä laki, niin täytäntöönpano epäonnistuisi. Tästä on pidettävä huolta.

15.53 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Esityksen tavoite on erittäin kannatettava. Meillähän on ollut valitettavasti sellainen tilanne Suomessa, että tällaiseen rikokseen syylistynyt on voinut pitkittää omaa oleskeluaan täällä sillä tavalla, että on lähtenyt sitten valitusteitse hakemaan lisää aikaa itselleen, ja on aivan selvää, että kyllähän tällainen pitää poistaa. Ei voi olla mahdollista se, että kun ihminen on syylistynyt vakavaan rikokseen, niin hän sitten vielä väärinkäyttäisi meidän järjestelmäämme.

Yhtä lailla on aivan selvää, että tämänkin lainsäädännön muutoksen jälkeen meidän pitää kuitenkin tiukasti pitää huolta siitä, että oikeusvaltioperiaate toteutuu, että jokaisella

Pöytäkirja PTK 29/2018 vp

kuitenkin on mahdollisuus oma asiansa saada hoidetuksi, ja emme saa lähteä millään tavalla takakautta tätä oikeutta nakertamaan. Samalla varmaan on syytä valiokuntavaiheessa näitä esityksen yksityiskohtia varsinkin tältä osin katsoa.

Mutta pääsääntöisesti on erittäin hyvä asia, että tämä saadaan hoidettua. Tämähän on nimienomaan ollut se prosessin osa, johon nyt kaikista parhaimmin pystymme puuttumaan, kun tämän lainsäädäntöuudistuksen viemme läpi, ja sitä kautta myös nopeutamme tätä toimintaa.

No, yhtä lailla tähän voi sanoa, että meillä on varmaan muutenkin painetta tehostaa niiden Suomesta kielteisen päätöksen saaneiden palautuksia, joilla on siis lainvoimainen palautuspäätös takana, koska ei voi olla tilannetta, että meille missään tilanteessa jäisi tänne tuhansittain ihmisiä, joilla ei ole laillista oikeutta oleskella Suomessa.

15.55 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Lähtökohtaisestihan jokainen sellainen lakiesitys on hyvä lakiesitys, jolla pyritään tiukentamaan Suomen maahanmuuttopolitiikkaa tai tehostamaan luvatta maassa olevien poistamista. Erityisesti tässä tapauksessa, kun kyse on rikosperusteisesta karkottamisesta, on yleisen oikeustajunkin kannalta välttämätöntä, että maasta poistetaan viipymättä. Kun nyt tuosta esityksestä luen, että olisi tavoitteena kuuden kuukauden käsittelyaika, niin onhan se nyt jo maalaisjärjellä käsittämätöntä, miten maamme laki voi suojella niiden ulkomaalaisten oikeutta oleilla maassa, jotka ovat syyllistyneet vakaviin rikoksiin — niin paljon suojella sitä, että heitä ei puolesta vuodessa voida maastamme poistaa. Tämä on käsittämätöntä. Hyvä kuitenkin, jos pyrkimys on näitä aikoja lyhentää.

Sitä kuitenkin hieman kummastelen, miten hallituksella on voinut kestää näin kauan sen kanssa, että nämä jo vuosia sitten sovitut ja päätetyt maahanmuutto- ja ulkomaalaisasioiden tiukennukset tuodaan tänne eduskuntasaliin. Tilanne on päällä. Ei nyt ole aikaa odottaa. Maassa on pian tuhansia laittomasti maassa olevia. Millä aikataululla on tulossa lisää näitä suunniteltuja tiukennuksia? Ja toisena kysyn: mitä on suunnitteilla sen estämiseksi, että nämä karkotetut ulkomaalaiset tulevat jopa kymmeniä kertoja maahan takaisin karkottamisensa jälkeen?

15.56 Reijo Hongisto sin: Arvoisa rouva puhemies! Hallitusohjelmassa linjattiin, että törkeisiin rikoksiin syyllistyneiden rikoksenuusijoiden ja yleiselle järjestykselle vaarallisten henkilöiden maasta poistamista tulee nopeuttaa. Sen johdosta sisäministeriö ryhtyi selvittämään, mitä ongelmia maasta poistamiseen liittyy tapauksissa, joissa kyse on rikoksiin syyllistyneistä ja yleiselle järjestykselle vaarallisista henkilöistä.

Hankkeen selvitystyön perusteella sisäministeriön maahanmuutto-osasto valmisti tämän lakiesityksen. Lakiesitys on kannatettava, koska nykyisen lain perusteella maasta karkottamista koskevia päätöksiä ei voida panna täytäntöön ennen kuin ne ovat saaneet lainvoiman. Jos karkotettava on valittanut päätöksestä hallinto-oikeuteen, hän saa odottaa Suomessa hallinto-oikeuden päätöstä. Senkin jälkeen on mahdollista valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Näin ollen maassamme voi oleskella käytännössä vapaasti ja sosiaali-etuuksien turvin yleisen järjestyksen ja turvallisuuden kannalta vaarallisia rikollisia kuukausia, jopa vuosia.

Tässä esityksessä ehdotetaan nykyistä selkeämpiä muutoksia maasta karkottamista koskevien päätösten täytäntöönpanosäätelyyn niin, että tietyt yleiseen järjestykseen ja turvallisuuteen liittyvät karkottamispäätökset voitaisiin panna täytäntöön nopeammin kuin nyt.

Pöytäkirja PTK 29/2018 vp

Ehdotettu sääntely koskisi sekä kolmansien maiden kansalaisia että EU-kansalaisia ja heihin rinnastettavia.

Arvoisa puhemies! Kuten aiemmin jo totesin, tämä lakiesitys on erittäin kannatettava kansalaistemme yleisen turvallisuuden näkökulmasta. Mahdollisuus nopeaan palauttamiseen on samalla signaali maamme rajojen ulkopuolelle mutta myös jo nyt maassa luvatta oleskeleville henkilöille.

15.58 Mika Kari sd: Arvoisa rouva puhemies! Itsekin kannatan tätä lakiesitystä ja pidän sitä ihan hyvänä vastauksena kansalaisten oikeustajuakin ihan asianmukaisesti koetelleelle ajattelulle, että henkilö, joka saa Suomesta suojan, ei kunnioita Suomen lainsäädäntöä ja suomalaisuutta ja oikeusvaltioperiaatteita vaan käyttäytyy tässä maassa niin, että aiheuttaa ympäristölleen vaaraa ja toimii lakien vastaisesti. Sen jälkeen normaalin oikeusprosessin jälkeen henkilö on maasta poistettavissa, karkotettavissa, ja tähänkin jää vielä mahdollisuus valittaa, ja valitukset pitää tämän esityksen mukaan käsitellä kiireellisinä — ihan looginen ja järkeenkäypä ratkaisu. Enkä usko, että Suomi oikeusvaltiona ottaa tässä taka-askeleita, jos ja kun samalla varmistetaan se, että asia tulee myös hallinto-oikeudessa käsiteltyä asianmukaisesti, viivyttämättä ja päätös saadaan näin ollen lainvoimaiseksi.

Jään lähinnä odottamaan tässä salissa muita puheenvuoroja, erityisesti vaikkapa nyt perussuomalaisilta, joilla oli, kuinkahan kauan, yli kaksi vuotta, aikaa laittaa asioita kuntoon, mutta vasta nyt tämä Sininen tulevaisuus saa näköjään asioita järjestykseen.

15.59 Jari Ronkainen ps: Arvoisa puhemies! Tarve maasta karkottamista koskevien päätösten täytäntöönpanokelpoisuuden helpottamiselle ja nopeuttamiselle on kriittinen. Samaa viestitti poliisiylikjohtaja Seppo Kolehmainen eilen eri medioissa julkaistussa tiedotteessa toteamalla, että hakemusten nopea käsittely ja päätösten nopea toimeenpano on tärkeää maan sisäisen turvallisuuden kannalta.

Tällä hetkellä vastaanottopalveluissa on noin 10 000 kielteisen turvapaikkapäätöksen saanutta henkilöä, joista noin 7 000 on valittanut päätöksestään. Viime vuonna poliisi palautti noin 2 600 kielteisen turvapaikkapäätöksen saanutta henkilöä kotimaihinsa. Kuitenkin viime aikoina poliisi on joutunut keskeyttämään lähes puolet jo valmistelussa olleista kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneiden palautuksista. Palautuksia keskeytetään muun muassa uusintahakemusten vuoksi.

Turvapaikanhakijoiden loputonta valitusoikeutta on pystyttävä rajaamaan. Hallituksen esitys on askel oikeaan suuntaan mutta mittakaavaltaan täysin riittämätön vastaamaan turvapaikanhakijoiden aiheuttamaan kuormitukseen Maahanmuuttovirastossa, hallinto-oikeuksissa ja poliisissa. Meidän on kansallisesti määriteltävä turvapaikanhakuoikeuden reunaehdot, eikä pidä odottaa, että EU:sta tupsahtaa ratkaisun avaimet suoraan käsiimme. Palauttamisen onnistumiseen ja turvallisuuteen on resursoitava tarvittavat voimavarat. Odotan ja toivon, että hallitus ottaa sisäisen turvallisuuden seikat huomioon ja linjaa ulkomaa-laislakia huomattavasti jyrkemmin kuin mitä nyt on esitetty.

16.01 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Eduskuntakäsittelyn tässä vaiheessa en halua itse asiaan lyödä kantaani lukkoon, mutta kyllä ihmettelen, mikä on se tosiasiallinen muutos, mitä tässä haetaan. Mikäli henkilöllä on kuitenkin oikeus hakea hallinto-oikeudessa täytäntöönpanon epäämistä, karkotus joka tapauksessa pitkittyy. Käsittelyn tästä täytäntöönpanon epäämisestä on oltava itsessään riittävän huolellinen ja perusteellinen, jotta se

Pöytäkirja PTK 29/2018 vp

täyttää oikeusvaltioperiaatteen ehdot, ja näin käytännössä, mikäli ihmiset osaavat tätä välinettä käyttää, me saamme tuplakäsittelyt näihin valituksiin, sekä täytäntöönpanon epäämiskäsittelyn että sitten varsinaisen asian käsittelyn. Kun hallinto-oikeudet jo muutenkin ovat tukossa, ei tämä ainakaan niiden kuormitusta vähennä, jos vielä toiveena on, että kumpikin näistä käsittelyistä toteutettaisiin kiireellisenä.

Voisin ajatella, että tässä takana on ehkä jonkinlainen oletus, että kun tehdään järjestelmästä riittävän monimutkainen, ihmiset eivät osaa sitä käyttää ja näitä täytäntöönpanon epäämisiä ei sitten haettaisi ja sitä kautta tämä tuottaisi nopeamman karkottamisen polun. Mutta suhtaudun tähänkin skeptisesti silloin kun kysymys on nimenomaan vakaviin rikoksiin syyllistyneistä henkilöistä, jotka ovat mahdollisen maahantulobyrokratian lisäksi onnistuneet käymään läpi vielä rikosoikeudellisen prosessin. Jos joku tässä maassa osaa käyttää meidän järjestelmää ja tuntee, miten siinä toimitaan, niin he löytyvät juurikin tästä ryhmästä.

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Ministeri Mykkänen. Riittääkö 4 minuuttia? [Kai Mykkänen: Kyllä!]

16.03 Sisäministeri Kai Mykkänen: Arvoisa puhemies! Kiitos hyvästä keskustelusta. Valitettavasti joudun pian rientämään toiseen kokoukseen, mutta ehdin tässä esille tullessiin vastata.

Ensinnäkin voi hyvin kysyä, kuinka paljon näiden täytäntöönpanokieltojen käsittely sitten hallinto-oikeuksissa ruuhkautuu, mutta nykytilanteessa, jossa meillä käytännössä voi odottaa hallinto-oikeuden päätöstä aina täällä ja sen jälkeen hakea valituslupaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen, keskimääräinen käsittelyaika on selvästi pidempi kuin tässä tilanteessa, jossa, kun jo suoraan päästään hallinto-oikeuden tasolle arvioimaan se täytäntöönpanokielto, päästään nopeampaan tulokseen. Sitten tietysti, jos ja kun asiaan halutaan kiinnittää enemmän huomiota resurssien puolella, siihen pystytään tarttumaan joustavammin kuin jos puhuttaisiin korkeimman hallinto-oikeuden päässä olevasta jonosta näiden päätösten tekemisen kohdalla. Se on tietysti sitten ensisijaisesti oikeusministeriön vastuulla katsoa, että tämä valitusvaiheen tilanne etenee kohtuullisessa ja tarkoituksenmukaisessa ajassa.

Yleisestihän tässä on kysymys siitä — edustaja Mäkelä aivan oikein kiinnitti huomiota esimerkiksi tähän kuuden kuukauden arvioon, joka on eräs varovainen arvio, mikä olisi maksimiaika käsittelyille käytännössä — että niin kauan kuin meillä suomalaisessa oikeusvaltiossa lähdetään sinänsä paljolti perustellusti siitä, että kaikista yksittäistä henkilöä koskevista päätöksistä, myös oleskeluluvan purkamispäätöksistä, voi valittaa — koska viranomaisena kuitenkin voi aina myös tehdä virheen päätöstä tehdessään, se mahdollisuus on otettava huomioon — niin kauan meidän on vaikea päästä siitä eroon, etteikö tässä sitten olisi mahdollista myöskin toimeenpanokieltoa hakea kokonaisuudessaan.

Sitähän myöskin tässä useampikin edustaja kysyi, myös edustaja Mäkelä, miksi tiettyjen hallitusohjelman mukaisten muutosten toimeenpano lainsäädäntöön on kestänyt näinkin kauan. Voin kyllä vakuuttaa, että esimerkiksi tässä asiassa edes tässä salissa ei näytä juurikaan olevan poliittista erimielisyyttä asiasta, eli siitä ei ole hallituksen päässä kysymys, vaan kysymys on meidän oikeusvaltiorakenteeseemme liittyvästä varsin tarkasta juridisesta punninnasta, miten tällainen muutos voidaan tehdä. On pyritty hakemaan mahdol-

Pöytäkirja PTK 29/2018 vp

lisimman selkeää ja nopeuttavaa menettelyä, kuitenkin siten, että meidän oikeusvaltiomme myös tältä osin kestää tarkastelun, ja sinänsä se aivan oikein onkin.

Sinänsä muiden toimien eteen, mitä peräänkuulutettiin loputtoman valitusoikeuden, uusintahakemusten, lainvoimaisen kielteisen päätöksen saaneiden palautusten toimeenpanon nopeuttamisen osalta, toki tässä koko ajan tehdään töitä, sanoisin, ulkopoliittisella rintamalla liittyen siihen, että meidän osaltamme tietysti erityisesti Irakin suunta on se oleellinen. Noin 70 prosenttia näistä noin 10 000:sta kielteisen päätöksen saaneesta, jotka tällä hetkellä vastaanottopalveluiden piiriin kuuluvat, ovat nimenomaan Irakin kansalaisia, Irakista lähtöisin. Sinnehän palautetaan pieniä määriä, mutta laajempi ja myöskin järjestäytyneempi palauttamistapa edellyttää parempaa yhteistyötä Irakin viranomaisten kanssa. Tässä ollaan kyllä kaikilla rintamilla liikkeellä, että saataisiin selkeämmät menettelyt myös sinnepäin käyttöön.

Itse suhtaudun tähän hyvin selkeästi niin, että meidän tulee toki tarjota henkilökohtaisen uhkan piirissä oleville henkilöille turvapaikka, sen takaa meidän perustuslakikin, ja myös palautuskiellon, mutta sitten kun on täytäntöönpanokelpoisia, lainvoimaisia kielteisiä päätöksiä, niin ei voida sallia sitä, että tänne muodostuisi laaja tai merkittävä laittomasti maassa pysyvästi oleskelevien joukko. Se ei ole myöskään näiden ihmisten etu eikä myöskään luo sellaista pohjaa Suomessa, että täällä oltaisiin valmiita tämä kansainvälisen suojelun velvoite toteuttamaan ja että Suomella olisi henkinen kyky omaksua tasapainoinen linja tässä kysymyksessä.

Meidän täytyy pystyä kyllä tässä kielteisen päätöksen saaneiden osalta toimimaan laajemminkin, kuten täällä moni edustaja on peräänkuuluttanut. Myös katsotaan tiettyjä lainsäädäntömuutoksia, joilla voitaisiin näiltä osin vähentää lieveilmiöitä, jotka ovat varmasti marginaali mutta näkyvät merkittävästi, eli sitä, että käytetään uusintahakemuksia, käytetään valitusoikeutta väärin. Mutta tämä on haastavaa tietysti tämän tilanteen osalta, koska totta kai täytyy olla myös mahdollisuus korjata nekin yksittäistapaukset, joissa Maahanmuuttovirasto tekee virheen, niin kuin mikä tahansa viranomaispäätös Suomessa lähtee siitä, että siihen voidaan valitusta tuomioistuimesta hakea ja tuomioistuimella pitää myös olla mahdollisuus se sitten tarkastaa. Tämä on tämä kokonaisuus.

Mutta tältä osin tosiaan joka tapauksessa tilanne nopeutuu näiden törkeisiin rikoksiin syyllistyneiden tai kansallisen turvallisuuden uhaksi määriteltyjen henkilöiden karkotuspäätösten osalta nykyiseen verrattuna ja myöskin mahdollistaa kyllä helpommin resursien lisäyksellä tilanteen edelleen nopeuttamisen verrattuna nykyiseen menettelyyn, jossa mennään korkeimman hallinto-oikeuden kautta.

16.08 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tämä hallituksen esitys, joka on muuttamassa ulkomaalaislakia, on mielestäni erittäin perusteltu ja tähän aikaan sopiva. Pitää muistaa koko ajan, että näihin vakaviin rikoksiin, mitä mekin olemme tässä maassa jo havainneet, pitää pystyä lainsäädäntöitse viranomaisten puuttumaan. Ei muuten tämä homma pelitä. Mehän tiedämme sen tänä päivänä, että esimerkiksi kansalliset rajat ylittävä terrorismi on levinnyt ihan koko Euroopan alueelle ja meidän viranomaiset tekevät jatkuvasti yhteistyötä toisten Euroopan unionin maiden ja Euroopan maiden kanssa, jotta pysyisimme varautumaan näihin tilanteisiin, joissa esimerkiksi henkilö on syyllistynyt vaarallisiin rikoksiin muualla tai sitten yleisen järjestyksen ja turvallisuuden vaarantamiseen. Meillä pitää olla lainsäädäntö sillä keinoin, että tällainen henkilö voidaan maasta poistaa nopeasti, vai pitäisikö jäädä sitten odottamaan sitä tilannetta, kun menetetään ihmishenkiä

Pöytäkirja PTK 29/2018 vp

tai tapahtuu jotain korvaamatonta vahinkoa? Kyllä itsenäisen kansakunnan pitää pystyä suojautumaan tällaisilta ilmiöiltä. Kunhan tuo tiedustelulaki toivon mukaan saadaan aikaan kuntoon, niin sehän parantaa olennaisesti mahdollisuuksia puuttua tällaisiin tilanteisiin, jo etukäteen varautua siihen, että henkilöiden, jotka maahan ehkä ovat tulossa, taustat pystytään nopeasti selvittämään ja mahdollinen yhteydenpito esimerkiksi terroristijärjestöihin voidaan paljastaa. Tämän takia pidän tätä hallituksen esitystä erittäin hyvänä ja perusteluna ja toivon, että se saadaan nopeasti käsitellyksi ja voimaan.

16.10 Sami Savio ps: Arvoisa puhemies! Tämä yksittäinen lakiesitys on todellakin kannatettava, joskin vain valitettavan pieni ilonpilkahdus hallituksen harjoittamassa maahanmuuttopolitiikassa, kuten edustaja Mäkelä tässä hieman aiemmin toi esille. Ripeämpiäkin toimenpiteitä olisi kaivattu ja niitä olisi tosiaan kaivattu jo silloin syksyllä 2015, kun tämä maahanmuuttokriisi oikein kunnolla räjähti käsiin myös meillä täällä Suomessa, kuten koko Euroopassa.

Arvoisa puhemies! Edustaja Laukkanen kysyi äsken ministeriltä tämän esityksen aiheuttamista kustannuksista. En huomannut ministerin vastaavan, mutta ainakin oman tulokintani mukaan täällä on todettu, että kun näitä tuomioistuinprosesseja nopeutetaan, niin palkkamenoina aiheutuisi noin 50 000 euron vuosittaiset lisäkustannukset, jotka voitaisiin kattaa jo nykyisistä määrärahoista. Tässä on kyse varsin pienestä summasta, jos todellakin tästä on kysymys.

Arvoisa puhemies! Täytyy myös muistaa, että hallinto-oikeudet ovat jo nyt varsin ruuhkautuneet muun muassa kielteisistä turvapaikkapäätöksistä tehdyistä valituksista, mikä on tietysti erittäin huolestuttava asia, ja prosessia tulisi myös tältä osin merkittävästi virtaviivaistaa.

Mutta mitä tulee tähän esitykseen, on tosiaan terveen järjen mukaista, että rikoksiin tai yleisen järjestyksen tai turvallisuuden vaarantamiseen syyllistyneet henkilöt voidaan tämän lakiesityksen voimaantulon jälkeen karkottaa ripeästi tai ainakin nykyistä ripeämmin ja tietenkin myös oikeudenmukaisen oikeuskäsittelyn jälkeen Suomesta. Se on varmasti myönteistä sekä inhimillisestä että kansantaloudellisesta näkökulmasta.

Arvoisa puhemies! Ministeri mainitsi puheenvuorossaan äsken laittomasti maassa oleskelevat henkilöt — heitä on täällä tuhansia, tarkkaa lukua ei taida tietää kukaan — [Puhemies koputtaa] ja heidän käännättämiseensä maasta tulee tosiaan kiinnittää aiempaa selvästi enemmän huomiota.

16.12 Ville Tavio ps: Arvoisa rouva puhemies! Perussuomalaisille oli todella tärkeä se maininta hallitusohjelmassa siitä, että näitä rikoksiin syyllistyneitä ulkomaalaisia karkotetaan tehokkaammin. Tämä karkotusprosessin nopeuttaminen on ollut meille erittäin tärkeä asia kyllä, ja tätä esitystä on odotettu pitkään. Olen silloin hallitustaipaleen ihan alkupuolella tätä kysellyt, milloin tämä tulee, ja sen piti ainakin yhdessä vaiheessa tulla noin vuosi sitten, eli joku siellä on sitten — ymmärsin, että ihan asiaruuhka, ei itsessään niinkään tämän asian vaikeus tai monimutkaisuus, vaan se asiaruuhka itsessään virkamieskunnassa — hidastanut tätä nyt näin paljon. Mutta saadaan sitten lopulta joku esitys. Olen todella tyytyväinen toisaalta, että tuli joku esitys, vaikkakaan tämä esitys ei ole kovin hyvä, se täytyy kyllä myöntää. Monella tapaa tämä ei ole hyvä, minulle vain ei riitä tämä 2 minuutin puheenvuoro tästä yksityiskohtaisesti kertomaan.

Pöytäkirja PTK 29/2018 vp

Tekemästäni lakialoitteesta tästä asiasta on sivun verran tekstiä täällä hallituksen esityksessä. Se on lakialoite, jossa ehdotin, että tämä rikosperusteinen karkotus annettaisiin rikostuomioistuimessa. Se on kaikkein paras, se on kaikkein oikeudenmukaisin ja oikeusturvan kannalta kaikkein paras tapa ylipäänsä tehdä tämä, ja se on se tapa, millä tämä karkotusprosessi olisi pitänyt lähteä tekemään. Mutta tässä ei siihen lähdetty, ja siitä vielä on ihan syytä kyllä käydä pohdintaa. Keskustelen siitä vielä lisää ministerin ja virkamiesten kanssa.

Sitten vielä tässä on muutama tärkeä asia, jotka minun täytyy ilmeisesti mainita uudessa puheenvuorossa, kun tässä puheenvuorossa loppuu aika kesken. Palaan vielä pariin tärkeään pointtiin tämän aiheen alla.

16.14 Juho Eerola ps: Arvoisa rouva puhemies! Pyysin puheenvuoroa siinä vaiheessa, kun edustaja Kari tuolta piikitteli, että mitä tekivät perussuomalaiset tämän kahden ja puolen vuoden aikana, kun hallituksessa oltiin, kun tätä ei silloin tuotu. Olisin hänelle vastannut, mutta hän on nyt luikkinut jo pois, että oikeastaan tämä koko lause, mikä on hallitusohjelmassa, että ”törkeisiin rikoksiin syyllistyneiden, rikoksen uusijoiden ja yleiselle järjestykselle vaarallisten henkilöiden maasta poistamista nopeutetaan”, on pitkälti perussuomalaisten kynästä tullut. Olin silloin itse nimittäin siinä työryhmässä, joka hallitusohjelmaa teki ja tätä maahanmuuttopoliittista ohjelmaa siihen hallitusohjelmaan sorvasi — en toki ainoana, mutta yhtenä syyllisistä siellä.

Ministeri Mykkänen tosiaan on jo kolmas sisäministeri tänä aikana, jolta olen itsekin tiivannut, miksei mitään tapahdu, miksei tämä esitys jo tule, ja tässä ministeri jo vastasikin ennen kuin poistui hänkin paikalta, että oli tämä juridinen pohdinta ja oikeusvaltioperiaatteen täytyminen ja tällaiset seikat, mitkä ovat aiheuttaneet sitten sen, että näin kauan on kestänyt, että tämäkin jo keväällä 2015 hallitusohjelmaan kirjattu asia on saatu.

Toivoisin, että tämä sama juridinen pohdinta ja oikeusvaltioperiaatteen täytyminen ja tällaiset mietittäisiin yhtä tarkasti silloin kun ajatellaan näiden henkilöiden asemaa, jotka ovat sitten joutuneet tämän maastakarkotusta odottavan henkilön uhriksi, rikoksen käsitelyssä.

16.16 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Salikeskustelun perusteella pidän tarpeellisena vielä korostaa muutamia asioita, että kuva meillä kaikilla säilyisi kirkkaana.

Ensinnäkin, valitusoikeuden käyttäminen ei ole järjestelmän väärinkäyttöä vaan järjestelmän oikeinkäyttöä.

Toiseksi, paperittomat ovat eri ryhmä kuin se ryhmä, jota tässä lakiesityksessä nyt käsitellään.

Kolmanneksi, turvapaikkaprosessin uusintahakijat ovat eri ryhmä kuin se ryhmä, mitä tässä lakiesityksessä käsitellään.

Vielä on hyvä muistaa, että tässä ylipäänsä käsitellään hyvin pientä joukkoa henkilöitä jo sen takia, että Suomessa turvallisuutta vaarantavia henkilöitä on vähän ja suurin osa näistä henkilöstä ei ole karkotettavissa, koska he ovat Suomen kansalaisia.

16.17 Arto Satonen kok: Arvoisa puhemies! Pidän tätä esitystä erittäin kannatettavana ja myöskin tasapainoisena suhteessa siihen, mikä meidän vallitseva lainsäädäntömme ja oikeuskäytäntömme on ollut. On hyvin vaikea kuvitella, että joku olisi sitä mieltä, että törkeisiin rikoksiin tai yleisen järjestyksen ja turvallisuuden vaarantamiseen syyllistyneiden

Pöytäkirja PTK 29/2018 vp

henkilöiden karkottamisen ei pitäisi tapahtua mahdollisimman nopeasti. Pidän sitä täysin itsestäänselvänä, että sen pitää tapahtua mahdollisimman nopeasti, ja mitä nopeammin tämä järjestelmä kykenee sen toteuttamaan, sen parempi.

Hieman tartun siihen, mitä täällä todettiin — edustaja Kontula taisi sanoa niin — että valitusten tekeminen ei ole systeemin väärinkäyttöä vaan sen oikeinkäyttöä. Totta kai valitusjärjestelmä on olemassa sitä varten, kuten ministeri Mykkänenkin sanoi, että on alun perin tehty vääriä päätöksiä, mutta on kyllä rehellistä tunnustaa, että tätä valitusjärjestelmää käytetään kyllä todella paljon tällä hetkellä vain sen takia, että halutaan pitkittää tämän karkotuksen täytäntöönpanoa, minkä tietysti ei lähtökohtaisesti pitäisi olla se ensisijainen tarkoituksena, vaan valituksen perusteena pitäisi olla se, että on alun perin tehty väärä päätös.

16.18 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Tästä edustaja Satosen hyvästä puheenvuorosta on hyvä jatkaa. Onhan se juuri näin, että kyllä meillä kaikilla on oikeus käyttää niitä kaikkia valituskeinoja, joita laki suo, ja hyvä niin, että niitä käytetään, mutta meillä on valitettavan paljon ollut myös tapauksia, joissa näillä valituksilla nimenomaan pyritään vain maksimoimaan se aika, jonka henkilö voi täällä viettää, se on rehellistä myöntää. Ei se poista sitä tosiasiaa, että totta kai oikeusvaltioperiaatteeseen kuuluu se, että jokainen saa viedä asiansa tutkittavaksi, ja kyllä viranomaisetkin tekevät virheitä ja näihin pitää puuttua, mutta on hyvä, että myös näillä lainsäädännöllisillä muutoksilla pystytään joustavoittamaan tätä järjestelmää niin, ettei ainakaan tällaisissa tapauksissa kukaan sitten näihin väärinkäytöksiin ryhtyisi.

Yleisesti tästä aihepiiristä voi sanoa, että tästähän on monesti eduskunnan isossa salissa jo keskusteltu. Aikaisemminhan täällä keskusteltiin myös kansalaisaloitteesta, joka koski nimenomaan tätä asiaa, millä tavalla näihin rikoksiin syyllistyneiden ulkomaalaisten karkottamista tehostetaan. On varmaan niin, että ylipäätensä keskustelu näiden palautusten ympärillä tulee kyllä meidän politiikassa säilymään, johtuenkin siitä, että eri perusteilla maahan tulneiden ja sitten eri perusteilla kielteisiä oleskelulupia saaneiden määrä on Suomessa kasvanut ja tämä asia pitää ratkaista. Hyvä esimerkki, jos nyt katsotaan tätä vaikkapa — mikä tähän asiaan ei kuulu — näiden turvapaikanhakijoiden osalta, on se, että jos meillä tällä hetkellä jo 10 000 ihmistä odottaa sitä, mitä sitten tehdään, niin kyllähän tämä asia jotenkin pitää ratkaista, muuten se vie uskottavuuden kyllä tältä koko oleskelulupajärjestelmältä.

16.20 Ville Tavio ps: Arvoisa rouva puhemies! Ensinnäkin, tässä kun tätä karkotuslain-säädäntöä tehdään, niin tämä on hieman sellaista juridista pykäläviidakkoa, joka on vähän juridisoitunut, byrokratisoitunut siten, että se on välillä todellisuudesta irtonaista, mikä on valitettavaa. Tässä nimittäin nyt puhutaan vakaviin rikoksiin syyllistyneiden tai yleiselle kansalliselle eli Suomen turvallisuudelle vaarallisten henkilöiden poistamisesta meidän maastamme, niin että ei pitäisi unohtaa maalaisjärkeä. Tässä on nimittäin aivan oleellinen asia se, että henkilö on säilöön otettu. Tämä ehdotus ja tämä toimintatapa, mikä nyt on Suomessa, ei vain oikeastaan toteuta tätä lakia, suojatun oikeushyvää, yleistä turvallisuutta tai kansallista turvallisuutta tai sitten muunlaista oikeudenmukaisuutta, mikä tähän rikollisen karkotukseen tietenkin sisältyy, se ei suojele eikä toteuta sitä oikeushyvää, sitä päämäärää, mihin tällä halutaan, ellei se henkilö ole säilöön otettu. Se on aivan samantekevää sinänsä, miten siinä valitellaan ja miten kauan siinä kestää — vaikka olisi hyvä tietenkin, että mahdollisimman nopeasti — jos kuitenkin henkilö saa olla vapaana. Siinä ei maalaisjärjellä

Pöytäkirja PTK 29/2018 vp

ajateltuna nyt vain ole järkeä, että meidän järjestelmä antaa monissa tapauksissa tavallaan myöden, että selvä, nyt saat olla täällä vielä vaikka kolme kuukautta, saat olla puoli vuotta vapaana ja käsitellään näitä sinun asioitasi oikeudessa. Jos ja kun näissä tapauksissa on se uhka ja karkotus on mitä todennäköisintä, niin kyllä henkilön tulisi olla säilöön otettu. Eli ei saisi unohtaa maalaisjärkeä tämän asian suhteen. Siinä mielessä tämä esitys ei ole kovinkaan edistysellinen.

Kuuntelin myös noita edustaja Kontulan argumentteja tuossa hänen puheenvuorossaan, ja ne olivat mielestäni tässä salikeskustelussa aika raikkaita, ihan hyviäkin. Aloin itsekini nimittäin miettimään heti sitä, kun täytäntöönpanokieltihakemuksia ruvetaan tekemään sitten hallinto-oikeuteen, ja vaikka en halua ihan ehkä edustaja Kontulan tavalla sanoa, että tulisi kaksi erillistä päätöstä oikeudesta, niin vähän kuitenkin siihen suuntaan. Elikkä tosiaan, kun täytyy ensin ratkaista sitten se täytäntöönpanokieltihakemus, niin miten se ratkaistaan? Mihin se täytäntöönpanokieltihakemuksen ratkaisu perustuu? Miettikää nyt: Onko se erilainen kuin se itse päätuomio? No, eihän se ole erilainen. Sehän perustuu sen saman henkilön samanlaiseen näyttöön ja samanlaiseen oikeudelliseen argumentointiin. Sen täytäntöönpanokiellon antamisen kynnyshän on huomattavasti alhaisempi, niin että se tietenkin annetaan paljon helpommin sitten kuin itse sen pääratkaisun päätös, ja siinä määrin hallituksella on tässä järkeä. Mutta se, mitä edustaja Kontulakin nosti esiin, on mielestäni hyvä pointti, että ei saisi tulla toisaalta tällaista kahden eri oikeudenkäynnin järjestelmää. Siinä tulee vähän semmoinen olo suoraan sanottuna, että toisesta niistä tulee semmoinen näennäisoikeudenkäynti, koska oikeusvarmuuden ja aineellisen totuuden kannalta se täytäntöönpanokieltihakemushan tulisi ratkaista aivan vedenpitävin perusteluin, niin kuin Suomessa oikeus toimii, mutta nyt kun ollaan tällaisessa tilanteessa, että se ratkaistaan ennen kuin on vielä taustalla sitä oikeuden päätöstä, niin kyllä se aika erilaiseksi menee tosiaan kuin nykyprosessissa. Eli nykyisin kun korkein hallinto-oikeus ratkaisee sitä täytäntöönpanokieltihakemusta, niin siinä on jo taustalla se hallinto-oikeuden päätös. Se on hyvin erilaista päätöksentekoa tuomioistuimilta. Siinä määrin itsekini rupesin pohtimaan, millainen tämä on meidän oikeusjärjestelmän näkökulmasta, onko tämä sen näkökulmasta kovin hyvä muutos. Ei ole paras mahdollinen muutos, se on myönnettävä.

Minä olen itse hyvin tiukkojen karkotusten kannalla. Olen kova karkotusten kannattaja ollut ja tiukan ulkomaalaispolitiikan kannattaja, mutta haluan, että tässä olisi silti mahdollisimman oikeudenmukainen järjestelmä. Sen takia aionkin vielä tosiaan jatkaa tämän esittämistä, että nämä rikokseen perustuvat karkotukset tehtäisiin kuitenkin rikostuomioistuinmissa, koska se olisi kaikkein oikeudenmukaisinta. Siinä poistuisi esimerkiksi se, miten nykyisin tämä karkotus tehdään, kun tähän nähdään lisärangaistuksena. Eli henkilö, joka tekee rikoksen, joutuu sen jälkeen jäämään odottamaan sitten aivan toista päätöstä. Ensin käräjäoikeudesta on tullut päätös, sitten hän joutuu odottamaan seuraavaksi hallinto-oikeuden päätöstä, se hyppää toiseen tuomioistuimeenkin. Ja sitten se on ihan selvä, että se tuntuu lisärangaistukselta — eikö tunnukin? Se on ihan selvä, koska se on suora jatkumo siitä rikoksesta ja se on nimenomaan vastoin sitä lisärangaistavuuden kieltoa, ne bis in idem -sääntöä, sitä mitä korkkikin, korkein oikeus siis, on Suomessa linjannut muun muassa näissä verotusasioissa ja verorikosasioissa.

Eli siinä mielessä kyllä pidän tätä minun ja perussuomalaisten tekemää aloitetta siitä, että nämä rikosten karkotukset siirtyisivät enempi sinne rikosoikeudellisen prosessin puolelle, paljon parempana ja paljon oikeudenmukaisempana, koska siellä on kuitenkin se harkinta, mikä tehdään, ja siellä tehdään myös kuuleminen. Se on ehkä myös yksi tämmöinen

Pöytäkirja PTK 29/2018 vp

perustuslaillinen kysymys, että näissä tilanteissa ei hirveän hyvin tehdä sitten karkotettavien henkilöiden kuulemisia nykyisin, koska hallinto-oikeus evää järjestään ne kuulemispyynnöt, koska siellä eivät resurssit riitä.

Tässä hallituksen esityksessä tosiaan yhden sivun verran on käsitelty tätä lakialoitetta, jossa olen ehdottanut tätä karkotuspäätösten tekoa näissä asioissa siirrettäväksi sinne yleisten tuomioistuinten puolelle, rikosoikeuksiin. Tässä nyt valitettavasti näkyy hieman tämänoinen vielä, että jos virkamies on tehnyt päätöksen — tai hallitus, kuka sen päätöksen sitten tekeekään, ministeri, hallitus, virkamiehet yhdessä — että tätä lakialoitetta ei nyt edistetä, niin sitten siinä on kuitenkin sitä tutkittu ja on etsitty aika hakemallakin niitä tapoja, miksi se pitäisi ikään kuin iskeä alas tai tyrmätä. Minä toivoisin, että sen sijaan, että tämä minun ajatukseni ihan suoraan tyrmättäisiin, sitä pohdintaa sitten jatkettaisiin. Tämä on myös resurssikysymys. Siinä säästää, kun käydään vain yksi prosessi sen sijaan, että käydään näitä erillisiä prosesseja eri oikeusasteissa.

No, kuitenkin hyvä suunta. Toivottavasti tämä lainsäädäntö lähtee nyt tästä sitten kehittymään ja tätä hallitusohjelman kirjausta tullaan myös tulevaisuudessa hallituksissa pohtimaan ja jatkamaan.

16.29 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Tuen edustaja Tavion hyvin perusteltua näkemystä näiden asioiden siirtämisestä rikosoikeuden puolelle. Totean myös sen aiemmin mainittuun liittyen, että ei oikeastaan ole olemassa paperittomia vaan ainoastaan laittomasti maassa olevia.

Tästä valitusoikeudesta vielä pari sanaa. Tuskin monikaan sitä vastustaa, että päätöksistä ylipäänsä voi valittaa, kenties sitäkin, että voi valittaa ensimmäisen oikeusasteen ratkaisusta ylempään oikeusasteeseen, joskaan onko senkään oltava välttämättä aina automaatio, jollei ole erityistä perustetta. Mutta sitä on mahdotonta käsittää, miksi järjestelmä mahdollistaa vielä tämänkin jälkeen uudet hakemukset uusine valituksineen loputtomana kierteenä, kun asia on jo kerran ratkaistu oikeusjärjestelmässämme.

Pohdin, onko tämä ongelma lopulta edes lainsäädännöllinen. Onko kysymys enemmänkin viranomaiskäytännöistä, jotka ovat vinossa tässä asiassa? Jos puhutaan esimerkiksi turvapaikan hakemisesta, niin kyllähän ulkomaalaislaki mahdollistaa ilmeisen perusteettoman hakemuksen pikakäsittelyn, eikä mitään muuta kuin ilmeisen perusteeton ole hakemus, joka tehdään ilman oleellista uutta näyttöä heti loppuun asti valitetun hakemuksen perään. Nyt jos oikeus ei tätä tulkintaa nielisi, niin sittenhän me voisimme myös muuttaa lakia tämän osalta.

16.30 Mika Kari sd: Arvoisa rouva puhemies! Valitusoikeus on oikeusvaltioperiaatteiden yksi isoimpia oikeuksia, ja ainakin itselleni jäi semmoinen tunne tästä keskustelusta, että kaikki olemme tätä samaa mieltä, että on oikein, että on yhteiskunnassa oikeus valittaa. Vähintään yhtä paljon olemme samaa mieltä siitä, että tätä oikeutta ei saa väärinkäyttää pelkästään viivyttelyyn vaan sitä on käytettävä asialliseen asian käsittelyyn. Ja kun tämä toteutuu, niin — en itse tunnista sitä ja ymmärränkin, ettei se ole mikään lakitekniinen termi, kun juristi aikaisemmin puhui olevansa ”kovien karkotusten” kannattaja, en sellaista käsitettä tunne, mitä sillä ”kovalla karkotuksella” tarkoitetaan — asiallista karkotusta silloin, jos henkilö on syyllistynyt Suomessa rikokseen ja on saanut siitä käräjäoikeudesta lainvoimaisen tuomion ja 30 vuorokauden jälkeen tämän tuomion tiedoksisaannin jälkeen voidaan käynnistää prosessi henkilön maasta karkottamiseksi, pidän oikeudenmukaisena

Pöytäkirja PTK 29/2018 vp

ja kansalaisten oikeustajun kannalta tarpeellisenä ja jopa välttämättömänä. Henkilöt, jotka, niin kuin aikaisemmin sanoin, syyllistyvät rikokseen maassa, joka on antanut turvaa ja suojaa, ottavat silloin ison riskin siitä, että se turva ja suoja tässä yhteiskunnassa päättyy. Pidän sitä enemmän kuin tarpeellisenä.

Vähän tuli itselleni semmoinen tunne, onko — ja mielelläni kuulisin lisää — perussuomalaisilla ikään kuin tässä maahanmuuttoajattelussa tapahtunut sellainen ajatuksen keikahdus, että on vanhaa sananlaskua käyttäen ”väärin sammutettu” — oikeaan asiaan puututaan, mutta toimet olisivat jotenkin riittämättömiä — kun tässä edustaja Tavio sanoi, että tämä koko prosessi pitäisi saada tänne rikosoikeuden puolelle. En ymmärrä, millä tavalla se tätä asiaa suoraan jouduttaisi. Askel on varmaan oikeaan suuntaan, ehkä se ei ole riittävä.

16.32 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Toteaisin vielä edustaja Mäkelälle, että paperittomat eivät ole synonyymi laittomasti maassa oleville. Esimerkiksi henkilöllä, joka on mennyt naimisiin Suomen kansalaisen kanssa, on oikeus odottaa Suomessa oleskelulupaansa, ja hän on paperiton mutta ei laittomasti maassa oleskeleva. Tässä nimenomaisessa hallituksen esityksessä ei ole erityisesti kysymys sen paremmin paperittomista kuin laittomasti maassa oleskelevistakaan ryhmänä.

16.32 Ville Tavio ps: Arvoisa rouva puhemies! Kun sanoin olevani kovien karkotusten kannattaja, tarkoitin tietenkin olevani kovemman karkotuspolitiikan kannattaja. Tämä hallituksen esitys on aivan hyväksyttävä tarkoituksiltaan ja näyttää hyvältä. Kun sitä valio-kunnat tutkivat, pidän hyvinkin todennäköisenä, että perussuomalaiset sitä tulevat kannattamaan.

Mutta se, mistä tätä moitin, on se, että tämä nopeutuspäämäärä tässä, tämä nopeutusajatus, on hyvä mutta se ei ole tämän koko järjestelmän kannalta kovinkaan käänteentekevä. Siinä vähän hiotaan yhdestä kohtaa, mutta se ei sillä tavalla ole käänteentekevää. Sen takia tivasin näitä paria asiaa, eli ensinnäkin tulee varmistua, että säilöönnotot tapahtuvat kunnolla, ja sitten tulee varmistua siitä, että se toimii systemaattisesti oikein.

Minä haluaisin, että se systeemi toimisi siis niin, että ne karkotukset tulisivat ikään kuin hyvin herkästi silloin, jos tekee vakavan rikoksen. Tahtoisin ikään kuin kansalaisena myös ja poliitikkona varmistua siitä, että näin myös tapahtuu, kuten tässä lain tarkoituksessa on, koska siinä nyt, kun se menee siellä niin, että poliisi tekee karkotusesityksen ja sitten Migri tutkii, sitten hallinto-oikeus, on niin monta porrasta, että saattaa olla, että siinä tutkitaan siten aika monta kertaa erillisten teknisten seikkojen vuoksi jo sitten toisinpäin se karkotuspäätös. Sen vuoksi olen puhunut siitä, että jos se tehtäisiin rikostuomioistuimessa, niin siinä se voitaisiin hyvin arvioida, koska se rikostuomion antanut tuomari tietää sen rikosasian yksityiskohdat, kun sitten taas se poliisi tai Migri tai hallinto-oikeus ei tiedä sitä, ne eivät tutki enää sitä rikosjuttua. Siinä on selvä ero. Se on aivan tällainen oikeusturvan kannaltakin merkityksellinen ero. Sen takia olen päätenyt siihen, että se olisi hyvä kuitenkin tehdä yleisessä rikostuomioistuimessa.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Pöytäkirja PTK 29/2018 vp

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työsopimuslain 13 luvun 6 §:n, kunnallisesta viranhaltijasta annetun lain 22 §:n ja valtion virkamieslain 32 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 189/2017 vp

Valiokunnan mietintö TyVM 3/2018 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Käsittelyn pohjana on työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietintö TyVM 3/2018 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Filatov.

Keskustelu

16.35 **Tarja Filatov sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvin lyhyt esittely valiokunnan mietinnöstä. Tässä on taustalla korkeimman hallinto-oikeuden päätös, joka on tehnyt ratkaisun, jossa oppisopimuskoulutus perustuu työnantajan ja opiskelijan määräaikaiseen työsopimukseen — paino sanalla ”työsopimus” — jonka jälkeen katsottiin, että jos työnantaja tekee oppisopimuskoulutussopimuksen, niin silloin kaikki työsopimuslain velvoitteet astuvat voimaan. Me tiedämme, että meillä on tässä yhteiskunnassa paljon työyhteisöjä, joissa on osa-aikaisuutta. Valiokunta toivoi, että hallitus toisi esityksen, jossa mahdollistettaisiin oppisopimuskoulutuksen käyttäminen myös sellaisissa työyhteisöissä, joissa on osa-aikaisia työntekijöitä, ilman että kaikille tarvitsee tarjota ensin lisätyötä. Tämä on tausta, ja hallitus on tuonut esityksen, joka tähän asiaan puuttuu.

Tässä siis muutetaan työsopimuslakia, kunnallisesta viranhaltijasta annettua lakia sekä valtion virkamieslakia. Mutta hallitus toi tähän rinnalle sen, että paitsi tämän lisätyön tarjoamisvelvollisuuden myös takaisinottovelvollisuuden estämättä voisi oppisopimuskoulutuksen solmia.

Tämä on mietintö, johon on jätetty vastalause, ja sanon tässä vaiheessa varmuudeksi, että nyt esittelen siis tämän valiokunnan mietinnön mutta olen itse allekirjoittanut tuon vastalauseen sillä perusteella, että siinä puututaan tähän takaisinottovelvollisuuteenkin, mikä mielestäni on tässä tarpeetonta.

Eli oppisopimus on sinänsä hyvä asia, ja sillä on saatu paljon myönteisiä vaikutuksia, katsottiinpa sitten ihmisen elinkaarituloja tai työllisyyttä. Oppisopimuskoulutuksesta valmistuneet henkilöt työllistyvät itse asiassa aika hyvin, eli heillä työttömyysaste valmistumisen jälkeen on 7 prosenttia, kun se normaalin ammatillisen koulutuksen jälkeen on lähes kolminkertainen. Tämä kertoo sen tehokkuudesta, ja siksi on tärkeää, että oppisopimuskoulutus jatkuu tässä maassa.

Ammatillisen koulutuksen uudistus toi paljon koulutusta työpaikoille, ja se tavallaan kulkee tässä rinnalla muutoksena. Valiokunta on kannattanut työpaikoilla tapahtuvan koulutuksen lisäämistä. Esimerkiksi kaupan alalla ja matkailu-, majoitus- ja ravitsemusalalla on paljon tehty osa-aikatyötä, siellä myös käytetään oppisopimuskoulutusta, ja siellä esimerkiksi on tärkeää, että kaikille lisätyötä haluaville työntekijöille ei tarvitse joka kerta tarjota sitä lisätyötä ennen kuin oppisopimuskoulutuksen voi solmia. Toki näillä toimialoilla usein on niin, että oppisopimuskoulutus tehdään niiden työntekijöiden kanssa, jotka ovat jo valmiiksi työsuhteessa, eikä niinkään ulkopuolisten.

Pöytäkirja PTK 29/2018 vp

Valiokunta toteaa omassa mietinnössään, että työsopimuslain mukaan työnantajalle syntyy useissa tilanteissa velvollisuus tarjota työntekijälle myös muuta työtä. Tämä tarkoittaa velvoitetta selvittää muun työn olemassaoloa ja tarjota mahdollista työtä työntekijälle selvin ja vakavasti otettavin ehdoin. Valiokunta toteaa, että eduskunta ei lausumassaan edellyttänyt, että poikkeamisoikeus ulotettaisiin koskemaan työnantajan muun työn tarjoamisvelvollisuutta eikä työsopimuslain 6 luvun 6 §:ssä säädettyä takaisinottovelvollisuutta. Mutta valiokunta pitää työelämälähtöisen ammatillisen koulutuksen lisäämistä ja ylipäättään oppisopimuskoulutuksen lisäämistä kaikilla toimialoilla tärkeänä ja kannatettavana asiana.

Lain tasa-arvovaikutuksista on todettu, että niillä aloilla, joilla on osa-aikatyötä, on myös paljon naisvaltaisia toimialoja, ja näistä työntekijöistä noin 69 prosenttia on naisia. Asiantuntijakuulemisessa kävi ilmi, että tämä muutos ja tämä helpotus työsopimuslain säädöksiin voi vähentää naisten tekemiä työtunteja suhteessa miesten tekemiin työtunteihin ja lisätä naisten alityöllisyyttä ja palkkaköyhyyttä, joka jossakin määrin leventäisi sukupuolten välistä kuilua työmarkkinoilla. Mutta samaan aikaan, kun valiokunta pitää näitä kielteisiä tasa-arvovaikutuksia valitettavina, todetaan, että tällä lakimuutoksella myös toisaalta naisvaltaisten alojen koulutusmahdollisuuksia parannetaan ja itse asiassa sitä kautta pitkällä aikavälillä hyöty saattaa olla vaikeammin arvioitavissa miesten ja naisten välillä.

Asiantuntijakuulemisessa valiokunnalle on esitetty huoli siitä, että nämä muutokset työnantajan tarjoamisvelvollisuuteen saattavat pahimmillaan johtaa siihen, että irtisanotaan tuotannollis-taloudellisilla syillä vanhoja työntekijöitä ja korvataan heitä oppisopimuskoulutettavilla. Hallituksen oman esityksen mukaan yrityksellä saattaa myös olla intressi pitää osa työntekijöistä osa-aikaisina, jotta näille voi sitten ruuhkahuipun aikana tarjota lisätyötä. Valiokunta tunnisti tuon huolen ja ajatteli, että väärinkäytösten riskiä vähennetään merkittävästi sillä, että oppisopimuskoulutus tehdään kirjallisesti yhteisymmärryksessä koulutuksen järjestäjän, opiskelijan ja työnantajan kesken ja tähän oppisopimuskoulutukseen liittyy järjestäjän valvontavelvollisuus, ja tämä tuota huolta hälventää.

Valiokunta linjasi, että se pitää tärkeänä oppisopimuskoulutusta ja sen järjestämistä sekä sitä, että laatua arvioidaan tehokkaasti ja säännöllisesti.

Tässä oikeastaan ne perusasiat, joita tässä keskustelussa ja valiokunnan valmistelussa on ollut. Elikkä osa on varmasti kaikkien mielestä kannatettavaa, ja osasta on ollut osa valiokunnan jäsenistä huolissaan, ja näistä kuulemme myöhemmin. — Kiitoksia.

16.41 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Tämän lakiesityksen tarkoitus on hyvä, mutta toteuttamistapa ei. Esittelen tässä seuraavaksi pääpiirteissään sosiaalidemokraattien, vihreiden ja vasemmistoliiton yhteisen vastalauseen.

Työelämälähtöisen ammatillisen koulutuksen edistäminen ja lisääminen sekä oppisopimuksen mahdollistaminen tasavertaisesti kaikilla toimialoilla on tärkeää. Oppisopimusten käytön mahdollisuuksia nuorten työllistämiseksi tulee edistää. Silti työntekijöiden työsuhteturvan heikentäminen ei ole tarpeellista tämän tavoitteen saavuttamiseksi. Hallituksen esityksessä ehdotetut toimenpiteet eivät siis ole oikeita keinoja edistää tavoitetta.

Ensinnäkin muutama sana takaisinottovelvollisuudesta:

Hallitus on ylittänyt edustaja Filatovin puheenvuorossaan mainitseman eduskunnan lausuman näkökulmat. Lausuman tavoite oli mahdollistaa oppisopimuksella työskentely kaikilla toimialoilla. Tässä hallituksen esityksessä heikennetään perusteetta takaisinottovelvollisuutta, kun kyseessä on tuotannollisista ja taloudellisista syistä irtisanottu takaisinot-

Pöytäkirja PTK 29/2018 vp

tovelvollisuuden piirissä oleva työntekijä. Hallituksen esitys kajoaa suotta työntekijän suojaan. Oppisopimuslain edistämiseksi näin järeisiin toimiin ei olisi tarvetta ryhtyä. Esityksessä oppisopimusopiskelijan oikeus työhön syrjäyttäisi takaisinottovelvollisuuden piiriin kuuluvan taloudellisilla ja tuotannollisilla perusteilla irtisanotun entisen työntekijän oikeuden päästä takaisin työhön.

Ehdotus on ongelmallinen monestakin syystä. Sitä ei ole valmisteltu työntekijöiden työsuhteturvaan liittyvänä asiana. Lisäksi se saattaa johtaa tilanteeseen, jossa kalliimpia, pitkän työuran tehneitä työntekijöitä aletaan korvata nuorilla, halvemmilla työntekijöillä, etenkin niillä aloilla, joilla työhön oppiminen on helppoa. Lainsäädännön tehtävänä on suojella heikoimmassa asemassa olevaa.

Esityksessä ei ole myöskään arvioitu, millaisia seurauksia syntyy, jos työnantaja on joko ennen irtisanomista tai sen jälkeen ottanut uuden työntekijän samankaltaisiin tehtäviin, vaikka hänen toimintaedellytyksensä eivät ole vastaavana aikana muuttuneet. Jos työnantaja palkkaisi nyt esitetyn säädöksen turvin oppisopimusoppilaan takaisinottoajan kuluessa, saattaisi syntyä melko helposti oletama siitä, että työ ei ollutkaan aidosti vähentynyt ja aiemmin toimitettua irtisanomista on pidettävä laittomana. Nyt takaisinottovelvollisuutta koskevan säännöksen mukaanottaminen synnyttää laissa säädetyn ansan myös työnantajalle.

On muistettava, että hallitus on jo aiemmin lyhentänyt takaisinottovelvollisuuden 9 kuukaudesta 4 kuukauteen. Tämän muutoksen kokonaisvaikutuksia ei ole vielä käytettävissä, siksi esitys on hylättävä takaisinottovelvollisuuden osalta.

Toisena asiana lakiesityksessä on osa-aikaisten lisätyön tarjoaminen.

Esityksellä pyritään lisäämään kouluttautumis- ja työllistymismahdollisuuksia tavalla, joka voi heikentää naisten asemaa ja näin sukupuolten välistä tasa-arvoa ainakin lyhyellä aikavälillä arvioituna. Suurin yksittäinen syy osa-aikatyöhön on se, ettei kokoaikatyötä ole tarjolla. Osa-aikatyötä vasten tahtaan tekevien työntekijöiden köyhyysriski on erityisen suuri, mikä todetaan myös hallituksen omassa esityksessä. Esitys uhkaa kasvattaa niiden työntekijöiden osuutta, jotka eivät tule työllään toimeen. Tämä merkitsee köyhyyden lisääntymistä. Esityksellä on negatiiviset vaikutukset niin toimeentuloon, tasa-arvoon kuin henkilöstökoulutukseenkin.

Suomessa ja Euroopan unionissa on tavoitteena paremmat työsuhteet. Esityksessä on ongelma työsopimuslain hengen sekä lojaliteettivelvollisuuden välillä. Esityksessä ei myöskään esitetä mitään laskelmia tai lukuja myönteisistä vaikutuksista. Esitys mahdollistaa oppisopimuskoulutuksen väärinkäytöstilanteet, sillä uudistuksen myötä työnantaja voi jättää tarjoamatta lisätyötä sitä haluavalle osa-aikaiselle palveluksessaan olevalle työntekijälle ja ottaa oppisopimusopiskelijan halvemmalla tekemään tarvittavan lisätyön.

Puhemies! Ammatillisen koulutuksen reformi on uusi, eikä sen vaikutuksia vielä edes tiedetä. Ehdotettuja muutoksia työntekijän suojan tasoon voidaan pitää siten ennenaikaisina ja perustelemattomina. Hallituksen olisi ollut syytä yhteensovittaa huolellisesti tämä lakiesitys samaan aikaan annetun vaihtelevan työajan eli nollatuntisopimuslakiesityksen kanssa. Tarkkarajaistamalla menettelyä työpaikalla ja lisäämällä yt-lakeihin velvoittava sopimuskohta voidaan yhteensovittaa siihen oppisopimuksella työskentely ja huomioida osa-aikatyötä tekevien lisätyön tarjoaminen paremmin ja oikeudenmukaisemmin kuin hallituksen esityksessä.

Vastalauseessa onkin esitetty vaihtoehtoinen tapa eli pykälämuutokset ja uusia lakeja sellaisen oppisopimuskoulutuksen edistämiseksi, joka ei loukkaa työntekijöiden työsuhte-

Pöytäkirja PTK 29/2018 vp

turvaa eikä tasapuolista kohtelua. Suomalaisen työlainsäädännön perusteita ei pidä muuttaa kiireellä tehdyn yksipuolisen ja huonon lainvalmistelun kautta ilman kattavia vaikuttavuusarvioita. Oleellista on, että työpaikalla voitaisiin yhteistoimintalain hengen mukaisesti sopia asioista, jolloin varmistetaan se, ettei osa-aikaisten työntekijöiden oikeuksia loukata.

Arvoisa puhemies! Kuten sanoin alussa, tämän lakiesityksen tavoite on hyvä mutta toteutustapa ei. Siksi tulemme esittämään myös lausumaa, jossa edellytämme, että hallitus tuo eduskuntaan uuden esityksen, jolla mahdollistetaan oppisopimuskoulutus työpaikoille heikentämättä työntekijöiden työsuhteturvaa.

16.47 Juhana Vartiainen kok: Arvoisa puhemies! Lainsäädäntö on aina tasapainon hakemista sisäpiiriläisten etujen ja mahdollisten uusien tulokkaiden työsuhteeseen pääsyn välillä. Meillä Suomessa oppisopimustoiminta on liian vähäisessä roolissa kauttaaltaan. Se ei ole väylä työelämään siinä mitassa kuin se voisi olla ja kuin se on germaanisissa maissa. Oppisopimustoiminta on meillä ollut enemmänkin vaativa väylä sellaisille ihmisille, joiden työura sujuu tai sujuisi muutenkin kohtuullisen hyvin, ja meillä tämä liian vähäinen koulutuspolku on nyt sekin ollut vaarassa uuden laintulkinnan vuoksi. Hallituksen esitys tasapainottaa tämän pulman.

Valiokunnan puheenjohtaja Tarja Filatov esitteli hyvin tämän lakiesityksen perusteluja. Lyhyt kommentti vain tästä vasemmiston vastalauseesta, jossa tämäkin päätös halutaan työpaikalla alistaa nykyisten työllisten — tai niin kuin taloustieteessä sanotaan, sisäpiiriläisten — omalle päätöksenteolle eli käytännössä kuitenkin luoda henkilöstölle mahdollisuus vaikeuttaa oppisopimuspilaan ottamista tai lähes estää se. [Anna Kontulan välihuuto] Tässä tapauksessa lopputulos olisi räikeästi epätasapainossa sisäpiiriläisten suuntaan ja uusia tulokkaita vastaan. Tulokkaat ovat kuitenkin keskimäärin nimenomaan heikommasa asemassa eli juuri niitä, joita edustaja Mäkisalo-Ropposen mukaan on suojeltava. Voimme toki pyrkiä ja menestyksellisestikin pyrkiä siihen, että oppilastyö ei pääsääntöisesti syrjäytä säännöllistä työtä — ja uskon, että olemme aika lähellä tällaista tasapainoa — mutta emme halua myöskään sellaista maailmaa, jossa nykyisen työllisen ei oman asemansa niin sanotun suojelun vuoksi lainkaan tarvitse ajatella muiden alalle pyrkivien kilpailua. Vasemmisto ja myös suomalainen työlainsäädäntö ajattelee kuitenkin vanhastaan kovin säännönmukaisesti niin, että nykyisten työllisten, eli taloustieteen slangilla sisäpiiriläisten, etu menee aina raudanlujasti edelle ja ylittää työhön ja oppiin pyrkivien edut. Tällainen ylimitoitettu tai vahva suojelu voisi olla perusteltua, jos oppisopimustoiminnan olisi osoitettu laajasti korvaavan normaalityötä. Tätä ei kuitenkaan ole osoitettu, ja oppisopimustoimintaan sisältyvät myös tarkat työehtosopimusvelvoitteet ja koulutuksen järjestäjän valvontavelvollisuus. Ja jos joku työpaikalla todella pelkää menettävänsä työnsä siksi, että työtä vielä osaamaton oppilas, jolle kuitenkin on maksettava miltei työehtosopimuksen edellyttämää palkkaa, tulee siitä kilpailemaan, ehkä hänen on syytäkin olla hieman huolissaan osaamisestaan ja tuottavuudestaan.

Työministeriön valmistelussa tehty laajennus etuusjärjestykseen, niin että se koskee myös takaisinottovelvollisuuden piirissä olevia irtisanottuja, on sekin perusteltu. Samat perustelut, jotka koskevat etuusjärjestystä osa-aikatyön suhteen, pätevät myös irtisanottuihin ja takaisinottovelvollisuuteen. Työnantajan liikkeenjohdolliseen valtaan ja vastuuseen nimenomaan kuuluu ratkaista irtisanominen, ja jos työnantaja on nimenomaan arvioinut, että osa-aikainen on yritykselle tarpeellisempi kuin se, joka on irtisanottu — ja sitähän tämä

Pöytäkirja PTK 29/2018 vp

päätös nimenomaan osoittaa — ei lainsäätäjällä tietenkään ole syytä mennä peukaloimaan tätä prioriteettijärjestystä, jota työpaikan johto on omien velvollisuuksiensa ja valtaoikeuksiensa perusteella pitänyt parhaana. Tämän vuoksi tämä täydennys, joka on työ- ja elinkeinoministeriön valmistelussa tehty, on tämän esityksen ja myös sen eduskunnan alkuperäisen lausuman kanssa loogisessa sopusoinnussa, vaikka se ei siinä eduskunnan ponnassa ollutkaan mukana. — Kiitos.

16.52 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Olen yksi vastalauseen allekirjoittajista ja kannatan myös sen esittelijän puheenvuoroa muutamien lisäyksin. Kuten sosiaalidemokraatit, minäkin olisin tietyn ehdoin kannattanut oppisopimuksen solmimismahdollisuutta lisätyön tarjoamisvelvoitteen sitä estämättä.

Oppisopimus itsessään on ollut tärkeä väylä kouluttaa itseään eteenpäin erityisesti sellaisille työväenluokkaisille ihmisille, joilla ei ole ollut mahdollisuutta hyödyntää nuoruudessaan meidän opiskelijajärjestelmää siinä laajuudessa kuin heidän lahjakkuutensa olisi antanut myöten, ja sitä kautta on ehdottomasti myös työväenliikkeen intressissä tukea oppisopimuksen jatkumista ja sen toteutumisen mahdollisuuksia.

Henkilökohtaisesti en myöskään kauhean vahvasti usko niihin väärinkäytön riskeihin, joita joissakin puheenvuoroissa oppisopimuksen laajentamisen osalta nimenomaan suhteessa lisätyön tarjoamisvelvollisuuteen on esitetty. Miksi en usko? Sen takia, että jos työnantajan liiketoimintamallina on korvata osaavampaa, vähän vähemmän halpaa työvoimaa osaamattomalla, vielä halvemalla työvoimalla, niin silloinhan hänen kannattaa hyödyntää tätä uutta ammatillisen koulutuksen uudistusta, joka tarjoaa käytännössä rajattoman määrän kokemattomia työntekijöitä ilmaiseksi yrityksiin. Miksi hän siinä tilanteessa sitoutuisi oppisopimukseen, joka kuitenkin asettaa velvoitteita, osin jopa enemmän kuin osa-aikaiset sopimukset?

Sen sijaan takaisinottovelvollisuuden koplaaminen tähän esitykseen on todella ongelmallista. Minun nähdäkseni se kaikkein suurin ongelma siinä ei liity suinkaan niihin väärinkäytöksiin, jotka ovat todellisia ja todennettuja — meillä on lukuisia esimerkkejä, joissa niin on toimittu, että vanhempia, kokeneita työntekijöitä on korvattu oppisopimusopiskelijoilla irtisanomisten kautta — vaan se liittyy siihen, että oppisopimuksen ideana on olla koulutusta, siis ensisijaisesti koulutusta, ihmisille. Toisaalta sellaisessa yrityksessä, joka on takaisinottovelvollisuuden piirissä, on juuri käyty yt-neuvottelut, jotka väistämättä organisaatiossa aiheuttavat aina jonkinlaisen tulehdustilan, jonkinäköisen kriisin, ison tai pienen, joka edellyttää palautumisaikaa normaaliin. Ei ole yhteiskunnan intressissä työntää opiskelijoita sellaisiin ympäristöihin, joista tiedetään etukäteen jo määritelmällisesti, että organisaatio on kriisissä, vaan sellaisiin, joissa toiminta on sillä lailla vakiintunutta ja vakaata, että sieltä löytyy kykyä ja ymmärrystä ja voimavaroja myöskin siihen vaativaan ohjaustyöhön, mikä oppisopimukseen liittyy.

Edustaja Vartiainen — joka tästä nyt jo ehti lähteä — toteaisi vielä, että vaatimus siitä, että työntekijät osallistuvat työpaikoilla yhteisten strategioiden pohdintaan, on juurikin osa sitä paikallisen sopimisen kulttuuria, jota kovasti tässäkin salissa on kokoomuksessa toivottu. Oppisopimuksen kohdalla se on erityisen perusteltua sen takia, että nimenomaan työntekijät muodostavat sen oppimisympäristön, johon tämän oppisopimusopiskelijan olisi astuttava. Nimenomaan näistä työntekijöistä löytyvät ne mentorit, joidenka vastuulle pitkälti jää opettaa tätä oppisopimusopiskelijaa. Tällaisessa kysymyksessä jos missä on pel-

Pöytäkirja PTK 29/2018 vp

kästään järkevää, että myös työntekijöiden edustajat ovat mukana silloin, kun pohditaan sitä, millaisin järjestelyin ja käytännöin oppisopimusopiskelijoita yritykseen otetaan.

16.57 Eero Suutari kok: Arvoisa rouva puhemies! Oppisopimuskoulutus ei syrjäytä säännöllistä työtä tekeviä työntekijöitä. Yritys ei koskaan — järkevästi ainakaan — vaihda osaavaa työntekijää harjoittelijaan. [Arto Satonen: Kyllä näin on!] Tämän oppisopimuskoulutuksen paras tarkoitus nyt ja erityisesti tulevaisuudessa, jolloin työ muuttuu uudeksi, on muuttaa osaamista siellä yrityksen sisällä. Sitähän nämä yritykset haluavat. Tällä hetkellä erityisesti on sellainen tilanne, että kaikki haluavat uudistua siellä työpaikan sisällä. Toinen mahdollisuus on tietysti panna pihalle porukkaa ja sitten ottaa koulutuksesta uusia, mutta tämmöinen on kaikista kallein vaihtoehto Suomelle.

Tämä on toinen vaihtoehto sitten myös nuoren ammatilliseen koulutukseen siinä tapauksessa, kun ammatillinen koulutus muuten ei maistu nuorelle mutta tämä olisi muuten halukas tekemään työtä, sitä työtä, mitä siinä työpaikassa koulutettaisiin oppisopimuskoulutuksella. Yrityksen tehtävänä on — Suomessa on yli 80 000 yritystä, heidän kaikkien tehtävänä on — ajatella tulevaisuutta ja kouluttaa sitä osaamista sinne sisälle, sen lisäksi, mitä yhteiskunta tekee. Mutta tämän esityksen tavoitteena on mahdollistaa oppisopimuksen avulla saatava ammatillinen koulutus kaikilla toimialoilla. Siis tässä on kysymys tasa-arvosta varsinaisesti opiskelijoitten kesken, myös sellaisten työnantajien palveluksessa, joilla on osa-aikatyötä tekeviä tai takaisinottovelvollisuuden piirissä olevia työntekijöitä. Jos on yritys vaikeuksissa, niin miksi sen tulevaisuutta pitäisi vaikeuttaa estämällä oppisopimuskoulutus? Nyt tarkoituksena on myös lisätä ammatillisesti koulutettavien opiskelijoiden mahdollisuuksia saada oppisopimuskoulutustyöpaikka ja edistää näiden ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden pääsyä työelämään ja mahdollisuuksia hankkia työmarkkinoilla vaa-
dittavaa osaamista.

Arvoisa puhemies! Esityksen mukaan työnantaja voisi jatkossa tehdä opiskelijan kanssa oppisopimuksen työnantajalle säädetyn lisätyön tarjoamisvelvollisuuden ja takaisinottovelvollisuuden estämättä. Lisäksi valtion virkamieslakia muutettaisiin siten, että työnantaja voisi jatkossa tehdä opiskelijan kanssa oppisopimuksen valtion virkamieslaissa säädetyn työntarjoamisvelvollisuuden estämättä. Ammatillisen koulutuksen lakipaketin hyväksymisen yhteydessä eduskunta hyväksyi myös lausuman, jossa edellytettiin, että valtioneuvosto tuo viipymättä eduskunnalle lakiesityksen, joka toteuttaa sellaiset työsopimuslain ja virkasuhteita koskevan lainsäädännön muutokset, jotka mahdollistavat oppisopimuksella työskentelyn tasavertaisesti kaikilla toimialoilla lisätyön tarjoamisvelvollisuuden sitä estämättä.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietinnössä toteamme seuraavaa: Ensiksi, valio-
kunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena keinona poistaa esteitä työpai-
kalla tapahtuvalta koulutukselta. Toiseksi, esityksen myötä oppisopimuksella työskentely
voitaisiin mahdollistaa myös niillä toimialoilla, joilla on paljon osa-aikaisia työntekijöitä.
Kolmanneksi, Opetushallituksen mukaan vuonna 2015 oppisopimuskoulutuksesta valmis-
tuneista henkilöistä oli työttöminä 7 prosenttia vuosi valmistumisen jälkeen, kun normaali-
lin ammatillisen koulutuksen suorittaneiden työttömyys oli kolminkertainen, 21 prosent-
tia. Neljänneksi, oppisopimuskoulutuksen katsotaan myös häivyttävän kynnystä koulun ja
työn välillä ja siten edistävän myös heikoimmassa asemassa olevien pääsyä työmarkkinoil-
le.

Pöytäkirja PTK 29/2018 vp

Arvoisa puhemies! Vastalauseessaan koko oppositio kannattaa kyllä oppisopimuksen käytön edistämistä mutta kritisoi työntekijöiden työsuhteturvan heikentämistä keinona edistää oppisopimuksien käyttöä, erityisesti mahdollisuutta poiketa takaisinottovelvollisuudesta. Käsittelimme näitä asioita valiokunnassa varsin pitkään ja laajasti. Asiantuntijoiden lausuntojen perusteella valiokunta toteaa mietinnössään, että väärinkäytösten riskiä vähentävät merkittävästi oppisopimuksen tekeminen kirjallisesti yhteisymmärryksessä koulutuksen järjestäjän, opiskelijan ja työnantajan kesken ja siihen liittyvä koulutuksen järjestäjän valvontavelvollisuus ja että oppisopimuksella palkattu työntekijä aiheuttaa työnantajalle lähes ammattilaisen palkkakustannukset. Lisäksi työnantajan on nimitettävä työpaikalta opiskelijalle ohjaaja, jolloin kustannussäästöjä ei juurikaan synny. Samalla hylitään aiheettomia ja hyötymistarkoituksessa tehtäviä oppisopimuksia. Vahvaa näyttöä väärinkäytöksestä ei ole esitetty, eikä osaavan henkilöstön korvaaminen oppilailla ole normaalitapauksessa työnantajan etujen mukaista.

Arvoisa puhemies! Edellä todetun perusteella kannatan vahvasti hallituksen tekemää esitystä, joka parantaa nuorten ja muuntokoulutusta kaipaavien aikuisten ammatillisen koulutuksen mahdollisuuksia ja tekee ne tasapuolisemmiksi.

17.03 Rami Lehto ps: Arvoisa rouva puhemies! Nyt käsittelyssä olevan esityksen tavoitteena on mahdollistaa oppisopimuksen avulla saatava ammatillinen koulutus myös sellaisen työnantajan palveluksessa, jolla on osa-aikatyötä tekeviä tai takaisinottovelvollisuuden piirissä olevia työntekijöitä. Tavoitteena on lisätä ammatillisesti kouluttautuvien opiskelijoiden mahdollisuuksia saada oppisopimuskoulutustyöpaikka ja edistää näin ollen ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden pääsyä työelämään ja mahdollisuuksia hankkia työmarkkinoilla vaadittavaa osaamista.

Oppisopimuksella on selvitysten mukaan useita myönteisiä vaikutuksia siihen osallistuvien elinkaarituloihin ja työllisyyteen. Sen arvioidaan myös edistävän ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden pääsyä työelämään ja mahdollisuuksia hankkia työmarkkinoilla vaadittavaa osaamista. Onkin tärkeää, että kaikilla toimialoilla on tasavertainen mahdollisuus opiskella ammattiin myös oppisopimuksella.

Perussuomalaisten mielestä oppisopimusopiskelun mahdollisuuden lisääminen on sinänsä erinomainen ja tarpeellinen asia. Näin pystytään paremmin vastaamaan eteen tuleviin haasteisiin sekä yhteiskunnan että työelämän osalta. Pidämme hyvänä myöskin sitä, että nyt tehdyllä esityksellä voidaan vastata ainakin osittain työmarkkinoita vahvasti haittaavaan yritysten työvoimatarpeiden sekä erilaisten osaavien työntekijöiden niin sanottuun kohtaanto-ongelmaan. Perussuomalaiset ovat myös tyytyväisiä siitä kehityksestä, että ammatillisesti koulutettujen nuorten työllistymismahdollisuudet lisääntyvät.

Vaikka esityksessä onkin hyviä ja kannatettavia elementtejä, on siinä myös kohtia, joita emme voi hyväksyä. Tästä syystä olen jättänyt tähän esitykseen valiokunnassa vastalauseen.

Esitykseen sisältyy ongelmia, jotka voivat johtaa oppisopimusjärjestelmän väärinkäyttöön. Eduskunnan vastauksessa 86/2017 eduskunta edellytti, että valtioneuvosto tuo viipymättä eduskunnalle lakiehdotuksen, joka toteuttaa sellaiset työsopimuslain ja virkasuhteita koskevan lainsäädännön muutokset, jotka mahdollistavat oppisopimuksella työskenteleyn tasavertaisesti kaikilla toimialoilla lisätyön tarjoamisvelvoitteen tätä estämättä. Esityksessä kuitenkin nyt esitetään myös takaisinottovelvollisuudesta poikkeamista, toisin kuin eduskunnan vastauksessa edellytettiin.

Pöytäkirja PTK 29/2018 vp

Esityksen keskeinen ongelma on se, että oppisopimusopiskelijan oikeuden työhön esitetään syrjäyttävän myös tuotannollisella ja taloudellisella perusteella irtisanotun työntekijän takaisinottovelvoitteen piiriin kuuluvan oikeuden päästä takaisin työhönsä. Tämä voi mahdollistaa väärinkäytökset, joissa yritys pyrkii saavuttamaan epäreilua kilpailuetua irtisanomalla vakituista työvoimaansa tuotannollisiin ja taloudellisiin syihin vedoten ja ottamalla tilalle samoihin tehtäviin oppisopimuskoulutettavia. Asiantuntijalausunnoissa on tuotu esiin, että työsopimuslain 7 luvun 3 §:n mukaan taloudellista ja tuotannollista perustetta irtisanomiseen ei ainakaan ole silloin, kun työnantaja on joko ennen irtisanomista tai sen jälkeen ottanut uuden työntekijän samankaltaisiin tehtäviin.

Arvoisa puhemies! Oppisopimuksen käytön laajentaminen on tärkeä tavoite. Perussuomalaisen mielestä samalla tulee kuitenkin huolehtia siitä, ettei oppisopimuskoulutettavia käytetä yrityksen vakituiseen työvoiman korvaamiseen. Tästä syystä takaisinottovelvollisuudesta ei tulisi poiketa. Nyt hallituksen esitys antaa työnantajalle mahdollisuuden palkata uutta väkeä töihin oppisopimuskoulutuksella, vaikka yritys olisi vasta irtisanonut henkilöstöään tuotannollisista ja taloudellisista syistä. Käytännössä hallituksen esitys antaa työnantajalle mahdollisuuden irtisanoa vaikeasti uudelleen työllistyvän ikääntyneen henkilöstönsä tuotannollisista ja taloudellisista syistä ja korvata heidät minimipalkkaisilla oppisopimuskoulutettavilla.

Yritys voi saada oppisopimuskoulutettavista myös palkkatukea ja koulutuskorvausta, jolloin heidän palkkakustannuksensa muodostuvat huomattavasti pienemmiksi kuin yrityksen irtisanotun henkilöstön. On vaarana, että oppisopimuskoulutettavia käytetään yrityksen vakituiseen, varsinkin ikääntyneen, työvoiman korvaamiseen tulevaisuudessa. Tästä syystä takaisinottovelvollisuudesta ei tulisi poiketa. Tästä johtuen tulemme tekemään vastalauseen 2 mukaiset esitykset.

17.08 Maria Tolppanen sd: Arvoisa puhemies! Ihan ensimmäiseksi sanoisin, että koulutus kannattaa aina — nuorelle, keski-ikäiselle, varttuneelle, vanhemmalle ja aika vanhallekin. Kaikki oppivat, se on se lähtökohta. Jos täällä kaikki työnantajat toimisivat siten kuin esimerkiksi edustaja Suutari äsken puhui, meidän ei tarvitsisi olla huolissamme. Silloin tämä asia toimisi. Silloin siellä voitaisiin kouluttaa jopa sitä vanhenevaa työntekijää, jonka tietotaito on kenties vanhentunut. Tai kun tulee uusi kone ja pitää kouluttaa ihminen käyttämään sitä, niin se koulutus todennäköisesti löytyisi, vaikkapa sitten oppisopimuksella.

Tämä ei ole suinkaan se asia, mistä olemme huolissamme. Me olemme huolissamme siitä, että tässä salissa puhuttiin aikaisemmin — valitettavasti kyllä nimenomaisesti kokoomuksen puolelta, mistä edustaja Suutari on, mutta hän ei ehkä sanonut juuri näitä sanoja — että jos vanhempi työntekijä pelkää, että hänet irtisanotaan sen takia, että sinne tulee uusi työntekijä, jos hän pelkää oman työpaikkansa puolesta, niin on syytäkin pelätä. Tässä kohdassa nousevat karvat pystyyn. Ensinnäkin sen verran olisi syytä tuntea lakia, että meillä ei irtisanota noin vain yhtään ketään yhtään mistään. Meillä on olemassa tasan yksi tapa irtisanoa työntekijä, ja se on tuotannollinen ja taloudellinen syy. Se on ainoa tapa irtisanoa työntekijä, ja silloin siinä on oltava todellakin tuotanto tai talous kysymyksessä. Toinen mahdollisuus on työsuhteen purku, mutta se ei ole irtisanominen. Siinä puretaan työsuhde, ja se saatetaan panna poikki välittömästi. Ja se tulee silloin, jos ei tee työtä, käyttäytyy todella aggressiivisesti työnantajaa kohtaan, varastaa työnantajalta, vie tietoa väärään paikkaan tai muuta vastaavaa. Nämä systeemit nyt toimivat.

Pöytäkirja PTK 29/2018 vp

Sinänsä oppisopimuskoulutus on erittäin kannatettavaa tässä maassa — ja siitä eteenpäin menevä kisällikoulutus ja edelleen mestarikoulutus. Mutta niin ei saa tapahtua, että silloin jos koulutetaan kisälliä, mestari pannaan ulos, vaan mestari on mukana kouluttamassa, koska hänellä on se hiljainen tieto. Hän tietää, mitä siinä yrityksessä on tapahtunut vuosikymmenten aikana. Totta kai johtajakin tietää, se on selvä asia, mutta käytännön tieto on kuitenkin sillä vanhenevalla työntekijällä.

On pelko siitä, että jos tulee oppisopimuskoulutettavia sen jälkeen, kun on ollut yt-neuvottelut — eli on kerrottu työntekijöille, että meillä on tuotannollisia ja taloudellisia ongelmia ja nyt on lomautus, ja siihen päälle otetaan oppisopimusihmisiä tekemään tätä työtä — niin vanheneva väki ei enää pääse takaisin töihin. Vilpittömästi olen huolissani tästä, en sen takia, ettenkö osaisi tehdä työtä, jota olen ennen tänne tuloani tehnyt, tai tätä työtä, vaan sen takia, että tässä maassa valitettavasti on olemassa vielä myöskin ikärasismia, myöskin siksi, että tarvitsee maksaa pikkusen parempaa palkkaa kuin sille koulutettavalle.

Mutta se on selvä asia, että tänä päivänä työnantajat tarvitsevat koulutettua väkeä. Ja minä toivoisin todella, että nyt pystyisitte tekemään yhteistyötä erilaisten välitysfirmojen kanssa ja työvoimatoimistojen kanssa ja rohkenisitte ottaa edes kokeiluun niitä ihmisiä, jotka ovat olleet vuoden työttömänä, kenties kaksi vuotta työttömänä, joilla on olemassa joku ammatti ja ammattitaito, mutta kukaan ei anna mahdollisuutta edes siihen 18 tuntiin. Eivät heistä kaikki lähde tekemään, mutta siellä on niitä metallimiehiä, jotka lähtevät tekemään, siellä on niitä rakennusmiehiä, jotka lähtevät tekemään, kun saavat sen mahdollisuuden. Kun joku sanoo, että ”se, että sinulla ei ole kengännauhoja kengissä, ei tarkoita sitä, ettei osaisi käsilläsi tehdä jotakin — tule näyttämään, mitä osaat”, sillä voitaisiin päästä aika pitkälle myöskin hallituksen ajamassa aktiivimallissa.

17.13 Arto Satonen kok: Arvoisa puhemies! Edustaja Suutari käytti täällä jo erinomaisen puheenvuoron, jossa korosti ensinnäkin muun muassa sitä, että ammatillaisen sijalle aika harva ottaa harjoittelijaa, ja toisena kohtana, että ei tämä oppisopimuskoulutukseen mikään kovin edullinen ratkaisu yritykselle ole, koska siinä on myös tämä ohjaajan korvaus ja käytännössä menee myöskin aikaa siellä joltakin toiselta, kun sitä oppisopimuskoulutusta tehdään.

Pyysin tämän puheenvuoron kuitenkin sen takia, että olen täällä aika pitkään saanut tätä asiaa jo seurata, yli kymmenen vuotta, ja silloin kun lama oli syvimmillään, tämä oli todella iso ongelma. Esimerkiksi rakennusalalla oli käytännössä mahdoton saada harjoittelu-paikkoja tai oppisopimuspaikkoja tai mitään, koska käytännössä lähes jokaisessa yrityksessä, ainakin jossakin sen yrityksen osassa, oli yt-neuvottelut meneillään. Me tiedämme, että esimerkiksi rakennusala on juuri sellainen, että se yhtenä päivänä nousee valtavasti ja toisena menee alas voimakkaasti, mutta sen sijaan koulutus on sellainen ala, että nuoret ja ammatinvaihtajat tarvitsevat jatkuvasti koulutusta ja sen koulutuksen pitää mennä paljon tasaisemmin, jolloin on hyvin järkevää, että ei ole tämmöistä kategorista kieltoa, että ei voida sellaisissa yrityksissä oppisopimuskoulutusta käyttää, joissa ovat yt-neuvottelut olleet. Olen kyllä aivan varma siitä, sen verran tunnen esimerkiksi ammatillisen koulutuksen järjestäjiä, että ne kyllä pyrkivät ensisijaisesti hakemaan oppisopimuskoulutuksia sellaisiin yrityksiin, joissa on vahva kasvunäkymä ja joissa on todennäköistä, että se oppisopimuskoulutuksen saanut henkilö saa myös työpaikan siitä yrityksestä jälkeensä. Tämä on varmasti tavoitteena, mutta koska tilanteet muuttuvat, niin tällainen pieni jousto, joka tässä nyt sallitaan, on hyvin järkevä.

17.15 Heli Järvinen vihr: Arvoisa rouva puhemies! Tämä nyt käsiteltävänä oleva lainsäädäntö tarkoittaa sitä, että oppisopimuskoulutetut syrjäyttävät sekä tuotannollisista ja taloudellisista syistä irtisanotut että sitten toiveistaan huolimatta pienemmällä tuntimäärällä tekevät osa-aikaiset.

Olen hyvin vahvasti samaa mieltä kuin on oltu niissä maltillisissa puheenvuoroissa, mitä täällä on käytetty siitä, että varmasti suurin osa yrityksistä toimii moitteetta, kunniallisesti, haluaa tukea entisiä työntekijöitään. Mutta erityinen huolenaihe itselläni on sellaiset esimerkiksi kokoonpanotyössä olevat pitkäaikaiset ammattilaiset, joilla on jo kaikki mahdolliset ikälisät, joilla myös on jo kaikki ammatin mukanaan tuomat reumat, iskiakset ja muut oireet eli jotka ovat työnantajille kohtuullisen suuri kuluerä suhteessa tuottoon. Heidän työpanoksensa on kohtuullisen helppo korvata kouluttamattomilla nuorilla kokeilaillo, jotka oppivat nopeasti ja nohevasti uusia tehtäviä. Tämänkaltaisen ammattiryhmän puolesta olen huolissani. Oikeastaan huoltani kasvatti se, kun valiokunnassa kuulumme Suomen oppisopimuskoulutuksen järjestäjien edustajan puheenvuoron. Hän kommentoi puheenvuorossaan sitä niin, että ”tämänkaltaisen oppisopimusjärjestelmä on itse asiassa yksi nopeimmista tavoista lisätä suomalaisten koulutusta, kun saamme pistää firmoista ulos valmiiksi koulutettuja ihmisiä, ottaa tilalle kouluttamattomia ja kouluttaa heitä oppisopimuksen avulla”. Olin tästä puheenvuorosta kohtuullisen häkeltynyt ja kysyin sitä vielä uudelleen. Hän toisti tämän sanomansa. Tämä puheenvuoro vakuutti minut siitä, että meillä täytyy löytyä sellaisia ammattiryhmiä, joiden työpanos aidosti on korvattavissa halvemmalla, nuoremmalla työvoimalla, niin paljon kuin kaikki me tässä salissa muuten haluammekin oppisopimusta edistää.

Mutta oikeastaan se syy, miksi pyysin tämän puheenvuoron, on se, että toivoisin hallitukselta tässä tilanteessa ja etenkin tästä eteenpäin poikkihallinnollista ja analyysoivaa otetta, kun muutoksia ja uudistuksia tehdään, etenkin työttömyyteen, työllistämiseen liittyen. Tilanne on nyt nimittäin se, että tällä hallituskaudella on tehty jo valtavan paljon esimerkiksi työttömyysturvan heikennyksiä. Turvaa on heikennetty sekä tasoltaan että pituudeltaan, takaisinottovelvollisuutta on leikattu yli puolella. Samaan aikaan on otettu käyttöön rekrytointikokeilua, on toteutettu ammatillisen koulutuksen reformi, otettu käyttöön työttömien aktiivimalli ja niin edelleen, ilman että on pohdittu millään tavalla, miten nämä kaikki lait ja lainsäädäntö vaikuttavat toisiinsa ja mikä tulee olemaan se lopputulema.

Tämä keskustelu on mielestäni tässä kohtaa erityisen tarpeen, kun meille on tulossa käsittelyyn vielä työaikalaki, meille on tulossa käsittelyyn mahdollisesti aktiivimalli kakkonen ja niin edelleen. Toivoisin, että nyt valiokunta ja koko eduskunta ottaisivat vahvan analyyttisen otteen siihen, mitä nämä muutokset yhdessä tarkoittavat meidän työttömillemme, meidän työllistyvillämme, meidän koululaisillemme ja meidän tulevaisuudellemme. Uskon, että siitä olisi lopputuloksen kannalta suuri etu.

Näistä peloista johtuen kannatan lämpimästi edustaja Mäkisalo-Ropposen tekemää ja esittelemää vastalauseetta.

17.19 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa puhemies! Oppisopimusten käytön mahdollisuuksia etenkin nuorten työllistämiseksi tulee edistää, mutta tässä hallituksen esityksessä tämä keino on hyvin kyseenalainen. Jos miettii, että yritys voi jatkossa ottaa oppisopimusopiskelijan, vaikka yritys on juuri irtisanonut työntekijöitä tuotannollisilla ja taloudellisilla perusteilla, niin minun mielestäni tämä antaa erittäin väärin signaalin tämän hetken koulutus- ja työmarkkinoille. Ensinnäkin, jos yrityksellä on tuotannolliset ja taloudelliset syyt tämän ir-

Pöytäkirja PTK 29/2018 vp

tisanomisen perusteena, niin miten tällä yrityksellä on resursseja kouluttaa näitä työntekijöitä jatkossa? Totta on, mikä täälläkin on tullut esille, että hyvät työnantajat eivät tietenkään varmasti toimi näin, mutta lailla ja meidän lainsäätäjinä pitää ehkäistä varsinkin nämä väärinkäytökset, ja tämä laki antaa mahdollisuuden väärinkäytöksille. Sen takia meidän ei pitäisi hyväksyä tätä tältä osin.

Meistä jokainen tietää, ainakin itse tiedän, liian monia jo vähän vanhempia työntekijöitä — mitä edustaja Järvinenkin toi esille — jotka ovat esimerkiksi olleet tehtaassa töissä, jotka on irtisanottu ja korvattu edullisemmilla työntekijöillä. Minun mielestäni tätä ei pitäisi entisestään helpottaa, että näitä työntekijöitä voisi korvata tällä oppisopimuskoulutusjärjestelmällä. Tämä hallituksen esitys helpottaa sitä ja antaa aivan väärän signaalin tällä hetkellä siitä, mihin suuntaan pitäisi mennä. Täytyy muistaa, että — kuten edellisessäkin puheenvuorossa tuotiin esille — hallitus on monella tavalla jo heikentänyt etenkin työttömyysturvaa ja tätä takaisinottovelvollisuutta on heikennetty jo yli puolella.

Oppisopimuskoulutusta pitää edistää, mutta se ei saa loukata työntekijöiden oikeuksia, ja sen takia kannatan tätä edustaja Merja Mäkisalo-Ropposen esitystä.

17.22 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Vastalauseemme keskeinen viesti on siis se, että emme voi hyväksyä takaisinottovelvollisuuteen kohdistuvia työsuhteturvan heikennyksiä, vaikka oppisopimuksen tukeminen on tärkeä ja kannatettava asia. Mutta asiaa olisi voinut edistää paremmilla tavoilla ja erityisesti paremmalla lainsäädännöllä. Lisäksi me ehdotamme pykälämuutoksia, joilla varmistetaan osa-aikatyötä tekevien oikeusturva lisäämällä työntekijöiden tiedonsaantioikeutta ja myös työpaikoilla tapahtuvaa neuvotteluvelvoitetta. Korostamme, että työpaikalla voidaan toki sopia oppisopimusopiskelijan ottamisesta, vaikka siellä on lyhennettyä työaika tekeviä, kunhan varmistetaan, etteivät osatyötä tekevät halua tai voi lisätyötä tehdä. Jos joku tekee vapaaehtoisesti osa-aikatyötä, niin eihän silloin asiassa ole mitään ongelmia. Pykälämuutoksissa ehdotetaan, että työnantajalla ja henkilöstöryhmän edustajalla on mahdollisuus tehdä neuvottelualoite asiassa. Minäkin olen edustaja Suutarin kanssa aivan samaa mieltä siitä, että suurin osa yrityksistä toimii aivan oikein — mutta valitettavasti tiedän itsekin, etteivät kaikki työnantajat toimi näin, ja lainsäädännön tehtävänä on suojella heikoimmassa asemassa olevaa.

Lopuksi, arvoisa puhemies: Tästä lakiesityksestä voi lausua saman kritiikin kuin monesta muustakin hallituksen esityksestä. Lakiesityksen vaikutusarvioinnit ovat valitettavan puutteellisia, eikä eri lakien yhteisvaikutuksia ole arvioitu riittävästi.

17.24 Eero Suutari kok: Arvoisa puhemies! Mestari—kisälli-asiasta oli täällä puhetta, ja se on tietysti hyvä keino tehdä tulevaisuutta työpaikalle. Tilastollisesti jos katsotaan, niin tällä hetkellä vanhempien, yli 50-vuotiaitten ja yli 60-vuotiaittenkin, työntekijöitten työ on jatkuvasti ollut kasvussa elikkä työllisyysaste on siellä suuremmassa kasvussa kuin missään muussa ikäluokassa. Elikkä nyt työ muuttuu semmoiseksi, että siellä ei ole sellaista yksinkertaista vaihetta, mikä ikään kuin aiheuttaa rasitusvammoja niin paljon, että se sitten kuluttaa loppuun sen työntekijän, vaan siellä mennään eteenpäin siinä työssä: näitä yksinkertaisia töitä tullaan tekemään tietysti koneellisesti, robotilla ja kaikilla muilla, nyt ja tulevaisuudessa yhä enemmän. Sen takia ei enää päde tällainen asenne, että me ajatteleamme, että siellä työntekijä kuluu loppuun ja se tulee kalliimmaksi, vaan hän saa koko ajan lisää sitä osaamista siinä työnteon ohessa, ja on hullua ajatella, että työnantaja korvaisi sen jol-

Pöytäkirja PTK 29/2018 vp

lakin uudella harjoittelijalla. Minä haluan korostaa tätä, että me olemme nyt semmoisessa tilanteessa, jossa työ lisääntyy sellaisessa paikassa, että me emme vielä tiedä sitä. Meillä on pula mestareista, niistä, jotka ovat tehneet sitä työtä, ihan kaiken siellä — tietävät, miten se pitää tehdä ja miten se tulos pitää tehdä, ja kun se työ muuttuu uuteen asentoon, niin ne ovat niitä mestareita, jotka tulevaisuudessa opettavat.

Tähän mennessä se, mitä tämä hallitus on tehnyt työlainsäädännön hyväksi, ja edellisetkin hallitukset, on aina ollut tarpeellista. Minun mielestäni vielä ei ole olemassa sellaista lakiesitystä, en ole nähnyt sellaista, mikä ei johonkin tarpeeseen olisi tehty, ja sen takia tämä hengästämispuhe täällä on minusta aivan turhaa. Jos me emme osaa uudistua maapallon muuttumisen myötä, niin meidän pitää sitten ruveta museoimaan tätä Suomea.

17.26 Maria Tolppanen sd: Arvoisa puhemies! Kaikkinensa tietenkin on niin, että silloin kun koulutetaan ihmisiä työpaikoilla, se on todella hyvä asia, ja tosiaan hyvä kuulla se, että myöskin näitä vanhoja mestareita siellä tarvitaan. Vielä parempi on se, jos päästään siihen sopimukseen, että ihminen, joka on tuotannollisista ja taloudellisista syistä lomautettu, ei menetä työpaikkaansa sen takia, että työpaikalla koulutetaan uusia työntekijöitä. Sehän on kaikkein parasta, että työpaikka saa koko ajan uutta väkeä, uutta verta, joka osaa ne uudet nipplet ja näppelit, ja kun työpaikka huolehtii entisistä työntekijöistään, jotka ovat tehneet 20—30 vuotta, jopa 40 vuotta, työpaikalle töitä, niin kaikkihan on ok, kaikki ovat tyytyväisiä. Valitettavasti vain kaikki työnantajat eivät tee sitä, ja sen takia me nyt yritämme saada tähän pykälään mukaan sen, että jokainen työnantaja olisi mukana tässä ja kantaisi sen oman kortensa kekoon ja muistaisi sen, mikä myös työntekijöiden on muistettava, että työntekijä on työpaikan tärkein voimavara. Ellei ole työnantajia, ei ole työntekijöitä, eli periaatteessa ihan täysin samassa veneessä ollaan, ja silloin on syytä soutaa samaan suuntaan eikä niin, että toinen soutaa ja toinen huopaa. Silloin jos työntekijä on tyytyväinen, silloin kun työnantaja on tyytyväinen, yritys menestyy, se on tie myöskin Suomen kasvuun.

17.27 Heli Järvinen vihr: Arvoisa rouva puhemies! Koska nyt käsiteltävänä oleva laki on ehdottomasti myöskin tasa-arvokysymys ja koska se on noussut tässä keskustelussa aika pieneen osaan, haluan käyttää vielä tämänkin puheenvuoron, sillä aika monet kuultavat, muun muassa SAK, STTK, PAM, Akava, puhumattakaan tietysti tasa-arvovaltuutetusta, ovat yhteisesti olleet huolissaan sukupuolten välisestä tasa-arvosta. Kannattaa muistaa, että osa-aikatyötä tekeviä on yhteensä reilu 320 000 ja heistä kaksi kolmesta on naisia, ja uudet tilastot kertovat, että osa-aikatyötä tekevien naisten määrä on lisäksi kasvanut selkeästi, eli huolestamme siitä, että näitä osa-aikaisia kohdeltaisiin kaltoin, on sinänsä aito ja aiheellinen. Tasa-arvovaltuutettu omassa kommentissaan otti esiin huolensa nimenomaan sukupuolten välisestä tasa-arvosta ja siitä, että hän pelkää, että yhä useampi työntekijä ei tule jatkossa työllään toimeen ja että erityisesti naistyöntekijöiden köyhyys on lisääntymässä, ja tämä on huoli, joka meidän pitää ottaa vakavasti.

17.29 Rami Lehto ps: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Suutari tuossa puhui pariinkin otteeseen, että yritys ei irtisano osaavaa työväkeä. Omassa elämässä olen kokenut toisin, nähnyt, kuinka siten tapahtuu. Yritykseen kun tulee ulkomainen sijoitusyhtiö omistajaksi, siellä useasti katsotaan, että nyt täytyy tuotannollisista ja taloudellisista syistä alkaa sanee-raamaan, kuluja leikataan, ja siellä on ihan järjestelmällisesti vanhemmasta päästä laitettu

Pöytäkirja PTK 29/2018 vp

porukkaa pois ja heitä on korvattu sitten nuoremmilla työntekijöillä, joiden tilalle taas on otettu sitten, kun on takaisinottovelvoite poistunut, ihan uusia nuoria työntekijöitä paljon halvemmalla. Ja ihan selvästi on sanottu ja sieltä on tullut viestiä, että kaikki kalleimmat työntekijät laitetaan pois. Näin on ihan oikeassa elämässä tapahtunut. Nyt jos takaisinottovelvollisuus poistetaan, niin sittenhän voi vielä nopeammin tapahtua tämä uusien työntekijöitten rekrytointi.

Sitten täällä edustaja Satonen — hän jo lähti pois — puhui, että nämä koulutuksen järjestäjät, oppilaitokset ja nämä, katsovat kyllä, minkälaisiin yrityksiin näitä sijoitetaan. Mutta eräskin tuttu kun kyseli oppilaitoksista, minkälaiset mahdollisuudet olisi päästä oppisopimukseen, niin siellä todettiin ensimmäisenä, että hanki nyt ekana se työpaikka, mihinkä menet oppisopimukseen, ja tule sitten uudestaan keskustelemaan. Elikkä heille oli vain tärkeää, että saisit sen jonkun työpaikan, mihinkä mennä, ja he järjestävät sitten sen koulutuksen. Tälle henkilölle jäi sellainen fiilis, että ihan sama, mikä se yritys on, kunhan jonkun löydät.

17.30 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Olen edustaja Suutarin kanssa yhtä mieltä siitä, että kun maailma muuttuu, on myös lainsäädännön muututtava, muutenhan meitä ei täällä tarvittaisi lainkaan. Mutta ei ole niin — vaikka ehkä meidän ajan yksi sairaus on se, että näin ajatellaan — että muutos itsessään on aina hyvin ja oikein ja parempaan. Näinhän ei ole, vaan muutos on hyvä silloin, kun se jotenkin parantaa asioita kokonaistarkastelussa suhteessa vallitsevaan olotilaan. Ehkä toinen erityispiirre, minkä hyvälle muutokselle voisi asettaa, on se, että se vie asioita jotenkin eteenpäin. Nyt valitettavasti tältä hallitukselta on tullut useampikin esitys, osin myös tämä nyt käsillä oleva esitys, joka pikemminkin vie kehitystä taaksepäin eikä suinkaan siihen suuntaan, mihin meidän pitäisi olla matkalla.

Toinen asia: Maailmaa ei voi muuttaa eikä hyvää lainsäädäntöä tehdä jotain virtuaali-maailmaa varten, joka ei ole oikeasti olemassa, vaan meidän pitää lähteä siitä, että me paikkaamme sitä yhteiskuntaa, missä me elämme. Silloin on myös rehellisesti tunnustettava se, että meillä on paljon yrityksiä, joissa asioita ei hoideta niin hyvin kuin miltä kiiltokuvista käsin näyttää. Itse tutkin kolme vuotta rakennusalaan ennen tähän taloon tulemistani, enkä muista tavanneeni niiden satojen rakentajien joukossa yhtään yli nelikymppistä, joka ei olisi ehtinyt olla sellaisessa työpaikassa, jossa jollakin lailla asiat ovat vinksallaan. Meillä on aika iso määrä tutkimustietoa siitä, ja just uutisoitiin, että ravintola-alalta löytyy viitisensataa yritystä, joissa on jonkinlaisia sotkua yleensä suhteessa työehtoihin, niin että kyllä silloin, kun niitä lakeja säädetään ja päätöksiä tehdään, myös tämä puoli pitää muistaa ja huomioida — siitä huolimatta, että on paljon myös niitä aivan erinomaisesti asiansa hoitavia yrityksiä.

17.32 Eero Suutari kok: Arvoisa puhemies! Kyllä minä edustan sitä kantaa, että aina on olemassa väärintekijöitä. Mutta jos on olemassa väärintekijöitä vain pieni osa siitä, mitä on kokonaisuudessa, niin lainsäädännön tehtävä ei ole tehdä niin tarkkaa lainsäädäntöä, että se estää suurimpien ja hyvien, edistyshaluisten työpaikkojen kasvun ja työn tulevaisuudessa.

Minä jollakin tavalla ehkä olen naiivi tässä asiassa, mutta on kuitenkin 37 vuoden kokemus yrittämisestä ja palkkaamisesta. En ole kyllä sanonut irti ketään, mutta on lähtenyt porukkaa pois, ja he ovat edenneet työpaikalta toiselle aina, kun he ovat ammatillista koulutusta saaneet, ja myös oppisopimuskoulutusta on meillä, ja esimerkiksi myös ylempiä am-

Pöytäkirja PTK 29/2018 vp

mattikorkeakoulututkintoja meillä on rahoitettu, ja porukkaa on lähtenyt pois, ja se on hyväksytty tietysti.

Yrityksen arvojen mukaista — sille, joka haluaa selvittää tulevaisuudesta — on pitää huoli siitä työpaikasta ja siitä työvoimasta. Tulevaisuus tulee näyttämään sen, että me tarvitsemme sellaista lainsäädäntöä, että yritykset toimivat paremmin oman henkilöstön kanssa ja tulevat toimeen sen kanssa, suunnittelevat tulevaisuutta, näkevät, mikä maasto siinä on edessä ja miten se pitää ylittää. Siihen minä uskon.

Tosi on, että meillä on paljon yksinyrittäjiä ihan sen takia, että työläinsäädäntö estää ja myös on paljon muita tällaisia kynnyksiä, että ei kannata palkata uutta työvoimaa, vaikka ehkä tarve olisi kasvaa — mutta se on toinen tarina.

Minä olen sitä mieltä, että nyt on meillä tärkeää, että me saamme joustavat työhöntulomahdollisuudet ja sitten joustavat muutosmahdollisuudet siellä työpaikan sisällä. OP-ryhmä on loistava esimerkki siinä, miten se haluaa muuttua täysin pankkiryhmästä, vakuutusryhmästä sellaiseksi ryhmäksi, joka ei tee yhtään näitä asioita 20 vuoden päästä, mutta henkilöstö sisällä on koko ajan sama, tai se lisääntyy, mutta ei sanota irti sitä porukkaa [Puhemies koputtaa] siellä.

17.35 Mari-Leena Talvitie kok: Arvoisa puhemies! Näen, että tälle lainsäädännölle on tarvetta. Meidän talous kasvaa, ja oppisopimuskoulutukselle on lisääntynyt tarve ollut erityisesti tämän viimeisen puolen vuoden aikana. Koulutusopimus on tullut lisäksi, mutta myöskin tilanteessa, jossa työnantajalla on osa-aikaista työvoimaa tai takaisinottovelvoite päällä, voidaan henkilön kanssa tehdä oppisopimukseen johtava sopimus. Se on kuitenkin sellainen väylä, jos ajatellaan sitä työnantajankin näkökulmaa, että pystyy joustavoimaan sitä työn tarvetta. Ja nähdään se, että tulevaisuudessa yhä useampi joutuu kouluttautumaan kahteen, kolmeen, neljäänkin ammattiin — ei voi olla enää niin, että se ammatti, mihinkä on aikanaan kouluttautunut, on se, jossa sitten tekee pitkän työuran, niin kuin on ollut 20—30 vuotta sitten eri lailla.

Valiokunta on ottanut tässä huomioon nämä tasa-arvoasiat, myöskin lisätyön tarjoamisvelvollisuuden ja monet muut epäkohdat, ja näistä lausunnoista käy ilmi, että niiden kanssa on tasapainoiltu mutta on kuitenkin nähty tärkeäksi, että vaikka on pieniä epäkohtia ja varmasti löytyy myöskin niitä työnantajia, jotka saattavat käyttää lainsäädäntöä väärin, ehkä käyttävät sitä väärin nytkin, niin kuten edustaja Suutari sanoo, on myöskin paljon vastuullisia työnantajia ja se suuri massa on sitä, joka tekee asioita oikein, vastuullisesti ja kestävästi, ja lainsäädännön lähtökodan on kuitenkin oltava se, että toimijoihin luotetaan. Ja toisaalta sitten meillä on myöskin viranomaispuolelta vastuut: on aluehallintovirasto ja siltä puolelta tarkastukset. Ja monta kertaa on nähty, että tarkastukset myöskin toimivat ja tuovat niitä epäkohtia esiin.

17.37 Ville Skinnari sd: Arvoisa puhemies! Työelämä muuttuu, se on tosiasia. Arvostan erittäin paljon edustaja Suutarin osaamista ja kokemusta yrittäjänä Kainuussa ja ympäri Suomea. Mutta kuten edustaja Talvitie hyvin tietää, esimerkiksi Oulussa työn vaatimustaso on muuttunut siitä, mitä se oli 90-luvulla, kun esimerkiksi Oulussa Nokian ihme syntyi, — tänä päivänä se Nokian ihme vaatii jotain ihan muuta.

Oikeastaan syy siihen, miksi pyysin puheenvuoron, on, että minä olen huolissani siitä, että me emme vieläkään oikeasti puhu ehkä siitä, mistä oikeasti on kysymys, kun ajatellaan vaikka nuoren ihmisen työllistymistä. Ilman todellista koulutusta on tänä päivänä hy-

Pöytäkirja PTK 29/2018 vp

vin vaikea edetä yhtään mihinkään, edes työharjoitteluun, ja oppisopimukseen ei tänä päivänä ole niin helppo tie. Mistä sitten johtuu, kuten edustaja Suutari totesi, että Suomessa tällainen mestari—kisälli-malli on kieltämättä mennyt huonompaan suuntaan siitä, mitä se on ollut, se on hyvä kysymys.

Mutta kaiken kaikkiaan toivoisin hallitukselta sitä, että tunnistettaisiin aidosti se osaamisen tarve, mikä meillä tänä päivänä on. Se on aivan jotain muuta kuin mitä se oli 90-luvulla, mitä se oli viime vuosikymmenellä. Maailma muuttuu huimaa vauhtia. Me edelleenkin puhumme vanhoilla nimillä vanhoista asioista, mutta kun silmät avaa ja katsoo täältä Helsingistä maailmalle, vaatimustaso on ihan toinen.

Toinen kysymykseni liittyy johtamiseen, esimiestaitoihin, toki samalla myös julkiseen sektoriin mutta myös yksityiseen sektoriin ja siihen, voisiko hallitus aidosti myös tunnustaa ja tunnustaa sen tosiasian, että meillä on erikokoisia yrityksiä. Se, mitä yhden hengen yritys tarvitsee, on jotain ihan muuta kuin 10 hengen tai 20 hengen yrityksen tarpeet, puhumattakaan sitten isommasta pk-yrityksestä tai pörssiyhtiöstä. Me edelleen puhumme yrityksistä niin kuin ne olisivat samankokoisia, ja meillä lainsäädäntö valitettavasti ei vielä tunnistakaan sitä eroa, mikä yritysten koossa on olemassa.

17.39 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Edustaja Talvitie, ei kukaan tässä salissa varmaankaan ole kiistänyt sitä, että oppisopimuksia tarvitaan ja kouluttautumista tarvitaan entistä enemmän. Se keskeinen kiista, mitä tässä salissa tänään on tästä asiasta käyty, liittyy siihen, kuuluuko oppisopimus ulottaa myös takaisinottovelvollisuuden alaisiin yrityksiin — minun mielestäni ei kuulu, koska ne ovat yrityksiä, joiden pitää ensin hoitaa asiansa kuntoon — ja kuuluuko oppisopimuksen käynnistämisestä, oppisopimuksen solmimisesta keskustella myös työntekijöiden edustajien kanssa siellä yrityksessä — minun mielestäni kuuluu, koska nämä työntekijät pitkälti vastaavat sen oppisopimuksen toteuttamisesta.

Eivät nämä ole minun mielestäni kauhean isoja erimielisyyksiä, mutta ne ovat perustavanlaatuisia siinä mielessä, että se opposition näkökanta lähtee siitä huomiosta, että koko työsopimuslain, josta nyt puhutaan, keskeinen funktio on työntekijän suojeleminen. Vaikka minä olen yhtä mieltä siitä, että lainsäädäntöä noin yleensä ei pidä pienen väärinkäyttäjien ryhmän näkökulmasta säätää, ja esimerkiksi työttömyysturvalainsäädännössä toivoisin tämän muistettavan siellä oikeallakin laidalla, niin tässä nimenomaisessa tapauksessa ensinnäkään meillä ei ole mitään tietoa, että kysymys on ehdottomasti kovin pienestä ryhmästä. Sellaista tutkimustietoa ainakaan minä en ole nähnyt. Viimeksi kaksi päivää sitten Yle julkaisi, että ravintoloissa pääkaupunkiseudulla yli 10 prosentissa tarkastuksista oli maksettu liian pientä palkkaa ja kaikki muut säädöt ja epäselvyydet siihen päälle, siis minimin alitettavaa palkkaa yli 10 prosentissa tarkastetuista ravintola-alan yrityksistä. Tässä tilanteessa työntekijöiden suojele-ullottuvuus korostuu ja se tulee pitää mielessä, ja kyllä minä toivoisin, että se pidettäisiin mielessä siellä oikeallakin, koska hyvä lainsäädäntö sitä edellyttää.

17.41 Eero Suutari kok: Puhemies! Anna Kontulalta heti kysyisin nyt vastakysymyksen siitä, kun sanotte, että yrityksellä ei ole oikeuksia, ennen kuin laittaa asiat kuntoon, saada samoja oikeuksia kuin muilla yrityksillä. Joo, kyllä se voisi olla sillä tavalla ihan hyvää lainsäädäntöä, ehkä. Mutta entä sitten, jos koko ala on huonoissa kantimissa ja paikkakunnalla yritys, joka on sillä alalla, on huonoissa kantimissa ja sillä alalla paikkakunnalla nuoret haluavat saada koulutusta, oppisopimuskoulutusta esimerkiksi? Miksi sillä on huonommat mahdollisuudet saada sitä koulutusta kuin kaikilla muilla aloilla, jos ajatellaan sitä niin

Pöytäkirja PTK 29/2018 vp

kuin ihan tasapuolisesti? Minun mielestäni nuoret haluavat itse tietylle alalle, näkevät sen, missä he haluavat kehittyä tulevaisuudessa.

Minä näen tämän tulevaisuuden sillä tavalla joka alalla, että osaamisen tarve on justiinsa se tärkein, kuten täällä esimerkiksi Skinnari korosti sitä asiaa. Meidän pitää sitten koulutuksessa, kaikissa koulutuksissa, tämmöistä osaamisen modulaarisuutta kehittää sillä tavalla sen tarpeen mukaan, ainakin silloin muuntokoulutuksessa — jos ei ammatillisessa peruskoulutuksessa niinkään, niin muuntokoulutuksessa vähintään. Silloin pitäisi muuttua tämän oppisopimuksen lisäksi tietysti ammattikoulutus, ammattikorkeakoulutus, ylempi ammattikorkeakoulutus, yliopisto, avoin yliopisto ja niin poispäin. Mutta tämä oppisopimuskoulutus on lähtökohta.

17.43 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Edustaja Suutari, pidän erittäin kunnioitetavana ja tärkeänä näkökulmana tasa-arvonäkökulmaa, että myös niillä henkilöillä, joidenka unelma-ammattiala sattuu olemaan sellainen ala, jolla paljon on irtisanomisia, olisi mahdollisuus kouluttautua sille alalle. Mutta jos kysymys on alasta, jolla kovin paljon irtisanomisia on, niin se todennäköisesti indikoi sitä, että sillä alalla ei ole kovin hyvä työtilanne, ja voi kysyä, onko juuri sillä hetkellä tarpeen kouluttautua juuri sille alalle. Tai jos me lähdemme siitä, että kaikille aloille pitää kaikkien saada vapaasti kouluttautua missä tahansa, niin miksi rajata tämä vain oppisopimukseen, miksi ei noudattaisi samaa sitten kaikessa muussakin kouluttautumisessa?

Yleisestihän takaisinottovelvollisuus on ajallisesti hyvin lyhyt jakso yrityksen toiminnassa. Jos yritys välttämättä haluaa sen oppisopimusopiskelijan ottaa, niin kyllä sen nyt luulisi voivan muutaman kuukauden odottaa, sen verran, että se tilanne yt-neuvottelujen ja irtisanomisten jälkeen siellä yrityksessä ehtii sillä lailla tasaantua, että se työyhteisö on kypsä mentoroimaan uusia opiskelijoita. Kaikki vähänkin organisaatioteorioihin perehtyneet ihmiset tietävät, että silloin kun yrityksestä irtisanotaan taloudellisista ja tuotannollisista syistä ihmisiä, silloin se ajautuu kriisiin, ja sen kriisin pitää parantua ennen kuin se on kypsä ja tasapainoinen yritys, joka on hyvä pohja opiskelijalle. Tämä on se logiikka siinä takana.

17.45 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Täällä on käyty ihan mielenkiintoista ja laaja-alaista keskustelua, ja tähän loppuun — en tiedä, onko tämä viimeinen puheenvuoro — haluan kuitenkin sanoa vielä neljästä asiasta.

Ensinnäkin, haluan todeta edustaja Suutarille, että minä aivan aidosti uskon, että edustaja Suutari on juuri sellainen hyvä työnantaja, joita toivoisi kaikkien suomalaisten työnantajien olevan. Olen monta kertaa keskusteluissa huomannut sen, että hän toimii juuri niin kuin työnantajan pitääkin toimia.

Sitten toinen asia on se, että olen ollut aikoinani, tosin pitkän aikaa sitten, oppisopimusopiskelijoiden ohjaajana ammatillisessa oppilaitoksessa ja tästä näkökulmasta voin todellakin sanoa, että jos organisaatiossa on jouduttu irtisanomaan tuotannollisista tai taloudellisista syistä työntekijöitä, niin epäilen kyllä, onko siellä silloin riittävästi mahdollisuuksia ohjata sitä oppisopimusopiskelijaa tarpeeksi laadukkaasti, koska — kuten edustaja Kontula sanoi — siellähän on jonkunlainen kriisi silloin päällä. Ja minulla on erityinen huoli silloin siitä opiskelijan saamasta ohjauksesta ja opetuksesta siellä työpaikalla.

Kolmanneksi, edustaja Skinnari käytti minun mielestäni hyvän puheenvuoron siitä, että muutos on tässä ja nyt. Meidän pitäisi siellä työpaikoilla ja joka paikassa yhteiskunnassa

Pöytäkirja PTK 29/2018 vp

lähteä miettimään sitä, miten saadaan tällainen jatkuva kouluttautuminen ja jatkuva osaamisen uudistaminen turvattua. Se on ihan joka paikassa yhteiskunnassa, ja tämä vaatii isoja rakenteellisia muutoksia, että se oppiminen ja opiskelu tulisi osaksi sitä koko työelämää eikä se olisi joku semmoinen irrallinen aika ja paikka, että nyt opiskellaan. Tässä on varmaan paljon työtä tehtävänä.

Sitten vielä edustaja Talvitielle sen verran, että siinä oli ihan hyvä pointsi, että näin pitäisi olla, että siellä avissahan pitäisi löytää ne huonot, niin sanotut huonot, työpaikat, missä on ongelmia. Mutta satun tietämään, että avien resurssit ovat tällä hetkellä aivan mahdollottoman huonot, eli minä saan joka puolelta Suomea niitä terveisiä, että siellä avissa ei ole mahdollisuutta tehdä näitä työpaikkatarkastuksia riittävästi ja sen takia hekin tietävät, että heillä jää löytymättä niitä työpaikkoja, joissa on todella isoja ongelmia.

17.47 Eero Suutari kok: Arvoisa puhemies! Minä tietysti puhun täällä vain esimerkkinä yrittäjästä, kun tunnen sen yrittäjäkentän. Olen ollut sekä alueellisesti että kansallisesti SY:n luottamustoiminnassa niin monesti mukana ja tunnen yrityksiä ympäri Suomea, ja sen kuvan perusteella minä puhun, miten yritykset toimivat.

Olen sitä mieltä, että yritykset pääsääntöisesti, varmasti ainakin 95-prosenttisesti, ovat sen tyyppisiä, että ne huolehtivat työntekijöistä mieluummin kuin tekevät huonosti työntekijöille, koska se koskee varmaan heitä itseäänkin, jos väärin tehdään, ja pyrkivät noudattamaan lakeja. Tietysti joissakin tapauksissa on olemassa, niin kuin kaikkialla yhteiskunnassa, sellaisia ihmisiä, jotka lähtökohtaisesti ajattelevat vain, mitenkä kaikilla keinoilla saisi sen tulevaisuuden, mitä haluaa, tai sen rahan, mitä haluaa. Jos ei ole jollakin alalla tulevaisuutta, niin ei se yrittäjäkään näe sitä tulevaisuutta, mutta jos yrittäjä näkee tulevaisuuden, niin pitäisi olla mahdollisuus hänelläkin esimerkiksi oppisopimuskouluttaa sitä tulevaisuuden tekijää. — Tämä edustaja Kontulalle vasemmalle.

17.49 Maria Tolppanen sd: Arvoisa puhemies! Ihan sillä tavalla voisi sanoa, että emme mekään sitä tarkoita, että jos yritys tarvitsee uusia ihmisiä ja yrityksen pitää saada kouluttaa ja jos yrityksellä on yt-neuvottelut jossakin kohtaa, niin ketään ei saa kouluttaa. Otan esimerkin: Jos yritys tarvitsee uusia koneistajia tai 3D-mallintajia ja jos yrityksessä on jouduttu tuotannollisista ja taloudellisista syistä lomauttamaan toinen palkanlaskija, niin se ei tarkoita sitä, etteikö voisi koneistajaa tai mallintajaa kouluttaa oppisopimuskoulutuksella. Mutta se tarkoittaa sitä, että sitä vanhempaa koneistajaa, joka ei ehkä osaakaan mallintaa 3D:tä tai 6D:tä, mitä ne ovatkaan, ei sitten tuotannollisista ja taloudellisista syistä lomauttettaisi ja siihen tilalle otettaisi uutta koulutettavaa, eli tarkoittaa sitä, että sille entiselle koulutettavalle pitää löytyä töitä ja hänet voidaan myös kouluttaa siihen tehtävään, jos hän on tehnyt sitä aikaisemmin. Eli täytyy erottaa nämä asiat toisistaan. Samaten, jos kirjanpitäjä tai palkanlaskija on tuotannollisista ja taloudellisista syistä lomautettu, niin siihen tilalle ei saa ottaa toista ihmistä opettelemaan samaa työtä.

Minä toivoisin, että tässä voitaisiin olla samalla puolella aitaa ja tuettaisiin sen yrityksen kasvua myöskin tulevaisuudessa, tuettaisiin siten, että se saa koulutettua työvoimaa, ja siten, että ne työntekijät, jotka ovat siinä yrityksessä, ovat tyytyväisiä eikä heidän tarvitse pelätä sitä, että kun 55 vuotta tulee täyteen, niin heidät potkaistaan ulos, jatkoipa yritys toimintaansa tai ei, varsinkaan jos se jatkaa sitä toimintaansa, vaan he voivat sitten olla rauhallisilla mielin ja tehdä työnsä niin hyvin kuin voivat.

Pöytäkirja PTK 29/2018 vp

17.51 **Anna Kontula vas:** Arvoisa puhemies! Huomauttaisin nyt vielä, että takaisinotto-velvollisuus normaalitilanteissa on pituudeltaan neljä kuukautta. Jos työntekijä on ollut yhtäjaksoisesti töissä 12 vuotta ennen irtisanomista, niin silloin se on kuusi kuukautta. Eli puhutaan todella lyhyestä jaksosta siinä irtisanomisen jälkeen, jos ajatellaan vaikkapa yrityksen tulevaisuuden suunnittelua. Minun on vaikea kuvitella, että hyvin asiansa hoitava, fiksu, tulevaisuuttaan suunnitteleva yritys jotenkin merkittävästi kärsisi siitä, että se ei nimenomaan takaisinottovelvollisuuden neljän kuukauden aikana pääse sitä oppisopimusta solmimaan.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

10. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi perintätoiminnan harjoittajien rekisteröinnistä ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 206/2017 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 3/2018 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Paula Risikko: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö TaVM 3/2018 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

Keskustelu

17.52 **Maria Tolppanen sd:** Arvoisa puhemies! En esittele tätä aloitetta sen takia, että en kyseiseen valiokuntaan kuulu. Mutta sen takia haluan pitää puheenvuoron, että todella olen odottanut tätä paperia tähän saliin, odottanut ja toivonut, että joku asia muuttuisi. Ikävä sanoa, että olen hyvin pettynyt — hyvin, hyvin pettynyt. Melkein tekisi mieleni sanoa, että tämä on tyyppiesimerkki huonosta lainsäädännöstä, missä ongelmiin ei puututa, niihin ongelmiin, mihin tässä oltaisiin voitu puuttua, kun me puhumme perintätoimesta.

Tässä perusperiaatteena muuttuu näköjään ainoastaan yksi asia: nämä yritykset täytyy rekisteröidä, mutta niillä ei enää tarvitse olla lupaa. Tämä on minusta aivan pöyristyttävä ja käsittämätön asia, koska tähänkin saakka perintä, mitä meillä on, on aina ollut luvanvaraista toimintaa, ja kyllä ne firmat jollakin tavalla rekisterissäkin ovat olleet. Suurin osa niistä on ollut osakeyhtiöitä. Ei niitä ihan noin vain tuulesta temmaten ole tehty. Mutta jos pelkkä rekisteröinti riittää, niin kuka tahansa voi mennä rekisteröimään itselleen perintäfirman. Ja voin taata, että se on kannattavaa toimintaa.

Tässä lainsäädännössä oltaisiin voitu ottaa esille esimerkiksi se, että summaarisia asioita, jotka ovat esimerkiksi terveyskeskuslaskuja, hammaslääkärilaskuja, kuntayhtymän laskuja, ei saa pyörittää perintäfirmojen kautta, koska kun nämä perintäfirmoihin menevät, niin perintäfirmojen kustannukset, korot ja kulut lisäävät koko ajan kustannuksia asiakkaalle, joka niitä maksaa. Surkuhupaisinta tässä on se, että vaikka asiakas saisi maksettua sen 22 euron terveyskeskuslaskun mutta ei 16 euron perintäfirman laskua eikä seuraavaa 16 euron laskua plus kahta kymppin laskua, jotka ovat ne, mitkä minimissään tulevat, niin sen jälkeen tämä perintäfirma voi viedä nämä oikeuteen, hakea oikeuden päätöksen, jol-

Pöytäkirja PTK 29/2018 vp

loin kulut nousevat, kun ne menevät perintäfirman kulujen osalta ulosottoon, jopa noin 280 euroon — 22 eurosta.

Ja me sallimme tämän. Me sallimme tämän nyt sillä tavalla, että kuka tahansa menee ja rekisteröi firman. Tämä on erittäin hyvä bisnes. Me sallimme tässä myöskin velkojen myynnin — jos yksi perintäfirmoista ei saa perittyä, niin myydään ne kunnalliset laskut seuraavalle firmalle — semminkin, kun meillä on olemassa lainsäädäntö, jossa esimerkiksi asiakasmaksulaissa on tapoja, joiden avulla asiakasmaksuja on tarkoitus rajoittaa. Lain 11 §:n mukaan asiakasmaksuja voi alentaa tai jättää kokonaan perimättä, ellei asiakkaalla ole varaa niitä maksaa. Ja nämä koskevat terveyskeskusmaksuja, kunnallista hammaslääkäriä ja kuntayhtymiä. Tämä on täysin mahdollista, mutta meillä ei tehdä sitä. Tämä lain kirjain on kuollut. Me annamme perintäfirmojen toimia. Miksi? Minun on valitettavasti jälleen kerran sanottava, että tämä on sitä kaverikapitalismia. Tässä annamme yksityisille firmoille mahdollisuuden kerätä köyhiltä ihmisiltä viimeisetkin pois, ei enää edes niitä tuhkia pesästä, vaan ihan sen pesän pohjatkin pois, niin että mitään ei sinne jää.

Sanotaan, että tämä, että pitää rekisteröidä, edistää harmaan talouden torjuntaa. Millä tavalla se, että ulkomainen firma, ylikansallinen firma, pitää rekisteröidä Suomessa, estää harmaata taloutta? Kertokaa minulle, mikä on se tapa, millä se estää harmaata taloutta. Sil- lä samalla firmalla on lupa antaa konserniavustuksia toiseen maahan joko tytäryhtiölleen tai emoyhtiölleen ja kiertää siten Suomen veroja, mihin me emme puutu. Se lainsäädäntö on meillä ajalta ennen pääomien vapaata liikkuvuutta Euroopassa. Siihen me emme halua puuttua, koska nämä ylikansalliset yhtiöt ovat pörssiyhtiöitä ja myöskin meillä on mahdol- lisuus ostaa niiden osakkeita. Miksipä muuttaa tuommoista mukavaa tulonlähdettä?

Minä en löytänyt tästä esityksestä kohtaa siitä, kuinka iso osa perintäyhtiöitten perimis- tä maksuista siirtyy lopulta ulosottotoimen perittäväksi, koska perintäyhtiö ei saa tehtyä si- tä. Mikä sielu meillä on siinä, että meidän täytyy kasvattaa näitten ihmisten näitä maksuja tässä välissä? Miksi firmat eivät peri itse? Miksi firmat eivät lähetä sitä toista karhukirjet- tä? Ja sen jälkeen, jos täytyy, jos se on summaarinen asia, sehän on riidaton asia, se voi- daan panna suoraan ulosottoon. Ja sitten jos se on riidallinen asia, se käytetään oikeudessa. Mutta me olemme luoneet tähän väliin yhden yritystavan, joka on tehty ainoastaan sitä var- ten, että niillä ihmisillä, joilla menee vähän huonommin, varmasti menee huonommin ja he pysyvät alhaalla. Sen lisäksi... — Tai siihen en mene, koska se ei kuulu tähän.

Ja kun tässä laissa puhutaan perintätoimesta, niin tässä ei sanota sanallakaan, että perin- täkulut eivät saa nousta yli pääoman — perintäkulut eivät saa nousta yli pääoman. Jopa minä hyväksyn sen, että jos terveyskeskusmaksu on ollut 11 euroa, niin jos en saa sitä mak- settua, niin jostakin täytyy jollakin tavalla saada 11 euroa lisää ja maksaa 22 euroa. Mutta 220 euroa on siitä liikaa. — Kiitos.

17.59 Ville Skinnari sd: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin haluan kiittää edustaja Tolppasta siitä, että nostatte esille todella ison ja akuutin ongelman liittyen koko toimialaan. Tietysti näin talousvaliokunnan jäsenenä totean sen valitettavan tosiasian, että tämä hallituksen esi- tys koski varsin suppeaa asiaa eli käytännössä sitä, mitä muutoksia tehdään tähän rekiste- riin ja siihen luvanvaraisuuteen.

Käytännössähän puhumme niin isosta asiasta, että onneksi myös istuva hallitus on otta- nut oikeusministerin johdolla esille tämän positiivisen luottorekisterin, sen hankkeen, ja toivottavasti saamme nyt sen tänne eduskuntaan mahdollisimman pian. Kysymyshän siinä on siitä, että meillä pitää olla läpinäkyvyys oikeastaan niin velkojan kuin velallisenkin nä-

Pöytäkirja PTK 29/2018 vp

kökulmasta. Muun muassa Ruotsissa tällainen järjestelmä on olemassa, ja se helpottaisi todella paljon sitä ylivelkaantumisen riskiä, mikä meillä nyt on.

Mutta kuten edustaja Tolppanen totesi, tällä toimialalla on valtavasti ongelmia. Siellä tehdään valtavasti laittomuuksia. Siellä esiintyy oikeastaan niitä kaikkia lieveilmiöitä, mitä elinkeinotoiminnassa ei tulisi olla. Tietysti samaan aikaan meillä on perustuslaissa oleva elinkeinovapaus, jota meidän myös pitää kunnioittaa. Mutta on ihan selvää, että fiksu hallitus varmasti — tämä ja ehkä seuraavakin mitä suurimmassa määrin — lähtee kokonaisuudessaan miettimään sitä, miten me pääsemme siitä, että asiakkaalle — on hän sitten terveyskeskuksen tai minkä tahansa julkisen tai yksityisen toimijan asiakas — ei tule tällaisia kohtuuttomia tilanteita, missä me nyt elämme. Sitä palautetta varmasti edustaja Tolppanen ja me kaikki saamme viikoittain, jopa päivittäin.

Ja yksi iso asia on myös kotimaisuusaste. Minkä ihmeen takia kunnalliset toimijat, julkiset toimijat ylipäätään, antavat tämänkin bisneksen ulkolaisten käsiin?

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 206/2017 vp sisältyvien 1.—4. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

11. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi Euroopan unionin verkko- ja tietoturvadirektiivin täytäntöönpanoon liittyvien lakien muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 192/2017 vp

Valiokunnan mietintö LiVM 6/2018 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 192/2017 vp sisältyvien 1.—11. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Eduskunta hyväksyi valiokunnan mietinnössä ehdotetun uuden, 12. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

12. Lakialoite laiksi lastensuojelulain 13 b §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 97/2017 vp Li Andersson vas ym.

Lähetekeskustelu

Puhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 12. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskustelu

18.02 **Li Andersson vas** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä lakialoite on vastaus yli tuhannen sosiaalityöntekijän ja sosiaalialan opiskelijan marraskuussa viime vuonna julkaisemaan hätähuutoon koskien lastensuojelun parissa työskentelevien ihmisten ylikuormitusta. Lasten oikeuksien päivänä julkaistu adressi herätti erittäin tervetullutta ja tarpeellista keskustelua suomalaisen lastensuojelun tilanteesta. Valitettavasti se ei ole

Pöytäkirja PTK 29/2018 vp

ensimmäinen kerta. Pienen Eerikan äärimmäisen traaginen tapaus johti myös edellisellä vaalikaudella laajaan poliittiseen keskusteluun lastensuojelun resursseista ja niiden suuntaamisesta. Kehittämistoimenpiteitä laadittiin ja resurssejakin kyllä on lisätty, mutta siitä huolimatta tilanne ei ruohonjuuritasolla työtä tekevien näkökulmasta selvästikään ole parantunut.

Tämäkin hallitus on omalta osaltaan ryhtynyt toimiin ja on käynnistänyt laajan selvityksen lastensuojelutyön kuormittavuudesta. Se on tervetullutta ja tarpeellista, kuten myös ehdotukset ennaltaehkäisevän perhetyön sekä lastensuojelun tiimimallityöskentelyn kehittamisestä.

Hallituksen asettaman selvityshenkilön Aulikki Kananojan ensimmäinen väliraportti julkaistiin pari viikkoa sitten. Väliraportissa arvioidaan, että valtakunnallisen keskimäärän ylittäviä sosiaalityöntekijöiden asiakasmääriä esiintyy noin 40 prosentissa palvelujen järjestäjistä. Se on todella paljon ja kertoo siitä, että tilanne suomalaisissa kunnissa edelleen on hyvin vakava. Marraskuussa julkaistussa sosiaalityöntekijöiden laatimassa adressissa ilmaistaan vakava huoli lasten ja nuorten heitteillejätöstä, jota lastensuojelutyön krooninen aliresursointi saa aikaan useassa kunnassa. 40, 60, jopa 80 lasta sosiaalityöntekijää kohden on kestävätilanne, kun asiakkaina on lapsia, joiden tilanteet ovat vakavasti vaarantuneita ja turvattomia.

Sosiaalityöntekijöiden kuormituksen taustalla on monenlaisia tekijöitä. Asiakasmäärien kasvu voi johtua työn organisoinnin puutteista, pätevien työntekijöiden saamisen vaikeuksista tai kunnan pienestä koosta, ja asiakkaiden tilanteiden vakavuus eli työn intensiteetti myös vaihtelee. Kananojan väliraportissa painotetaan yksintekemistä yhtenä vakavimmista riskeistä lastensuojelutyössä. Työn henkistä kuormittavuutta lisää toisin sanoen myöskin se, että monet työntekijät tekevät vaativaa työtä liian yksin.

Matalan kynnykset palvelut ovat keskeisin keino vähentää raskaiden korjaavien toimenpiteiden tarvetta. Siksi tässä väliraportissa esitetyt ehdotukset muun muassa tiimimallin käyttöönotosta sekä matalan kynnyksen perhetyön lisäämisestä ovat varsin kannatettavia. Perhetyön vahvistaminen neuvoloissa ja perhekeskuksissa sekä kotipalvelun vahvistaminen entisestään ovat tärkeitä toimia varhaisen tuen ja ennaltaehkäisevien palveluiden lujittamiseksi.

Varhaisen tuen merkityksestä ei siis ole erimielisyyttä, mutta Kananoja tulee raportissaan siihen johtopäätökseen, että sote- ja maakuntauudistuksen aiheuttamassa lasten ja perheiden palvelujen nykyisessä muutostilanteessa sosiaalityöntekijöiden lakisääteiset asiakasmitoitukset eivät ole tarkoituksenmukaisia. Pidän erittäin huonona, jos hallitus tämän seurauksena nyt on rajaamassa pois lakisääteisen enimmäisasiakasmäärän keinona puuttua lastensuojelutyön kuormitukseen. Varhaiseen tukeen ja perhetyöhön kohdistuvien panostusten lisäksi tarvitaan myös välittömiä ja heti vaikuttavia toimia kuormituksen vähentämiseksi. Muun muassa ammattijärjestö Talentia, joka selvitysryhmässä jätti eriävän mielipiteen juurikin mitoituksesta, on todennut, että lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän lakisääteinen asiakasmitoitus on ainoa keino, jolla voidaan välittömästi ja konkreettisesti puuttua sosiaalityöntekijöiden kuormitukseen.

Lastensuojelun kuormituksen vähentäminen on äärimmäisen tärkeää ja akuuttia. Se on lasten oikeuksiin ja hyvinvointiin suoraan vaikuttava kysymys, ja suhtautuminen ratkaisuihin ei voi olla varhaisen tuen ja lakisääteisen asiakasmitoituksen asettaminen vastakkain, vaan ongelman purkaminen laaja-alaisesti niin välittömästi vaikuttavilla toimilla kuin kehittämillä perheille suunnatun tuen malleja ja sosiaalityötä.

Pöytäkirja PTK 29/2018 vp

Lastensuojelun lakisääteinen enimmäisasiakasmäärä ei siis ratkaise kaikkia niitä ongelmia, joita tämänpäiväiseen lastensuojelutyöhön liittyy, mutta se olisi ehdottomasti ja selkeästi parannus nykytilanteeseen verrattuna. Lakisääteinen mitoitus ei ole ristiriidassa sen kehittämistyön kanssa, jota nyt tehdään, mutta se loisi lakisääteisen perälaudan resurssien turvaamiseksi myös niissä kunnissa ja niiden työntekijöiden kohdalla, jotka edelleen ja jatkossakin kamppailevat liian suuren asiakasmäärän kanssa.

18.08 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Tänään oli Kansalaisinfossa lapset ja sote-uudistus -seminaari, ja siellä Lastensuojelun Keskusliitosta Sauli Hyvärinen totesi minusta osuvasti, että lastensuojelu on hyvinvointivaltion kuumemittari. Kuumemittari näyttää selkeästi tällä hetkellä, että yhteiskunnassamme on vakava sairaus. Siksi tämä lakialoite on hyvä ja kannatettava.

Jokainen voi ymmärtää, että jos yhdellä sosiaalityöntekijällä on lastensuojelussa 40, 60 tai jopa 80 lasta, niin lasten ja perheiden auttaminen on melko mahdotonta. Lastensuojelun piirissä olevat lapset ja perheet tarvitsevat kohtaamista ja rinnalla kulkemista. Jotta lapsi ja perhe tulisi autetuksi, on työntekijällä oltava mahdollisuus paneutua kokonaistilanteeseen riittävän huolellisesti. Lastensuojelutilanteissa on hyvä mahdollisuus kääntää lapsen, nuoren ja myös koko perheen tilanne niin sanotusti uusille urille, mutta se vaatii sitä, että syntyy luottamuksellinen vuorovaikutussuhde. Tällainen auttava suhde ei synny, jos lapsi, nuori tai perhe aistii, ettei työntekijöillä ole hänelle tai heille aikaa.

Arvoisa puhemies! Toisaalta tilanne on kohtuuton myös työntekijöiden näkökulmasta, sillä mikään ei ole niin uuvuttavaa kuin ammatti-identiteetin ja todellisuuden välinen ristiriita. Moni sosiaalityöntekijä kokee, ettei pysty tekemään työtään niin hyvin kuin pitäisi ja haluaisi, ja kun se on jatkuva olotila, niin kyllä varmasti uuvuttaa. Ja kun työolosuhteet ovat nykyisen kaltaisia, niin en yhtään ihmettele, jos sosiaalityöntekijöistä on pula.

Kannatan lämpimästi tätä lakialoitetta.

18.10 Hanna Halmeenpää vihr: Arvoisa rouva puhemies! Lastensuojelulakia koskeva lakialoite siitä, että lapsen asioista vastaavalla sosiaalityöntekijällä saisi olla vastuullaan vain sellainen määrä lapsia, että hän, viranhaltija, voi suoriutua lastensuojelulakiin tai muuhun lastensuojelua koskevaan lainsäädäntöön sisältyvistä velvoitteista, on erittäin perusteltu. Yksittäisellä lapsen asioista vastaavalla voisi lakialoitteen mukaan näin olla vastuullaan enintään 30 lasta.

Arvoisa puhemies! Monet lapset ja nuoret Suomessa voivat hyvin mutta valitettavasti eivät kaikki. Viime vuosina kuilu hyvin ja huonosti voivien lasten ja perheiden välillä on jopa kasvanut. Päättäjien keskuudessa on laaja yhteisymmärrys siitä, että eriarvoistumiselle ja syrjäytymiselle pitää, kannattaa ja ehdottomasti tulee tehdä jotakin, vieläpä nopealla aikataululla. Monissa kunnissa toteutus kuitenkin ontuu. Menokehykset eivät veny, resursseista on pulaa, toimet ja tavoitteet eivät aina ole kunnossa. Missään olosuhteissa valtio, kunnat ja me päättäjät emme kuitenkaan voi väistää vastuutamme siitä, että lasten hyvinvointia vakavasti vaarantaviin tilanteisiin ja kaltoinkohteluunkin on pystyttävä reagoimaan nopeasti, kuten laki edellyttää.

Lapsi ja hänen hätänsä ei saa hukkoa juoksevien asioiden virtaan lastensuojelussa sen vuoksi, että äärimmäisen tärkeää työtä tekevät sosiaalityöntekijät olisivat ylikuormitettuja. Siinä vaiheessa, kun lapsen kannalta moni asia on jo mennyt niin pahasti pieleen, että ollaan lastensuojelun viranomaistyön piirissä, ei uusiin vahinkoihin, eli tässä vaiheessa vi-

Pöytäkirja PTK 29/2018 vp

ranomaistyyssä tapahtuviin vahinkoihin, kohtuuttomuuksiin ja lapsen kannalta jopa täysin peruuttamattomiin virheisiin ole varaa. Siinä vaiheessa on ehdottomasti pystyttävä varmistamaan, että lastensuojelun lainsäädännölliset velvoitteet ja lapsen etu toteutuvat ja että siis varmistetaan myös lastensuojelun resursointi. Voidakseen suojella vakavasti hyvinvointia vaarantavissa tilanteissa olevia lapsia lastensuojelun sosiaalityöntekijät tarvitsevat aikaa ja rauhaa tutustua lapseen, luoda ja ylläpitää luottamusta sekä selvittää riittävästi lapsen asioita, ihmissuhteita ja arjen kokemuksia. Kiire ja ruuhka häiritsee lastensuojelutyössä ja vaarantaa vakavasti työn laatua ja vaikuttavuutta. Riski virheisiin kasvaa kiireessä. Myös moni lastensuojelun työntekijä jää liian kiireen ja kuormituksen vuoksi työyhteisössään vaille vaativan ja vastuullisen työnsä edellyttämää tukea.

Arvoisa puhemies! Kuntaliiton loppuvuodesta 2017 toteuttamaan lastensuojelun kuntakyselyyn vastasi 92,3 prosenttia kaikista Suomen lastensuojelun järjestäjätahoista. Kyselyssä kartoitettiin muun muassa lastensuojelun käytössä olevia resursseja ja työn kuormitustekijöitä sekä kuntien lastensuojelun näkemyksiä sote-uudistuksesta. Kunnat arvioivat myös, millä tavoin lapsiin kohdistuvien pahoinpitely- ja seksuaalirikosepäilyjen selvittäminen nykyisin toimii. Samaan aikaan julkaistiin jo mainittu yli tuhannen sosiaalityöntekijän adressi, jonka taustalla on vakava huoli siitä, että lapset ja nuoret kokevat jo suoraan heitteillejättöä lastensuojelun kroonisen aliresursoinnin vuoksi. Kun asiakkaana on lapsia, joiden tilanteet ovat vakavasti vaarantuneita ja turvattomia, 40, 60 tai jopa 80 lasta sosiaalityöntekijää kohden on kestävätilanne. Kuntaliiton kyselyn mukaan 43 prosenttia lastensuojelun järjestäjätahoista arvioi tällä hetkellä olevansa tilanteessa, jossa heiltä myös puuttuu lastensuojelussa tarvittava sosiaalityöntekijöiden sijaisresurssi kokonaan tai sitä on täysin riittämättömästi. On selvää, että puute työntekijöistä heikentää lastensuojelua ja viranomais tehtävien hoitoa.

Arvoisa puhemies! Kuntien tehtävä on järjestää sekä ennaltaehkäisevät lasten ja perheiden palvelut että lastensuojelun resurssit siten, ettei lapsen kannalta täysin kohtuuttomia ja lainvastaisia tilanteita viranomaisyön puutteiden vuoksi aiheuteta. Meidän lainsäätäjien, eduskunnan, velvollisuus on huolehtia siitä, että lastensuojelulakiin kirjataan lapsen edun ja kohtuuden mukaiset rajat, jotta lastensuojelun viranhaltijalla on oikeus ja mahdollisuus suoriutua tehtävistään asiallisesti ja lainmukaisesti. Siksi tämän lakialoitteen kannattamisen voi olettaa olevan jokaisen kansanedustajan kanta. Näin itse vahvasti toivon.

18.15 Ville Skinnari sd: Arvoisa puhemies! Kiitos arvokkaasta lakialoitteesta. Varmasti jokainen sana, mikä siihen on kirjoitettu, on totta. Itselläni on ollut tilaisuus nyt niin sairaanhoitopiirin hallituksen puheenjohtajana kuin valtuuston puheenjohtajana nähdä yhden maakunnan ongelmat lastensuojelussa ja oikeastaan se kierre, mihin liian moni lapsi joutuu ja mitä ne vaikeudet sitten käytännössä tarkoittavat.

Mutta haluaisin tuoda tämän resurssipulan lisäksi, minkä tiedämme, myös tämän talouden näkökulman, kun tietysti nykyaikana tykätään puhua euroista ja säästämisestä. Me kaikki tiedämme, mitä lapsen sijoittaminen maksaa. Puhumme jopa keskimäärin 100 000 euron vuosikustannuksista ja samaan aikaan puhumme ennaltaehkäisystä, mutta silti uskallan väittää, että meidän ennaltaehkäisevä työ ei vielä ole sillä tasolla kuin se voisi olla. Kysymys ei ole vain resursseista vaan myös asiakasohjauksesta, miten osaamme ottaa lapsen haltuun, miten näemme ne perheen ongelmat mahdollisimman aikaisin päiväkodissa, koulussa tai muualla.

Pöytäkirja PTK 29/2018 vp

Yksi ongelmakenttä, joka on tullut vastaan, liittyy lasten ja nuorten päihdehuoltoon. Liian usein kentältä kuuluu viestiä, että ei suhtauduta riittävällä vakavuudella siihen, että nuorella on päihdeongelma, ja liian usein viestiä tulee siitä, että lastensuojelussa ei ehkä tehdä oikealla tavalla arviota nuoren hoidosta tai sen tarpeesta. Kuulee jopa siitä, että nuoria säilötään sen sijaan, että heidät ohjattaisiin hoitoon.

Joten toivon, että tämän lakialoitteen innoittamana ja avulla saisimme keskusteluun myös laajemmin lastensuojelun tilanteen ja sen, että jokaisella nuorella olisi mahdollisuus hoitoon, jos hän sitä tarvitsee, etenkin huume-, päihde- tai alkoholiongelman osalta.

18.17 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Kiitos edustaja Skinnarille hyvästä puheenvuorosta. Kannattaa aina kysyä, mitä maksaa, jos asiat jätetään hoitamatta. Lapsiin ja nuoriin panostaminen on paras tulevaisuuden investointi, minkä voimme ikinä tehdä. Jos lapset ja nuoret jätetään hoitamatta, niin tulevaisuuden kustannukset kasvavat huomattavasti. Totta on, että ennaltaehkäisy ja varhainen puuttuminen ovat kaikkein kustannusvaikuttavimpia toimenpiteitä, joita voidaan tehdä tästäkin näkökulmasta. Olen samaa mieltä edustaja Skinnarin kanssa, että aivan liian huonosti tämä asia on yhteiskunnassamme ja kunnissa hoidettu.

Mutta toisaalta, kun puhutaan jo lastensuojelun parissa olevista lapsista, niin silloinkin ne kaikki toimenpiteet, joita tehdään heidän auttamisekseen, ovat kuitenkin sekä inhimillisiä että myöskin yhteiskunnan talouden kannalta järkeviä toimenpiteitä, ja tästä on kysymys tässä lakialoitteessa. Jos lastensuojelun parissa olevat lapset eivät saa riittävää apua siinä vaiheessa, kun he sitä tarvitsevat, niin se on suunnattoman suuri menetys inhimillisesti ja taloudellisesti koko yhteiskunnalle.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveystieteiden valiokuntaan.

13. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on torstaina 5.4.2018 klo 16.00. Täysistunto lopetettiin klo 18.19.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen